

Caietele NORR

publicația asociației NORR / litere & arte / anul III, nr. 7-8, 2026 / Ploiești

Mediul
Ambianțe

EDITORIAL

Mediul, sau arta de a rămâne vii / 1

Camelia Iuliana Radu

ANALIZE

Azi, cuvintele sunt moarte / 3

Marian Mărchidanu

MELPOMENE

Teodor Dună / 7

ARTICOL

Necuvintele / 8

Laurențiu Neagu

CRONICĂ DE CARTE

Poezia care nu a cerut permisiunea / 10

Camelia Iuliana Radu

DOSAR: AMBIANȚA LECTURII

Mediul extrem în poezia lui Bacovia / 12

Costina-Catinca Sava

Sanatoriul timpului interior / 13

Vasile Baghiu

Postări senecte / 14

Ioan Buduca

CRONICĂ DE CARTE

Câte lumi și câte morți, câtă iubire a fost / 16

Romeo Aurelian Ilie

MEDALION

John Eccles, Cover My Face / 18

Camelia Iuliana Radu

AMBIANȚE

Bienala internațională de gravură contemporană

„Iosif Iser” / 20

Abie Elena

VINIL

Dan Andrei Aldea / 23

Bogdan-Lucian Stoicescu

AMBIANȚE

Elstar – salon de carte / 24

Cafeneaua lui Caragiale / 25

Abie Elena

DOSAR: FETE DE ORAȘ / BIOGRAFII

NEROMANȚATE

Gabriela Feceoru / 26

Beatrice Bernath / 28

Daniela Voiculescu / 30

Camelia Iuliana Radu / 31

RECENZII

Andrei Makine – Prizonierul visului stacojiu / 32

Andrei Makine – Prietenul armean / 33

Paul Auster – Mr. Vertigo / 34

Adrian Victor Vank

DOSAR: EPOCA NECHEZOL

Ionuț Calotă / 35

Francisc Niss / 36

George Hodorocea / 37

Ana Goțu-Diaconu / 38

Carmen Ștefania Luca / 39

Ion Toma Ionescu / 40

Beatrice Bernath / 41

Cătălina Hașotti / 42

POEZIE

Jermaine Grayson / 44

Gabriel Chiriac / 45

Amalia Melnic / 46

Costel Stancu / 47

Ioana Dumitru / 48

Carmen Ștefania Matei / 49

Cristian Ovidiu Dinică / 50

Dorin Tudorescu / 51

Lili Hanganu / 51

Dan Șalapa / 52

Manuela Camelia Sava / 53

Gabriela Schuster / 54

Mircea Teculescu / 54

Dan Iancu / 55

Alexandru Petria / 56

Călin R. Ciprian / 57

Petruța Niță Bocu / 58

Luminița Giurgiu / 59

Lorena Stuparu / 60

Marin Moscu / 61

Aura Crețaru / 62

PROZĂ

Andrei Ungureanu / 64

Dumitru Crudu / 68

Alexandru Uiuu / 69

Bogdan-Lucian Stoicescu / 71

Ciprian Spoială / 75

Adrian Victor Vank / 77

Iulia Dragomir / 82

Tiberiu Axene / 83

TEATRU

Dumnezeu în fața Legii / 89

Lucian-Victor Bota

Responsabilitatea pentru conținutul materialelor publicate aparține autorilor.

Publicație a Asociației NORR / Redacția

REDACTOR ȘEF: Camelia Iuliana Radu

SENIOR EDITOR: Bogdan-Lucian Stoicescu

REDACTORI: Abie Elena / Mihai (Miki) Vieru

Marian Mărchidanu / Florina Valentina Nicolae

TEHNOREDACTOR: Marian Mărchidanu

ILUSTRĂȚII: John Eccles (coperta 1, pag. 13, 18, 19, 43, 63)

ADRESA: Bd. Independenței, nr. 22, Ploiești,

CP – 100028, Prahova, România

EMAIL: caietelenorr@gmail.com

TIPAR: Delta Print Line SRL, București

ISSN 3061 – 4724

ISSN-L 3061 – 4724

www.norr-magazine.com

Mediul, sau arta de a rămâne vii

Camelia Iuliana Radu

Mediul nu începe cu pădurea și nu se termină cu orașul. Mediul începe acolo unde omul își lasă urma, fără să știe dacă va fi mângâiere sau tăietură. Este aerul care ne ține în viață, dar și aerul dintre noi, acel spațiu în care o privire poate vindeca sau poate alunga. Mediul este natura, dar este și ceea ce țesem în jurul nostru din cuvinte, ziduri, muzică, frică și speranță.

Omul trăiește cu dorința secretă de a recrea un spațiu în care să nu fie amenințat. De aceea construiește. De aceea inventează ritualuri, biblioteci, grădini, ferestre. Mediul uman. Există un fir derulat din adâncul sinelui, care caută fericirea uterină pe care o reface la nesfârșit; o încercare de a spune aici pot respira, aici pot fi întreg. Nu degeaba Gaston Bachelard scria că *locuința este una dintre cele mai puternice imagini ale intimității*, iar în sens extins, mediul devine casa noastră comună, adesea instabilă, adesea rănită.

Dar oamenii nu construiesc toți din aceeași substanță. Unii clădesc din dorința de armonie, alții din dorința de dominare. Există oameni care cred în fericirea lentă, în frumusețea care se așează în cultură ca formă de îngrijire a spiritului, dar există și prădători ai lumii, cei care transformă provocarea în violență, forța în mod de viață, schimbarea în devastare. Ei nu creează spații, ci teroare. Nu lasă urme, lasă cicatrici. Uneori, zidurile orașelor, corpurile instituțiilor sau normele sociale se așază, datorită lor, ca o presiune asupra simțurilor. O presiune care poate înăbuși, poate întoarce pacea pe dos. Poate că adevărata revoluție este învățarea respectului față de sensibilitate.

Între aceste două tipologii umane se întinde viața noastră cotidiană, cu ritmul ei oscilant. Uneori, lumea pare că înflorește, alteori, pare că se prăbușește sub propria greutate. Natura răbdătoare acoperă ruinele cu iarbă, lasă timpul să curgă peste răni. O indiferență aparentă. De fapt, este doar o altă formă de echilibru, care nu ne mai include neapărat și pe noi.

Astăzi, pentru prima dată, poate, natura nu mai este doar scena pe care ne jucăm rolurile. Este personaj rănit. Pădurile dispar, apele se retrag, aerul se îngroașă. Omul a devenit o forță geologică, dar, din păcate, nu una înțeleaptă. Hans Jonas vorbea despre responsabilitatea față de viitor,

despre obligația morală de a nu distruge ceea ce nu putem repara. Această responsabilitate înseamnă a învăța să pășim mai ușor, mai grațios, pentru că mediul uman suferă odată cu mediul natural. Orașele devin agresive, limbajul se întunecă, frica devine normă. Lipsa măsurii ne aruncă în haos, chiar dacă o numim progres. Albert Camus avertiza că *măsura este singura formă de libertate durabilă*. Când distrugem în afară, se rupe ceva și înăuntru. Totuși, nu totul este pierdere. Există încă oameni care plantează frumusețe; care știu că o clădire frumoasă, o carte, un parc, o frază pot schimba felul în care ne simțim zi de zi; există oameni care cred că arta poate fi o formă de ecologie interioară.

Fiecare carte deschisă, fiecare poem rostit este o șansă de a transforma haosul și durerea în atenție și ocrotire. Creația este o formă de rezistență; culorile cu care artistul pictează, amintirile pe care scriitorul le evocă prin cuvinte pot fi mai protectoare decât zidurile unei case, mai sigure ca orice oraș, pentru că mediul interior nu poate fi constrâns, el este un refugiu în care emoția și gândul respiră liber. Dar această libertate depinde de respectul, de atenția pe care omul o acordă sinelui și lumii exterioare. Suntem legați de natura care ne-a creat.

Pe unii oameni sensibilitatea îi face conștienți de fiecare atingere a lumii, de fiecare urmă lăsată în aer, în pământ și în sufletul celorlalți. Sensibilitatea le permite să vadă în ritmurile ascunse ale naturii și/sau ale vieții

interioare. Aceștia sunt poeții. Ei nu sunt niște figuri indiferente în peisaj. Nu orice mediu le este prietenos. Există medii favorabile și medii coercitive, care cenzurează gândul, emoția, până și aerul pe care îl respirăm.

Între lumea construită de oameni și natura care ne precede, între mediile favorabile și mediile ostile, poetul este cel care descoperă, care transformă frica și durerea în curaj. *Ceea ce nu avem curaj să ne spunem, ne spune poetul* (Rainer Maria Rilke). Chiar și atunci când realitatea îl strivește. Tragic sau dramatic, fiecare text scris devine oglinda unui univers care refuză să dispară. Literatura, mai ales poezia, sunt oglinzi subtile prin care atât natura, cât și mediul creat de om, ni se dezvăluie în toate nuanțele. Artă nu descrie, ci resimte și traduce fragmente de viață.

Fiecare imagine sonoră sau vizuală, construiește un micro-univers în care putem simți atât frumusețea lumii, cât și rănilile ei. Cuvintele devin vegetație, apă curgătoare, vânt sau zăpadă – și, în același timp, ziduri, piețe, ferestre, drumuri – toate purtând urmele acțiunilor noastre. Literatura este un laborator al percepției, un teren în care putem experimenta legătura dintre noi și natură, fără să producem daune ireversibile.

Artă repară lumea și sufletul rupt, iar în acest proces, oamenii care citesc și creează devin colaboratori ai echilibrului dintre om și natură, dintre creație și distrugere, dintre uitare și grijă. În mijlocul acestei conștientizări, poezia este modul nostru de a continua să iubim. Poezia, mai ales, este o prelungire în lume a ceea ce simțim; ea ne învață să recunoaștem ritmul naturii și pe cel interior, făcându-le să respire împreună; ne învață să vedem ruinele orașelor, praful drumurilor și prezența nevăzută a emoției. Poezia este arhitectură invizibilă care modelează perceptiv lumile în care trăim. *Omul devine ceea ce gândește*, spunea

William Blake, iar eu aș adăuga că omul devine și ceea ce iubește. Așa cum natura se regenerează după furtună, la fel și arta inventează continuu frumusețe în jurul rănilor.

Prin artă și cultură, unele locuri nu îmbătrânesc. Se retrag doar puțin din prezent, ca niște oameni care au învățat discreția. Le recunoști după ambianță: nu e mai curat, nu e mai luminos, dar e încărcat de o memorie care nu cere dovezi. Au fost odată scrise. Au fost odată privite suficient de atent. Există orașe care au supraviețuit nu pentru că au fost protejate, ci pentru că au fost povestite. O stradă rămâne dacă a fost descrisă într-un roman, o cafea trăiește dacă acolo au avut loc conversații memorabile. Mediul nu e niciodată neutru, el devine ceea ce a fost iubit, rostit, desenat. Parisul interbelic a fost o densitate artistică. Atelierele, camerele înguste, mesele de cafea au format un *ecosistem al artelor*, pe care artiștii l-au făcut posibil, așa cum este el azi. Un loc trăiește cât timp cineva are nevoie de el pentru a spune ceva esențial. Când poveștile se termină, începe degradarea.

Artă nu este un lux, ci o condiție. Ea fixează, face loc pentru memorii, prelungește existența dincolo de util. A crea într-un loc înseamnă a-l salva temporar de la dispariție. A-l numi înseamnă a-i oferi încă o șansă de a rămâne. Atâta timp cât mai există cineva care să privească atent și să spună *a fost aici ceva care merită continuat*, locul este salvat.

Poate că menirea noastră nu este să cucerim lumea, ci să o facem locuibilă. Pentru noi, pentru ceilalți, pentru cei care vor veni. Mediul nu este doar ceea ce ne înconjoară. Este prelungirea noastră în afara noastră, în natură; iar felul în care conștientizăm acest lucru, felul în care tratăm propriile prelungiri spune mai clar ca orice discurs, cine alegem să fim.

„Pot spune că volumul este unul reușit, în care cititorul, răsfoind clasorul cu imagini-diapozitive, deloc liricoide sau lacrimogene, își poate găsi atât propriile poteci călăuzitoare spre dezlegarea enigmelor din realitatea imediată, cât și mostre de experiențe tulburătoare, pilduitoare, ispititoare chiar, care să-l îndemne, ca pe un fiu rătăcitor, risipitor de talanți, să se apropie de frumusețea lucrurilor mărunte, ce sunt sarea și piperul experienței noastre mundane.”

Florin Cezar Ciobică

Marian Mărcădănu

Azi, cuvintele sunt moarte

Nu optzeciști, nu postmodernii, nu deconstructiviștii, nou-vorba sau conotațiile ori aluziile au ucis cuvintele, doar le-au dat alte sensuri. Nici influencerii, propaganda sau manipulatorii nu au ucis cuvintele. Pentru că toți se foloseau de puterea lor.

Cuvintele sunt vii, pentru că ele au puterea de a schimba sau, cel puțin, au avut-o până recent

Deși nu cunoșteau sensul, primii oameni puteau simți emoția din spatele cuvintelor pronunțate de un străin, prin intonație: cuvinte răstite, mieroase, dulci, amenințătoare; orice emoție era inițial transpusă în tonalitate.

Omenirea s-a civilizat, a dezvoltat culturi locale, o identitate colectivă dată de convenții, tradiții semnificative păstrate și transmise din generație în generație. Au apărut ritualul, teatralitatea, politețea, eticheta și manierele acceptate de comunitate. Toate au alterat calitatea comunicării directe și au transformat-o în comunicare convențională, normată, loială intenției, o comunicare rezultată din statusul interlocutorilor, supusă jocului de roluri. Din acest moment, comunicarea nu a mai fost intimă – nici măcar între doi oameni – ci socială, iar subiectele discutate au ajuns să fie cele de interes colectiv, rezervând pe cele de interes personal familiei și prietenilor. Externalizarea sentimentelor a creat o conștientizare a emoțiilor, devenite obiectul reflecțiilor asupra sinelui, dar, în aceeași măsură, și obiectul cenzurii, prin culte.

O schimbare semnificativă a rolului cuvintelor s-a produs odată cu apariția tiparului, iar acesta, de fapt, a pus bazele mass-media, mai întâi prin afișe, apoi ziare etc. Deodată, informația putea fi multiplicată într-un ritm care pune a câte o carte, un ziar în mâna a aproape fiecărui om, iar informația purta mai departe cunoștințele necesare revoluției industriale.

Utilitatea cărților a creat o necesitate, iar necesitatea s-a numit alfabetizare. Toată lumea trebuia să știe să scrie și să citească, așa că toată lumea a fost obligată să învețe să scrie și să citească. Între timp, revoluția industrială a extins capacitățile mass-media prin radio și televiziune. Dintr-odată, alfabetizarea nu mai era o urgență, ci doar o unealtă.

Cuvintele creează ideologii, iar ideologiile duc la acțiuni ale maselor în interesul liderului (Stalin, Hitler, Mao, Ceaușescu). Ideologia este o comunicare unilaterală (de la manipulator către manipulat, niciodată invers), de aici și viciul ei ascuns în entuziasmul incipient al maselor care, la scurt timp, se confruntă cu dezamăgirea.

Precum analfabetismul funcțional, care apare atunci când alfabetizarea indivizilor are loc forțat, înainte ca aceștia să deprindă gândirea critică, ideologiile apar prin același mecanism de expunere prematură a minților la manipulare – în acest caz, expunerea la modele virtuale de relații sociale, înainte ca individul să cunoască realitatea lumii în care trăiește. De fapt, toate modelele sunt incompatibile cu realitatea, ceea ce avem nevoie fiind mecanismele de adaptare la mediul real, nu modele de încadrare într-un mediu fictiv (fascism, comunism, islamism).

Totuși, comunicarea unidirecțională a autorităților, făcută prin cuvinte declamate sau scrise, ajunge la întreaga masă a populației, deja instituționalizată și uniformizată prin școlarizarea universală, devenită obligatorie. Manipularea se rafinează, pentru că revoluția industrială nu s-a oprit aici, a mers mai departe și, prin digitalizare, s-a ajuns la comunicarea online, prin *device*-uri cu interfețe personalizate și rețele social-media (Facebook, Instagram, Tik-Tok etc.).

Mass-media a primit o nouă unealtă de comunicare unidirecționată către public, de data asta una personalizată, capabilă să separe grupuri țintă omogene și să catalogheze fiecare individ, conform unui profil în care, prin apartenența la grupuri, acesta poate fi încadrat într-un tipar; grupul respectiv va fi bombardat cu pachete atent alese de informații conținute discret, uneori subliminal, în mesaje care să genereze un anumit comportament: comercial (plasare de produse), politic (Brexit – Cambridge Analytica; haștagul – Votăm masiv Călin Georgescu) ori studiu social

(frazе cheie de agățare: *spune fără să folosești google, nimeni nu apreciază*).

Când în fața evidenței nici-un fel de mesaj al autorității nu mai poate influența realitatea, unica soluție este reprimarea: shut-down, black-out, închiderea totală a internetului și izolarea populației revoltate (Revoluția anti-islamică din Iran). Chiar și acest eveniment de obstrucționare a libertății individuale ne arată că încă mai există putere în cuvinte.

Nimic nu poate opri total circulația informațiilor, mass-media știe ce se întâmplă, chiar dacă relatează puțin, rar, diminuat; informațiile sunt transmise, doar că, în ciuda faptului că ele sunt transmise și ajung *la urechile tuturor*, majoritatea nu reacționează. Întreaga mișcare civică occidentală, de la campusurile universitare la influencerii holywoodieni, de la activiștii woke la Greta Thunberg, cu toții tac. Nimic din ce este în afara sferei de interes nu îi poate impresiona. Nimic nu le poate schimba atenția și nici opinia.

Pentru ei, cuvintele au murit

Dacă mijloacele de comunicare contemporane sunt variate și unice în istoria omenirii, d.p.d.v. al antropologiei culturale, nimic nu s-a schimbat, pentru că oamenii nu s-au schimbat. Suntem în continuare aceeași specie cu limbaj onomatopeic, iar mintea se chinuie să dea semnificație unui sunet.

În România, cuvântul a urmat același traseu european, doar că puternic polarizat de înapoierea culturală a populației rurale, în special a celei din vechiul Regat, vs populația urbană. Până de curând, fiecare generație și-a presat copiii să învețe, uneori prin metode agresive (bătaie) pentru ca aceștia să poată avea o viață mai bună. Această agresiune constantă prin violență fizică, umilință publică, presiune psihică, a creat un fenomen social de traumă față de școală și alfabetizare, care a dezvoltat mecanisme de apărare, dezadaptative, specifice: copiat, învățat fragmentar și memorat pe de rost, fără a înțelege; deprinderi ce au subminat procesul formativ al unei gândiri critice. La toate acestea putem adăuga *limba de lemn* a autorităților, folosită în cei 50 de ani de comunism, pentru o intensă ideologizare a maselor.

Trauma alfabetizării a afectat nu doar Europa ci și lumea islamică unde, inițial, tiparul a fost interzis și, mai apoi, a fost utilizat doar la publicarea cărților religioase, pe care noul alfabetizat, neinițiat în exercițiul gândirii critice, nu a știut să-l interpreteze, devenind unealtă a fanatismului liderilor religioși.

În România, trauma alfabetizării a dus, prin consecință, la formarea unui puternic sentiment naționalist, ca formă instinctivă a păstrării identității. În Rusia, un imperiu multiethnic (sentimentul național nefiind valid, din cauza diversității culturale) s-a născut un sentiment internațional socialist – bolșevismul (într-un mediu comun, încadrat în limite administrative date de frontiere, alfabetizarea forțată nu permite decât apariția unui singur metanarativ unificator al tuturor elementelor comune și distrugător al particularităților locale). Similar, și pentru cultura pan-arabismului islamic, unde, deși majoritatea locuitorilor sunt populații locale, acestea au fost asimilate de coloniștii arabi în imperialismul islamic (notă: islamul nu este doar o religie și nici o ideologie, islamul este un sistem social complet, ce include religia, ideologia, legislația și aparatul statal).

Revenind la România, motorul unității naționale în alfabetizarea populației needucate a fost mass-media de propagandă, care a folosit cuvinte de putere pentru a coagula și exploata sentimentul național, un sentiment emergent din frustrarea secolelor de ocupație străină și din invidia față de istoria ocupanților, sentiment bazat nu atât pe experiența personală și pe tradiții, cât pe narativul din cărțile de istorie și din discursurile propagandei politice.

Trecând la etapa modernă, observăm că structura, organizația, procedurile birocratice au devenit dominate, iar cuvântul, din purtător de viață, s-a transformat în purtător de ordine, generator de disciplină și, la nevoie, mecanism coercitiv. Trecând barierele cenzurii, dar impus de represiunile cenzurii (atât cenzura securității în est, cât și cenzura poliției morale – corectitudinea politică – în vest), postmodernismul a început să se joace cu cuvintele, să le transforme și să le manipuleze, însă niciodată nu le-a golit de putere, deși asta a fost declarația inițială a deconstrucțiștilor.

În romanul *1984*, George Orwell descrie *nou-vorba*, un alt limbaj care nu a distrus cuvintele, ci doar le-a schimbat sensurile, pentru a manipula populațiile. În statele aflate în regimuri opresive, cuvintele și-au transformat conținutul prin apariția comunicării aluzive (Toma Caragiu, în sceneta *Șopârlița liberă* de Dan Mihăescu și Grigore Pop).

În statele aflate în lumea liberă, cuvintele s-au transformat, pentru a răspunde necesităților slang, jargon, argou ale culturilor de nișă. Metaforele, comparațiile, transformarea cuvintelor prin trucuri gramaticale și de pronunțare au permis construcții care exprimau neexprimabilul (De

exemplu, cuvântul portocală – *orange*, nu rimează cu nimic în limba engleză, dar: „*If you announce it and make it more than one syllable you could say 'I put my orange four inch door hinge in storage and ate porridge with George'. You just have to figure out the science in breaking down words*” spune Eminem într-un interviu dat lui Anderson Cooper, CNN: *Dacă schimbi pronunția și o faci cu mai mult de o silabă, ai putea spune «...». Trebuie doar să descoperi știința descompunerii cuvintelor*). După cum vedem, postmodernismul nu doar că nu a golit cuvintele de putere, dar a și creat mai multe cuvinte de putere și expresii sugestive (după cum descoperim și în volumul de calambururi, *Cafeaua cu sare* – Ion Stratan).

În România, după revoluția din 1989, bazată pe falimentul economic al blocului comunist, cuvântul s-a schimbat din nou, iar foamea culturală generată de golurile lăsate în urma cenzurii comuniste a fost astâmpărată cu telenovele de import (*Sclava Izaura*), apariția manelelor sau așa-zisului *folclor de mahala*, a cărților cu subiecte stranie, ce frizau absurdul (Pavel Coruț, Radu Cinamar), apărute în tiraje coplesitoare, față de oferta literaturii de calitate.

Chiar dacă în această perioadă televiziunile și-au păstrat reputația proastă a vechii propagande a TVR, prin renumele de *Tembeliziuni*, cele care au devastat cuvântul au fost, de fapt, rețelele social-media, care au dat voce analfabeților funcționari, cei care evitau educația. Umberto Eco – *Rețelele de socializare dau drept de cuvânt unor legiuni de imbecili care înainte vorbeau numai la bar după un pahar de vin, fără a dăuna colectivității. Erau imediat puși sub tăcere, în timp ce acum au același drept de cuvânt ca și un premiat cu Nobel. Este invazia imbecililor*. Televiziunea a promovat idiotul satului față de care spectatorul se simțea superior, iar drama internetului este că l-a promovat pe idiotul satului ca purtător de adevăr.

Scăderea puterii cuvintelor

Cu toată experiența pe care au adus-o științele moderne în arta răspândirii mesajelor, în ultimii ani, observăm o semnificativă și continuă scădere a puterii cuvintelor. Prin social-media și colectarea datelor personale, marile rețele au generat și stocat profiluri psihologice personalizate pentru fiecare utilizator, iar inteligența artificială livrează conținut personalizat, în funcție de cerințele beneficiarului care plătește pentru livrarea unui anume mesaj. Această scădere a puterii cuvintelor ne arată o tranziție de fază în spectrul policultural, ieșirea din narativul specific

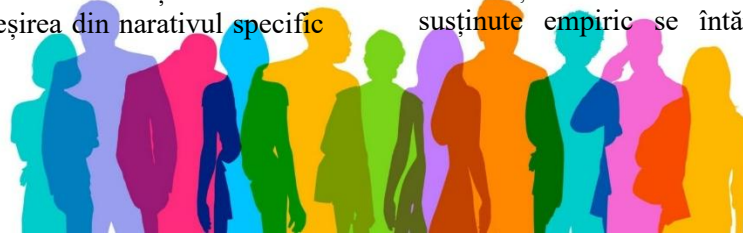
metamodernismului și intrarea din nou într-o etapă antemodernă.

În antemodernism, primează canonul. Ce nu e canon, este respins. Deja se vede în ecranizările de la Hollywood și NETFLIX (*cel mai progresist* producător de filme și seriale), unde formele postmoderne, reinterpretările (woke sau de altă natură) sunt respinse visceral de fanii genului original. În antemodernism, influencerul nu mai are puterea de a-și dirija următorii. El este prizonierul **temei** în cadrul căreia se exprimă și, dacă schimbă tema, fanii nu-l urmează, fiind imediat uitat. În antemodernism, singurele subiecte care stârnesc interesul sunt cele din tema de referință (a grupului). Orice nu este la subiect, devine irelevant. Avem ca exemplu tăcerea stângii activiste occidentale la represuniile din Iran. Nu e vorba de finanțare sau de vreo interdicție. Pur și simplu nu sunt interesați de subiect, doar în măsura în care pot pretinde că revoluționarii sunt controlați de Israel, pentru că tema fundamentală a stângii occidentale este *Israelul cel rău* – ca o extensie sublimată a antisemitismului, într-o formă acceptată social, deși antisemitismul și orice formă de rasism sunt oficial inacceptabile.

La fel se întâmplă și în literatură, ori în alte domenii artistice: dacă opera, lucrarea sau piesa de teatru nu se încadrează **temei** agreeate de grupul cultural dominant, autorul este huiduit, cum s-a întâmplat pe stadionul național cu manea, la Coldplay, ori cu Gabriela Firea, când a încercat să politizeze prezentarea campioanei mondiale a tenisului feminin, Simona Halep, deoarece tema convenită era tenisul nu politica.

Prestigiul autorului e direct proporțional cu capacitatea de a respecta și dezvolta tema agreeată de grup și prestigiul există numai în grupul respectiv. În afara grupului, prestigiul este zero. Din acest motiv, pentru a avea un prestigiu universal, într-o etapă culturală antemodernă, nu poți decât în două feluri: ori abordezi o temă universală, comună tuturor grupurilor sociale cărora vrei să te adresezi, ori livrezi fiecărui grup un discurs pe tema principală a grupului respectiv; precum Leonardo Da Vinci, cândva, care a excelat în orice disciplină în care și-a arătat interesul.

Valorile inversate de narațiunile propagandiștilor din expiratul metamodernism își arată falimentul în fața faptelor ce nu mai pot fi denaturate prin cuvinte și, în etapele antemodernă, precum cea în care tocmai am intrat, avem o revărsare a interesului către valori autentice, universale. Temele grupurilor intră în concurență, cele susținute de cuvinte se prăbușesc, iar cele susținute empiric se întăresc. Din concurența

temelor, pe măsură ce acestea se răresc, ultima care va supraviețui va deveni pilonul central al scării valorice ce va defini o societate. În etapa antemodernă anterioară, tema centrală dominantă a fost *virtutea creștină*. În lumea arabă, a fost *extremismul islamic*, iar în lumea sovietică a fost *egalitatea comunistă* (care, fiind falsă, s-a și destrămat).

Antemodernismul este generat de poziționarea eului identitar în zona sentimentelor, a atașamentelor, ori, acestea sunt persistente, neinfluențabile de emoții (deși, au la origine emoții!), și generează raționamente justificatoare pentru alegerile făcute (*Există o explicație* – cum ar spune Leana a lu' Costel Pârțag din scheciurile *Vacanța Mare*). Încercarea de a manipula sentimentele prin folosirea cuvintelor, ca purtătoare de trucuri emoționale, este inutilă. Emoțiile create de cuvinte se lovesc de persistența sentimentului, precum valurile de un dig. Iubirea, ura, patriotismul, pasiunile, loialitatea nu pot fi schimbate de vorbe goale, dar nici de argumente. În antemodernism, propaganda nu poate decât să întărească ceea ce deja există, dacă există o rezonanță, dar acolo unde nu există rezonanță, nu are niciun efect. Comunicarea în afara subiectului comun, în afara **temei** date, e imposibilă. Fiecare grup e prins în propriul atractor ideatic și nu-l poate părăsi. „Când destui oameni fac promisiuni false, cuvintele nu mai au nicio semnificație. Atunci nu mai există răspunsuri – doar minciuni din ce în ce mai bune.”, serialul TV *Urzeala Tronurilor*, Jon Snow, sezonul 7, episodul 7.

În ultimii ani, s-a ajuns la integrarea minciunii în toate aspectele sociale. Politicienii mint cu nerușinare chiar și propriul electorat, numind înșelarea susținătorilor *marketing electoral* (AUR a promis case în valoare de 35.000 euro, a încasat avansul de la susținători și le-a spus candid că i-a mințit). Cadrele universitare mint cu nerușinare în lucrări publicate la număr, fără vreo valoare, doar pentru a-și menține posturile. Muncitorii mint cu nerușinare în CV-uri, atunci când își caută locuri noi de muncă. Magistratii mint cu nerușinare că aplică legea, eliberând infractori prin trucuri de organizare internă, ignorând spiritul legii și scopul existenței justiției de a înfăptui dreptate socială. Guvernării mint cu nerușinare atunci când votează bugetul, oferind majorări salariale la bugetari și pensii speciale, provocând un deficit bugetar catastrofal, de peste 10% (Marcel Ciolacu). Bursele mint cu privire la calificativul pachetelor de investiții, creând bula imobiliară din 2008. Asigurările mint în oferte pentru primele de asigurare și apoi dau faliment.

Chiar și comunitatea oamenilor de știință, a celor care pretind că sunt etalonul onestității, minte cu nerușinare când depune aplicații pentru granturi, promițând rezultate pentru cercetări fără nici-o bază științifică reală (după cum a demascas fraude de cercetare, de-a lungul anilor, Sabine Hoffensteder).

Și totuși, ce a ucis cuvintele?

Nu a fost un truc de manipulare lingvistic. Nici analfabetismul funcțional revărsat în social media. Nici măcar minciuna generalizată. Ceea ce a ucis cuvintele este **schimbarea de mentalitate** (*Zeitgeist*, *germ.* – spiritul epocii) specifică antemodernismului, în care tocmai am intrat.

Dacă în metamodernism (1990 – 2024) narativul primează în fața realității, în antemodernism minciuna este intolerabilă în afara narativului de referință al grupului.

În cadrul unui narativ metamodern, orice minciună care susține tema centrală a narațiunii e permisă, iar orice adevăr care o contrazice este ignorat.

În antemodernism, cuvintele nu au capacitatea de a transmite valori de adevăr. Ele sunt seci, pur descriptive. Spiritul epocii le golește de orice încărcătură emoțională și se lasă tăcerea.

Când diplomația tace, armele vorbesc

Armele nu sunt neapărat tancuri și drone. Armele pot fi sancțiuni economice, embargouri, tarife. După cum spunea Taibi Cahler, directorul de resurse umane de la NASA, creator al modelului de comunicare PCM: *Dacă vrei să fii înțeles, vorbește-le pe limba lor*. Atunci când cuvintele sunt moarte, tot ce spui e o bâlbâială irelevantă și unica metodă de comunicare este PRIN FAPTE. Îți arăți iubirea prin fapte. Îți arăți loialitatea prin fapte. Îți arăți atașamentul prin fapte. Îți arăți trădarea prin fapte. Vorbele nu mai contează. Vorbele nu mai sunt adevăr sau minciună. Maioneza s-a tăiat! Vorbele sunt moarte.

Un bărbat la graniță, noul volum al poetului Alexandru Petria, ne propune lectura unor versuri mature, dinamice, care leagă lirismul atât de temele înalte, cât și de viața de fiecare zi. Volumul are un dramatism aparte, dur, lipsit de menajamente, și totuși încărcat de emoție și sensibilitate.

melpomene

hai, mai unge-mă o dată, melpomene, și ajută-mă să arăt ce e înăuntru debaralei, hai, melpomene, încrede-te în mine și dă-mi cei mai mulți ochi și umple-mi mâna cu elice, toarnă în mine știința exactă a harpei aruncate în prăpastie nu mă lăsa singur, melpomene, când e necesar, când e impetuos, când nu mai pot ține sub tăcere acea amiază de joi în care, pentru câteva ore,

s-au spart țevile și-n sufrageria pământului s-au revărsat, amestecate, șuvoaiele timpurilor și spațiilor, ca-ntr-o viitură a anilor, ca o rupere de baraj a secolelor.

lifturile sau cicloanele cu timp poartă cu ele maluri rupte de spațiu, franjuri din lumi trecute, amestecând într-o pastă densă ce era atunci cu ce e acum, acolo cu aici și aici cu acolo.

și, privit de mai sus, sub miliardele de tone de timp revărsat, pământul pare că se turtește, că se face clătită sau șnițel.

dar coboară-mi ochii, melpomene, spre oameni și gădilă-mi genele cu întâmplările lor și deschide mai repede fermoarul.

iată, dar, turma de capre și iată-l și pe păstorul zdrențuit pe acoperișul adăpostului atomic. iată ivirea templului aztec în raionul de lenjerie intimă. iată armata de argilă care pune pe fugă echipa de rugby. iată îngenuncherea heghemonului la vederea macaralei. și iată spaima prorocului trezit pe un iaht în mediterana.

iată zidurile sumeriene care sparg pereții de sticlă ai blocului-turn, pietrele tombale ieșind din podeaua grădiniței.

iată-l pe regele cu țara brusc dispărută, învelit în ziare, terminând sticla de votcă.

de ce nu mă lași să arăt sfârșitul regelui ucis de brumă?

dar ce mai contează când, iată, în stânga, se vede, prin mine, cât de dureros se lovesc treptele rugului de ușile fabricii de evantaie.

și, mai în spate, lângă cortul incaș, iată și scuipatul sfânt ieșit dintre buzele inchișorului, scuipatul care spală vitrina ce desparte carnea mereu proaspătă de restul lumii.

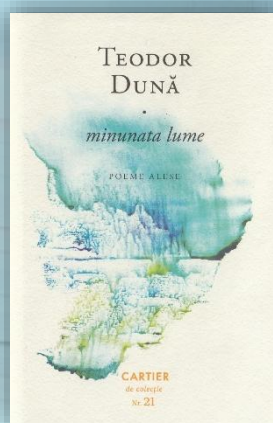
iată și înălțarea piramidei și oasele calcinate ale sclavilor lângă casa de amanet, iată și mlaștina eufratului înghițind aripa albă, de heruvim, a prefecturii. iată iată iată

*

dar ce-i cu tine, melpomene? de ce ai tăcut acum, când toate mergeau ca unse cu vaselina viziunii? unde mi-e masca ta de aur însângerat? unde te-ai dus? cine ți-a umplut gura cu sârme și câlți? melpomene, de ce nu așezi în mine continuarea, să văd sfârșitul, să aud până la capăt tragicul cântec al amestecului? întoarce-te, te rog. singur, sunt o păpușă cu bateriile smulse, un șervețel în niagara.

dar înțeleg acum. te-ai spălat pe mâini cu mine. m-ai aruncat la groapa de gunoi.

atunci, doar din răzbunare și numai din răzbunare, voi defila cu drapelul rupt al acestei vedenii înfrânte, cu acest palimpsest făcut terci, doar pentru a arăta cine ești, cât sunt și până unde se poate împinge batjocura.

„Lectura poemelor lui Teodor Duna mi-a arătat că poezia există și trăiește, că ea poate, pe neașteptate și atunci când nu mai părea posibilă vreo minune, să-și facă auzită vocea, ieșind din tăcerea și întunericul unde s-ar fi zis că nimic nu mai dăinuie, și că această voce ți se adresează și te obligă să-i răspunzi sau să încerci să-i răspunzi.”

Mircea Ivănescu

Necuvintele

Bucureștiul se topește încet sub căldura sfârșitului de august, cerul parcă apasă mai tare, nimeni n-are chef de nimic, toți așteaptă ora 5, să poată pleca acasă. Ultima țigară înainte de ultimul drum până la etajul 11, verificat mesaje, prefăcut că avem treabă, dacă întreabă cineva, e prea cald, domne, tre' să mai ieșim la aer din când în când. Logica nu funcționează, în biroul open-space de la 11 aerul condiționat merge; la parter, sub umbrela terasei, nici țigara nu mai intră. Aerul e fierbinte. Un iad mititel.

Fiecare ieșit la țigară, în fața firmei, alunecă inevitabil în aceleași comentarii, aceleași bârfe, același aer de superioritate, toată lumea e expert în ceva. Nu m-am obișnuit încă cu asta. De două decenii lucrez în 'IT', dar parcă sunt pe șantier, între meseriași care știu ei cum să lipească țeava de cupru mai bine decât deșteptul ăla din Moldova sau zidari care nu tac dracului din gură, mereu au ceva de comentat la adresa zidarilor dinainte păi, bă, nu așa se face, întâi pui cimentul pe - doar că altfel, cu alte cuvinte, a, nu folosi Photoshop, ce, te-ai stricat la cap? Bagă Illustrator, nene, e vector, poți mări imaginea la infinit.

De când m-au făcut art director, am început să ajung acasă mai târziu; mereu apare ceva, un mesaj, o ședință cu Los Angeles, care îmi dă peste cap fusul orar, dar măcar eliberează traficul, nu mai stau la semafoare bară la bară, e mai răcoare.

Ieși la o bere în seara asta?

Cosmin e art director, dar nu știu exact ce face toată ziua. Îi plac vulpile, e plin wall-ul lui de pe facebook de vulpi.

Nu beau, zic. Și imediat îmi pare rău. Nu prea beau alcool, dar ies, e vineri, ce naiba!

Hai bă, credeam că poeții rup ușa de la pivniță.

Oftez.

Unii, poate.

Cosmin se uită la mine cam pieziș, de parcă ar vrea să-mi vândă valută. Aprinde țigara cu gândurile aiurea. Cu țigara între degete face un gest obscur, un fel de cerc în aer.

Stănescu, sigur o ardea. Tare.

Nu știu ce să răspund. Numele cade în conversație de nicăieri, de la un om pasionat de imagini cu vulpi, art director într-o firmă de jocuri video. Nu apuc să zic nimic, nici nu prea știu ce să zic.

Am niște înregistrări audio. De la taică-miu, făcute în apartamentul lui Stănescu din Amzei. Prin decembrie 83.

Iau o țigară din pachetul lui, dar nu observă.

Dacă vrei, ți le trimit. Io n-am ce face cu ele.

Îl cred. E prea ocupat să caute imagini cu vulpi în zăpadă. Accept invitația la bere, mai mult ca monedă de schimb. Dacă are înregistrări cu Nichita Stănescu din decembrie 83, vreau să le ascult.

S-a ținut de cuvânt. Le-a trimis. Nu în seara aceea. Nici a doua zi. După vreo lună.

Am uitat, tot zicea el.

Dar le-a trimis.

Poezii_nichita.zip. 40 de fișiere mp3. Ningea cu pietre. Furase caii albi. Vocea cântând, desenând cuvinte pe aer, cineva clămpănea tastele pianinei din garsonieră. Am aflat ca era un oboist. Ciortash. Sau Cioloș. Nu mai țin în minte.

Au trecut vreo 6-7 ani de atunci. Am trimis mesaje, link-uri, mailuri. Am primit răspunsuri diverse, de la entuziasm imediat transformat în câteva zile în mesaje necitite, la promisiuni vagi, la întrebări ireale - de pildă, o cucoană de la o editură măricică, a citit mesajul meu cam în diagonală. Nu publicăm, domne, poezie, și dacă ar fi să publicăm, tre să fie format pedefe, cu font times new roman de doișpe.

Ce să răspund? Nu-s ale mele, domne. Nu vreau să le public eu, nu am autoritatea literară; trebuie autentificate, catalogate; poate face asta cineva de la orice instituție cu sufix cultural.

Am primit și câteva răspunsuri halucinante: e sătulă lumea de clasici. Sau: eu am cam trecut de perioada Stănescu.

Nu-i nimic. Eu mă bucur de ele.

E ca și cum aş avea un Picasso mititel pe laptop, de care nu știe nici mama dracului.

România are o scuză - când și-a oferit Brâncuși toată opera, comuniștii i-au zis pleacă, bă, de-aicea, arta modernă e o prostie, nesăbuițe burghezești. Când domnișoara aceea jurnalistă a arătat cu degetul la manuscrisele lui Enescu, lăsate în curtea muzeului, în cutii expuse intemperțiilor, s-au sesizat organele și au început să o vâneze ca pe o vrăjitoare.

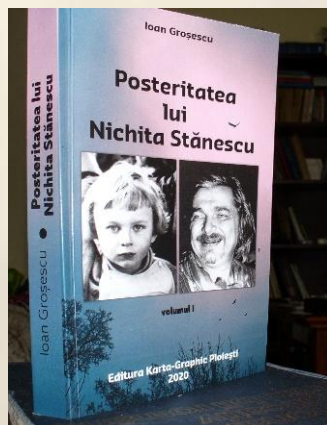
Nu știu ce să mai zic.

Între furie și tristețe, îmi trec o groază de necuvinte prin cap.

Laurențiu Neagu - Bretagne, 2026

Semnal

În noaptea de 12 spre 13 decembrie 1983, Nichita Stănescu ne părăsea.
Înregistrările sunt din acel decembrie 1983, posibil ultima lui întâlnire boemă cu prietenii.

Nichita Stănescu a avut biografia
Pe care și-a construit-o.
Un mare risipitor, un boier al spiritului,
Un autentic boier, deloc „elitist”,
În fine,
Poetul ieșit din Piața Sârbească din Ploiești
Și-a făurit un mit
Și mitul continuă să crească după moartea lui...

Eugen Simion

Poezia care nu a cerut permisiunea

Camelia Iuliana Radu

In 2025, a apărut la Editura Ziarului *Timpul* de la Iași un nou volum, o nouă ediție, numită de editori antologie, reunind poeziile debutului literar în volum al scriitorului Liviu Antonesei și tot ce a urmat după, până în 2012, sub titlul *Un taur în vitrina de piatră*. Un titlu de carte puternic, memorabil și dens, simbolic, cu o încărcătură care trimite simultan spre putere, imposibilitate și ironie tragică. Taurul, o figură arhetipală a forței vitale, a instinctului, a energiei brute, dar și a sacrificiului, este un animal al impulsului, al mișcării, al izbucnirii.

A plasa simbolic un taur într-o vitrină, într-un spațiu al expunerii, al imobilizării, al privirii venite din exterior, creează un contrast violent între viață și muzeificare. Dar vitrina, această metaforă a lumii care conservă, clasifică și neutralizează, este de piatră, și nu de sticlă, ceea ce adâncește paradoxul; piatra sugerează rigiditate, timp geologic, moarte simbolică, imposibilitatea ieșirii. Nu este vorba doar de o captivitate oarecare, temporară, ci de una definitivă, aproape ontologică. Taurul nu sparge piatra, nu fără să se anuleze pe sine.

Titlul sugerează condiția poetului, în care forța interioară este obligată să existe într-un spațiu care nu-i permite nici fuga, nici explozia. Există aici și o ironie amară; taurul, simbol al libertății agresive, este redus la a fi obiect de contemplare, la exponat. În același timp, titlul are o forță vizuală aproape suprarealistă, ceea ce îl face definitoriu pentru poezia din volum, reflexivă dar tensionată, unde violența nu se consumă, ci este suspendată. Tocmai această suspendare face titlul memorabil.

Cititorul simte că impactul nu s-a produs încă și, poate, nu se va produce niciodată. Titlul promite un volum de poezie despre tensiune, limită, captivitate și energie reprimată, despre viața prinsă într-o formă care nu i se potrivește poetului; un titlu care nu explică, este un paradox existențial, așa cum vor fi și cele 300 de pagini de poezie din acest volum recuperator al începuturilor literare de autor publicat, ale scriitorului Liviu Antonesei. În același timp, din vitrina de piatră, poetul, care în mod natural este plin de viață, este *condamnat* prin destinul său de poet, să fie un observator al zbuciumului acestei lumi, dar și observator de sine, al lumii sale interioare. O conștiință prinsă între două lumi.

De formație psiholog, profesor universitar în această disciplină, L.A. a ajuns la poezie pe o cale mult mai sănătoasă, descoperită de timpuriu, o cale a talentului și inspirației. Fără a fi excesiv teoretizată, cum se întâmplă adesea cu scriitura filologilor, poezia sa doar atinge livrescul, uneori, ca joc și ca imaginar poetic; ca substanță, însă, este una dintre acele creații literare care reușesc să te scufunde direct în viață, seducția poetică fiind mai apropiată de căldura lui Labiș (deși, aparent, nu ar avea nicio legătură), decât de încrâncenarea anxioasă a poeziei contemporane.

Fiind un poet al imaginii, de la care pornește totdeauna în poezia sa, sentimentul pe care îl ai după lectură este că *te-a citit*, nu că l-ai citit. Această loialitate față de propria memorie afectivă face ca poezia pe care o scrie Liviu Antonesei să fie recognoscibilă și originală cu adevărat. Imaginile îi aparțin. Meditațiile îi aparțin în cel mai intim mod cu putință. După propria mărturisire, Liviu Antonesei *asteaptă muzele*, nu le caută, iar ele vin cu câte o imagine, de cele mai multe ori cinematografică, dacă ne referim la forța vizuală, în jurul căreia poezia crește în funcție de asocierile pe care le trezește poetului în momentul în care scrie. De altfel, Liviu Antonesei nu scrie poezie, el se lasă copleșit de poezie, se lasă pradă poeziei. La o zi sau două, urmează o corectură sumară, în caz că poetul simte nevoia să o facă, apoi alta, atunci când dă *bun de tipar* inevitabilului nou volum.

Deși operează cu denumiri de locuri uneori exotice, cu expresii intraductibile din alte limbi, deși amintește uneori de tot felul de zeități sau filozofi și filozofii, personalități culturale, poeți vechi și noi etc. deși poezia are conexiuni uneori cu momentul, alteleori cu trecutul, cu visul mai ales, ca stare subconștientă a poeziei, cu ipostazele paradoxale ale timpului, într-un joc poetic ca un flux al conștiinței, deși are note existențiale grave, subtil ironice sau, uneori, ludice (să nu uităm că este un optzecist!), versurile sunt de o naturalețe desăvârșită; uneori misterioase, paradoxale, alteleori nostalgice, tragice. Autorul păstrează optimismul bine temperat al pesimistului și un adânc simț reflexiv. Simboluri multe, arhetipuri, conexiuni tulburătoare între idei poetice călătoresc prin poezia sa, fără să zgârie mintea cititorului, pentru că se pot citi interactiv, lăsând pe gânduri, în

funcție de nivelul de pătrundere al fiecăruia. Unii se pot opri la poveste, alții la conexiunile subtile dintre imagini și discurs, la frumusețe; alții pot descifra, dacă vor, metafizica lumii, iar alții pot descoperi imaginea creatoare a unui subconștient viu, care își cântă călătoria prin lume și prin propriul vis.

Altfel spus, deși poezia lui L.A. are aerul acela clar, ambiguitatea nu vine din cadrele (unele) aparent fără legătură (dar care au legătură, în alt plan, mai subtil), nu vine din afirmații fără explicații; misterul este la vedere, ca o inscripție veche pe o piatră, pe lângă care unii trec grăbiți, fără să o observe, iar celor care se apleacă asupra ei, le provoacă revelații. Acesta este motivul pentru care poezia lui Liviu Antonesei rămâne peste timp atât de valoroasă: pe lângă plăcerea estetică pe care ne-o aduce, literatura creată de Liviu Antonesei suportă mai multe citiri; are, cum se mai spune, mai multe straturi de lectură, toate prinse în plasa aceluiasi text.

Sunt fericită că am acest volum al începuturilor, că pot citi poeziile debutului curate, neciopârțite de cenzură, că pot face legătura cu poezia din volumele apărute ulterior, până azi. Există un fir roșu care străbate această operă literară în integralitatea ei: taurul din vitrina de piatră, observatorul, poetul închis în existența care îl strânge și de care nu se poate feri decât în zbor inversat, prin sine însuși.

Dar cum să nu fie cenzurat volumul său de debut de către un regim politic opresiv care, din 1977, după celebrul congres, ne-a transformat pe toți în deținuții unui lagăr? Și, numai bine, în acest context, în 1979, vine pe lume volumul de poezie al tânărului Antonesei, care nu cântă partidul, nu face plecaciuni, ba mai scrie și versuri ca acestea, pe care le vrea publicate. Nu știu, ce îi puteau face? Pentru că poemele folosesc cuvintele din dicționar, sensurile din sintaxa cunoscută și, totuși, după lectură, îmi dau bine seama, pentru acele vremuri, pentru acel tip de om al cenzurii, poezia aceasta era enervantă. Nici nu cred ca cenzorii știau ce să îi reproșeze, pentru că volumul scapă de sub control. Poezia este vie, puternică și, mai ales liberă. Liberă să spună ce vrea, să viseze ce vrea, să se exprime cum dorește. Liberă peste toate lumile. Ei, aici este problema. Nenumită, libertatea respiră prin toți porii acestor versuri.

Încă de la prima poezie apare obsesia timpului ciclic, care, paradoxal, există în noi de la început, cu arhetipul iubirii, femeia care coboară în lume parcă din cer, din vis, care îl găsește, iar dragostea lor este salută de poetul copil, el le face cu mâna din trenul care tocmai trecea spre el însuși,

tangent o clipă cu propriul vis devenit realitate concretă; și toate se petrec în același timp, cu spaima morții deasupra, ca umbra unei păsări uriașe. Cum să tai din acest poem? Ce să tai? Complexitatea imaginii de-a dreptul concretă, sugestia paradoxului vieții, care nu știi dacă este vis sau aieva, sau tot atâtea peisaje ale sinelui privit din toate unghiurile: temporal, emoțional, simbolic. Nu poți tăia nimic, fără să distrugi totul. Dar o astfel de poezie nu încăpea în comunismul uniformizator. Și, totuși, cenzorii au făcut-o. Au ciopârțit. Dacă ar fi rămas așa, ar fi fost o pierdere a literaturii române. Din fericire, acest flux energetic numit poezie este azi întreg, cursiv și de o rară frumusețe.

Nu voi da citate din volum. Deloc. Ar fi, după mine, tot un fel de ciopârțire, o eludare de sens, pentru că în poemele lui Liviu Antonesei, acolo unde crezi că începe o nouă idee, de fapt, se continuă și cea de dinainte, doar că, deodată, cu sensuri noi, îngemănate cu cele abia ivite. Voi face însă o precizare necesară: atenție la ultimul poem din volum. Acolo este o răsucire fantastică, iar ea poate ori să vă facă să zâmbiți, ori să vă contrariaze cu totul. Sau, și una și alta.

Mediul extrem în poezia lui Bacovia

Costina-Catinca Sava

Frigul, spațiul închis, implacabilul. Incinta unui sicriu, locuința morții. Odată cu primul vers – *Dormeau adânc sicriile de plumb*, viața pare încremenită într-un adânc moment de resemnare, ca prelungire mortuară a unui suflet rămas fără speranță, un suflet ajuns cavoul defunctului său amor, afundat în golul produs ca o surpare a sinelui.

Își priveghea pierdutul amor. Totul era dus, era o stare de cruce – *Dormea întors amorul meu de plumb*. În jur, doar „flori de plumb”, „coroane de plumb” și „frig” – corespondențe ale unei apăsătoare stări psihologice.

Odată cu marea durere, eul liric vede prin înghețata simțire, funebre imagini ce leagă inertul său trup de universul exterior, încărcat cu acest tablou. Din peisajul sufletului de atunci, poetul aduce în prezent clipe trăite într-o experiență carcasă-cavou, străină de ființă, golită de simțuri. Cântecul deznădejdi străbate stihial prin sinistrul decor, răspândește ecouri devastatoare. *Și era vânt... și scârțâiau*.

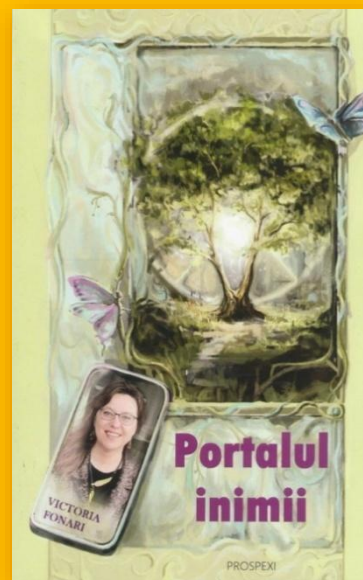
Acorduri grave, pe verbe cu triftongi coborâtori – *dormeau, scârțâiau* – sunt părtașe la pierdere. Textul întreg se află într-o ținută

funeră, întreținută de întunecimi ale sunetelor „f”, „u”, „i”, pe partituri fonetice în care fiecăruia „i”, îi amplifică sumbra rezonanță, sub percuția unui accent. Câte o deraiere de ritm iambic spre mfibrah și peon, creează un adevărat sforzando, prin atingerea nemiloasă a unei silabe din cuvintele *scârțâiau, coroanele*, sfâșiind în stridente sonore; dezolanta atmosferă, într-o muzică cu tăieturi expresioniste, face să triumfe grandioasa orchestră a deznădejdi: *Și scârțâiau coroanele de plumb*. Se adaugă greutatea vocabulei *plumb*, a cărei artilerie consonantică, întezită prin ocurența de șase ori, în câmpul textului, nimicește orice speranță în străfundul eului liric. Punctele de suspensie ce urmează vocabulelor *cavou, vânt, mort, frig* sunt clipe bătând a zădărnice în înstrăinatul său eu poetic. Versul final *Și-i atârnau aripile de plumb* este o stare de clopot tras peste moartea mării sale iubiri. Un poem stăpânit de amintirea a două universuri mortuare, aflate unul în prelungirea altuia, reverberate psihologic de un eu liric pustiit, rămas captiv, fără nicio voință de împotrivire. Poezia *Plumb*, imagine a morții ca încremenire geologică, a devenit un reper în lirica modernă, anticipând curentul Goth.

Personalitate marcantă a fraților întru condei de peste Prut, scriitoarea Victoria Fonari este, conform *măriei sale* Wikipedia: Critic literar, poet, doctor în filologie, conferențiar universitar, Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova; Membru al Asociației Române de Studii Semiotice; Membru al Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România,

Lecturând cu atenție volumul *Portalul inimii*, gândul mă duce la Inelul Compozițional, fiindcă poeziile de început se întorc la aceleași imagini și întrebări, creând un efect de circularitate. Autoarea, cu studii academice și lecturi serioase, reușește să scrie o poezie în care arta este pusă în valoare atât prin poezia însăși, dar și prin imaginile picturale ori teme diverse abordate: anotimpurile, iubirea, istoria, muzica, pictura, cultura, timpul, etc. Victoria Fonari trăiește prin toți porii poezia fiindcă, așa cum a spus Twyla Tharp, *Arta este singura modalitate de a fugi fără să pleci de acasă*, reușind să scrie poeme care deschid senzori existențiale și sentimentale unice. Este o poetă a anotimpurilor, a renașterii. Volumul este structurat în cinci capitole, pe tematici, realizând astfel un fir narativ pentru a crea un impact emoțional și intelectual, urmând un flux coerent în explicarea eului poetic. Fiecare poezie a ei devine un mic univers, permițând cititorului să exploreze profunzimea sufletului uman. Prin lirica sa caldă, accesibilă, Victoria Fonari m-a cucerit, volumul fiind o mărturie a frumuseții și a complexității spiritului uman.

Gelu Dragoș

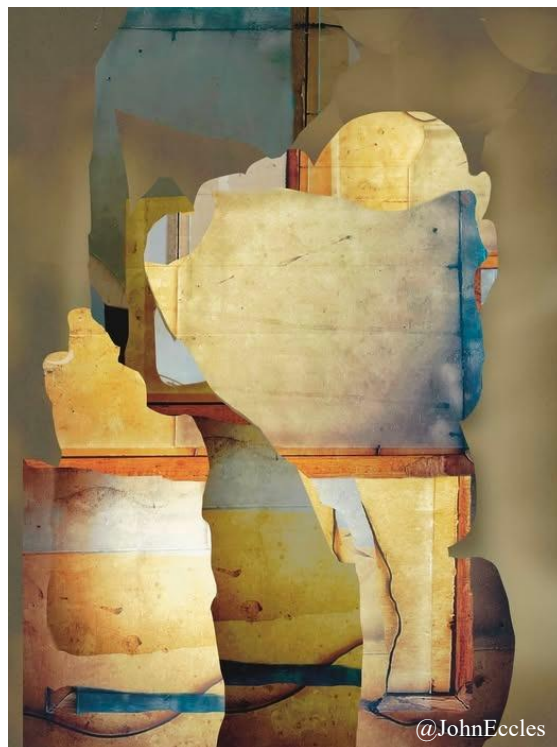
Sanatoriul timpului interior

Vasile Baghiu

Recitesc Proust – edițiile vechi ale lui Radu Cioculescu, o să ajung și la ediția recentă, tradusă de Cristian Fulaș, cândva – și, în afară de faptul că lectura în sine îmi aduce aceeași liniște pe care mi-o oferea în adolescență și în prima tinerețe, am sentimentul tot timpul că mă aflu foarte aproape de ideea de poezie, că Baalbecul și Combray-ul sunt niște sclipiri de emoție pe care cei care au scris în viața lor, fie și sporadic, poezii și nu mai puțin cei care doar citesc poezie le cunosc pe deplin. Literatura, prin aceste conexiuni, e consolarea pentru mâhniri și căderi, partea de fericire aparte pe care nu o găsim pe nicio altă cale. La Marcel Proust, poezia nu e poezie în sens literar, ci o percepție. De aceea, poate, am acest sentiment de apropiere: nu citești „proză” propriu-zis, ci intri într-un regim poetic al timpului, al secvențelor, al memoriei. Combray, Baalbec și atâtea alte nume sunt sclipiri de emoție. Nu locuri, ci condensări afective. Ele funcționează precum imaginile fundamentale din poezie – acele „nuclee de poezie” pe care le-am explorat în unele texte, care s-au adăugat manifestelor himerismului, care nu se explică, ci se recunosc. Cine a scris poezie, chiar o singură dată, știe acest mecanism: momentul în care realul e depășit de o mișcare interioară, iar timpul încetează să mai fie cronologic și devine trăire.

La Proust, această poezie nu e intensă prin condensare, ca la poeții-poeți, ci prin durată. El prelungește emoția până când devine locuibilă. De aici liniștea – nu e calm, e o suspendare a zgomotului lumii, un adăpost.

Literatura ca sanatoriu al timpului interior. Și da, literatura este consolarea profundă pentru mâhniri și căderi, dar nu una compensatorie, ci transfiguratoare. Nu *uităm* prin literatură, ci *învățăm* să locuim altfel ceea ce ne doare și ne întristează. Fericirea aceea *aparte* vine tocmai din faptul că nu concurează cu nimic din real: e o fericire fără rival, fără comparație, aproape clandestină. Poate de aceea recitirile – mai ales Proust – sunt atât de puternice la vârste diferite, iar eu simt asta cu intensitate; nu ne întoarcem la text, ci la versiuni succesive ale noastre, fiecare având nevoie de aceeași poezie, dar în alt registru. Fericirea despre care spun aici nu are nimic

demonstrativ. Nu cere martori, nu se legitimează social, nu produce dovezi. E clandestină tocmai fiindcă se întâmplă înăuntru, într-un spațiu pe care lumea nu îl poate confisca.

La Marcel Proust, transfigurarea (himeristă, așa cum, pe valul obsesiilor mele literare, am identificat-o uneori) nu înseamnă să faci suportabil ceea ce a fost, ci să-l aduci într-o altă ordine a sensului. **O mâhnire recită, întoarsă pe toate fețele, nu se vindecă, dar se așază, devine formă, ritm, respirație. Asta poate fi o operație profund poetică**

Clandestinitatea fericirii vine și din faptul că ea apare pe neașteptate: într-o frază, într-un detaliu aparent minor, într-o revenire a memoriei care nu fusese chemată. Exact ca în poezie. Și exact ca în alergarea aceea lungă, solitară, pe care am început s-o cunosc atât de bine: nu vânezi momentul bun – el vine singur, când corpul și mintea se sincronizează. Literatura, la acest nivel, nu e un refugiu, ci o formă discretă de rezistență. Nu împotriva realității, ci împotriva brutalității ei. O rezistență tăcută.

Poate că asta e una dintre marile lecții ale recitirii: nu ne mai interesează neapărat ce *spune* textul, ci, mai mult ce face cu mintea noastră și cu partea emoțională. Iar când dă formă unei tristeți vechi sau oferă o bucurie fără nume, știm că suntem foarte aproape de poezie – chiar dacă citim proză. Eu știu, oricum, că dacă m-am îndepărtat prea mult de poezie, revenirea la unele lecturi mă aduce înapoi.

Postări senecte

Ioan Buduca

Noica avea convingerea că o viață derulată în căutarea înțelepciunii are a se încheia cu o logică, nu cu o etică; dar asta e viața unui filosof. Ar fi culmea neroziei să te aștepti la așa ceva din partea unui Cehov sau Gogol; ori din partea lui Serafim din Sarov. Așadar, cuvinte de folos? Ori cuvinte potrivite? Folos pentru suflet? Ori artă pentru el? La originea acestor bifurcațiuni, tragedia elinilor folosea sufletele, prin efectul numit *catharsis*... adică un fel de purificare, azi imposibil de transmis unui spectator/cititor educat să conștientizeze convenția scenei/textului... Acel originar *catharsis* se mai poate obține azi doar prin pragurile inițierii, adică, de pildă, a înțelege retroactiv impurificarea ce apare în noi, vârstă cu vârstă?

Pentru cine scrieți? Pentru mine! Ca să mă pot lăsa de scris, zicea Radu G. Țeposu. Pentru mine, zic și eu, ca să învăț ce am citit. Și uite așa, aflai că ideea/inspirația/intuiția vine scriind, nu vorbind. Asta dacă la pagina albă vine o minte albă, nu o tabula rasa. Întreabă corect/alb și va veni un răspuns corect/alb. La gri, vine gri. La negru, nici dracu' nu se mai bagă. Poate doar ăla ideologizat. Cum înveți să bați întrebarea cât e caldă? Nu o răci, nu o repeta, nu o admira, nu te închina la ea, uită-te în ea ca într-un abis, *mise en abyme*... vezi Homer... vezi Radu Petrescu... literații ar trebui să știe de ce.

Ce mai faci? Omor timpul. Și? Și el pe mine. Doi asasini profesioniști.

Pascal a verbalizat cel mai clar că numai misticii învață să-și umple clipa cu gânduri care nu sunt de împrumut, care nu sunt luate din hazardul conjuncturilor. Zice că nu suportăm singurătatea între patru pereți. Nu s-a gândit la pușcărie? Dar, în fapt, deținuții din pușcării au ieșit de acolo, uneori, mai buni în sufletele lor. Hélas!... Victor Hugo!

Veni vorba de Kant. Dacă fizica se încheia cu Newton, ăsta era ultimul strigăt de cocoș al filosofiei, dar a apărut cuantica, cea mai mare revoluție cognitivă din istoria gândului. Acum, cocoșul pare senil. Filosofii se dau în stambă cu chestiuni socio-ideologice. Lumea, ca întreg, nu mai este inteligibilă pentru ei? Cu siguranță, lumea post-Newton nu mai e ce a fost. Dar ce e? Cum e? Cocoșii au amuțit.

„Înșelarea de sine la români” – asta e o chestie

care are nevoie de un nou Noica. Vechiul Noica a lămurit ceva esențial: sinele și sinea; dar la Păltiniș se făcea turism cultural. Bun și ăla, dar azi e mai bună cultura însăși, tocmai fiindcă dispare.

Unul, cândva, s-a declarat supărat pe Maioreșcu. Mă declar și eu supărat pe impecabilii noștri moralști care evită să judece fapte imorale. Voltaire de la fapte pleca, nu de la impecabile principii. Numai acolo poți risca să dai cu piatra. În impecabil nici nu găsești vreun pietroi. Campionii imoralității, după gândul lui Voltaire, nu puteau fi alții decât judecătorii, înfăptuitorii dreptății. Presupușii înfăptuitori, dacă nu sunt prea supuși.

Văd aici, într-o postare, o metaforă a lui Cărtărescu: o carte ar trebui să fie un topor înfipt în creierul tău înghețat care nu mai reacționează la frumusețea lumii. Da, frumusețea, nu frumusețile. Cărtărescu știe să fie riguros, dar lumea ca lume e făcută și din curențe. Adică, realul e complet numai împreună cu ceea ce cunoaștem despre el: frumos, urât, plăcut, neplăcut, viu, mort, bine, rău.

Nu apucă să te învețe la preuniversitar nimic despre dialogurile platoniciene, nimic despre figurile retorice. Azi vorbim mai lemnos ca ieri. Manda, care, altminteri, are doctorat în filologie, e văzut ca un nebun când o bagă pe figurile ironiei. Altădată nu trebuia să spui: „Și acum urmează o ironie”.

În tinerețe, cele mai nasoale intervale de timp par a fi spitalizările. La bătrânețe, tind să devină cele mai interesante. Chiar și în sensul zicalei chinezești: „Urez dușmanilor mei să prindă vremuri interesante”.

Tu îmi pui o montare genială. Caragiale, să zicem. Și eu îți transmit un like. Păi, nu sunt eu cretin!?

Constat, cu umilință, dar și umilit, că tinerele generații nu mai pricep româneasca pe care o vorbim noi, bătrânii profesori de română. Statistic, noi purtăm o vină egală cu a lor, iar școala – una la cub.

Moartea lui Nicolae Manolescu. Parcă aș fi eu decedatul. N-am avut în prima și a doua tinerețe alt maestru. Așteaptă ne, dom' profesor! Amu zic așa: mare critic literar, desigur, nu de talia lui G. Călinescu, dar nici noi nu suntem interbelici.

Am cunoscut zilele acestea ce înseamnă să disprețuiești fără să fii bine informat. Apoi am văzut că nu toți cei binișor informați pot înțelege despre ce e vorba. E grav-grav cât de mult putem urî, fără să știm verifica informația. Dar nici nu vrem, uneori, deși am avea cum. Există, clar, căi de dogmatizare personalizate, psiho-culturale, în genere. Chiar eu am fost de zeci de ori dogmatic, însă lucrările mele despre ironie sunt și despre dogmatic (în sensul cel mai larg, socraticul sens). Iată-mă semănător de muște pe căciuli! Prea multe căciuli fără humor! Umor au toți.

De parcă ar fi un cancer, am a fi discret cu faptul că sunt elitist. Nu suport ușor, de pildă, literatura aflată sub nivelul lui Borges. Dar îl consider pe Castaneda mai profund. L-am luat întotdeauna ca scriitor de ficțiune, mare scriitor! Puteai să-mi faci beneficiul că aș putea fi la curent cu polemicile din jurul scrierilor sale, altminteri, inițiere toltecă a existat cândva.

Cioran, după 70 de ani, îi zice unei iubite căreia îi putea fi tată: acum, poa' să vină și Herr Alzheimer, pe tine nu am să te uit.

Claritatea gândului egal claritatea simțirii, egal claritatea sinelui. Azi, claritatea... Cine să o recunoască?! Nu prin stil a uimit Cioran în Franța, ci prin claritățile ce se vedeau prin el. Din păcate, nu erau pietrele cele bune. Cele ale Răului pot fi la fel de clare. Nu au Viața în ele, doar aparențe de viață... Dar dacă nu ai claritatea inimii, te păcălești. Eu m-aș comenta așa: Ce înțelegi prin sine, moșule? În niciun caz eul dominat de intelect.

Înțeleptul știe să te certe ironic și are fix doza necesară de dogmatism. Conștientizează. Verifică. Bine, rău? Conștientizează mai înalt. Răspunde răului cu bine.

Ce e scriitorul? Știm ce nu e. Nu e judecător; dar aduce în scenă și martori ai acuzării, și martori ai apărării. Asta era cândva și jurnalistul. Prima profesie ucisă de rețelele digitale de socializare. Acum pare că moare și profesia de farmacist, îți dau digitalii ce nici prin gând nu ai gândit că ai avea nevoie. Las' că scriitorul vrea și el să se facă judecător! Jurnalistul s-a făcut deja.

Forme de geniu modern non-conceptualist. Kierkegaard – limitat de polemica sa cu Hegel, un geniu conceptualist. Nietzsche – limitat de aroganța sa antihristică. Wittgenstein – limitat de faptul că nu se putea opri din gândit. Cioran – limitat de înțelegerea politică a lui Pavel. În domeniul expresiei artistice, în vârful muntelui: Flaubert, care a văzut răul din iluminism, prostia

cultă. La noi, trece drept geniu oral Țuțea – limitat de naționalism. Trece drept geniu, scriind, Noica – limitat de inconvertibilul Hegel, cel care a abstractizat până și respirația. Lumea de azi construiește simultan Teza și Antiteza în mod voluntar și așteaptă Convergența.

Am putea încerca un experiment de bulă: Care este, după gustul tău, top 3 scriitorii români în viață? Top 3 al meu (non-ierarhic): Ion Mureșan, Ștefan Agopian, Mircea Cărtărescu. Dacă i-am considera scriitori și pe gânditori, aș începe orice top românesc cu H.-R. Patapievici.

Hamlet făcea pe nebunul, da, dar Don Quijote? Nu. Cavalerul se prostise citind cărți despre cavaleri. Era un prost solemn. Cervantes, autorul acestui magnific prost, e considerat și părintele romanului modern. Da, așa e: zeul modern este Prostia. Ea poate fi solemnă. Ea poate fi enciclopedistă (vezi Flaubert). Ea poate fi birocratică (Kafka, Musil). Ea poate fi sentimentală (Cehov). Ea poate fi comică (vezi cinematografia mută). Ea poate fi paradiziacă (vezi Caragiale). Ea poate fi filosofardă și genială (Heidegger). Ea poate fi ideologică și amorală (vezi-ne pe noi, contemporanii noștri).

Am trecut multă vreme prin ceea ce azi e o bulă de socializare. Se numea atunci gașcă. Gașcă literară, în fondul ei ultim. Ne aplaudam între noi, desigur. Apoi, după 1989, lumea s-a politizat. Nu mai vedeai la aceeași masă (la crâșmă) altceva decât gășcarii acelorași convingeri. Ce s-a schimbat? Naivitatea mea s-a sucit: am început să cred că poate vom accepta și dialog fără aplauze.

Dacă scrisul profesionist nu e și o formă de terapie, apare riscul să devină un fel de inteligență artificială. Leacul? Umore. Autoironia. Modestia, măcar.

Boala neartificială a minților artificializate? Intoleranța. Spiritul agresiv primar, zicea un bun observator din tinerețea mea. Totuși, omul este un animal, nu doar social, ci mai degrabă socializant, cu mari orgolii de socializare. Iată de ce aceste rețele digitale de împreună-punere a orgoliilor pot fi cea mai realistă față a infernului la care vom avea acces vreodată. Infernul nu e celălalt, ci descoperirea că altul acesta nu e mai breaz ca tine. Să nu mai ai pe cine să admiri – asta e!

Povestirea orală ori scrisă are narațiune. Propaganda are narativ. Cele mai dure sunt narativele impuse prin cenzurarea altor narative. Cândva, toate narativele au să fie aceeași mâncare de pește: o narațiune. Poate chiar una homerică.

Neocenzura prefațază neodictatura. Trecem de la „Toate opiniile libere sunt corecte până la proba contrarie” la „Toate opiniile corecte sunt libere până la proba contrarie”. Prima formă de dictatură a ucis discernământul. A doua formă are a ucide diferența dintre pușcărie și Academie. Nostalgie după vremurile unui anume cult al discernământului? Nu... Încredere în puterea intelectului de a ieși întărit spiritual din haosul acestor germinații nemaivăzute.

Răul cel mai mare de când locuim mai degrabă în bule de socializare decât în societate e că nu mai vrea nimeni să afle ce era societatea când mai era.

Cel singur, însinguratul tipic, pare certat cu toată lumea.

De ce nu avem scriitori cu faimă internațională? Sunt decenii multe de când ne întrebăm asta. Traducerile s-au înmulțit. Dar faimă/celebritate nu are, încă, vreun scriitor român. Răspunsul meu e cinic: până ce nu va interesa țara, nici Cărtărescu (ori Cutărescu) nu va fi interesant pentru publicul din afara țării.

A suferi pentru țara ta e luat așa: suferim din cauza țării, indiferent ce înseamnă acest lucru. Două chestiuni esențiale pierdem din atenție: sufletul personal, mai întâi; patriotismul, mai apoi, care nu poate începe cu lamentații. Avem de luat totul de acolo de unde Titu Maiorescu a lăsat discuția neterminată: fondul. Da, punem în joc forme fără fond. Dar ce facem ca să cunoaștem fondul? Ne bazăm doar pe intuiția unui suflet din ce în ce mai puțin conștient de personalul din sine? Nici Maiorescu nu mai știa ceva cât de cât important despre acest... abis...

Dacă în școala publică, la greci, erau predate geometria, aritmetica, muzica, astronomia, gramatica, retorica și filosofia, unde, cum se născuseră aceste discipline? Faptul că privim cu aroganță spre asemenea întrebări ne îndepărtează tot mai mult de izvoarele cunoașterii din templele de misterii.

E greu să-ți pui orgoliul cu botul pe labe, iar după aia, e foarte greu să te suportți așa. Autoironia e înșelătoare. Eliberatoare de demoni (dracii orgoliului) ar fi exersarea sinceră a îndoielii în produsele intelectului tău și punerea sub teasc a dorințelor.

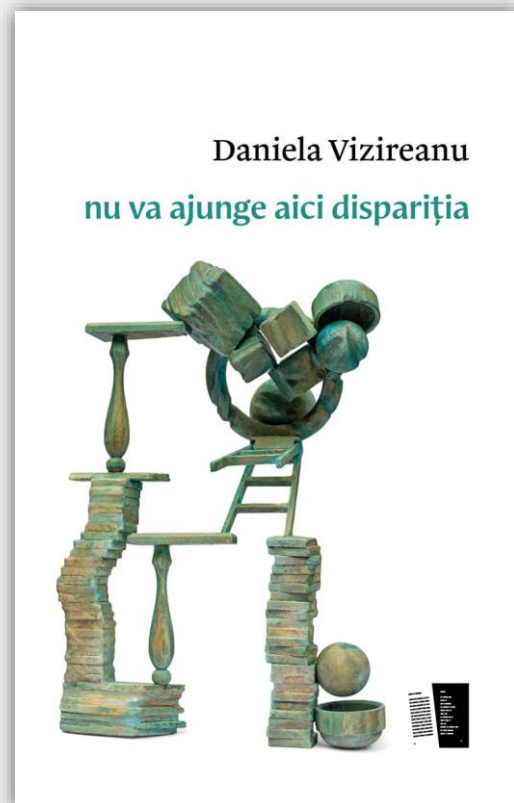
Constat că avem mai multe răspunsuri decât întrebările pe care le-am gândit vreodată și că ne paralizează mintea tot ceea ce tulbură confortul mental în care ne-am instalat ca într-un mormânt...

Romeo Aurelian Ilie

câte lumi și câte morți, câtă iubire a fost

Cronica de întâmpinare

Daniela Vizireanu (născută în 1999, la Brăila) a absolvit Facultatea de Litere din București, apoi a studiat filosofia și istoria artei la aceeași universitate. Începând din 2018, a publicat poezie și cronică de carte în cele mai importante publicații românești, a avut mai multe lecturi publice, iar în 2024 a fost premiată la Concursul național de poezie *Constantin Virgil Bănescu*, pentru ca în 2025 să îi apară volumul de debut în poezie, **nu va ajunge aici dispariția**, la Casa de Editură *Max Blecher*. În acest volum de debut, tânără poetă ne evocă o serie de cadre din copilăria sa la țară, în zona Brăilei, copilărie trăită undeva pe la jumătatea anilor 2000, deci într-o perioadă încă tulbură la nivel politic și social, încadrată încă în tranziția de la comunism la democrație, în care viața tradițională a comunităților rurale începe să fie *infestată* cu modernism în doze mici spre medii, dar fără o rânduială în acest sens. Despre toate aceste aspecte scrie și Daniela Vizireanu.

Ambianța
Lecturii

Ceea ce atrage însă atenția în poemele sale este maniera în care construiește atmosfera, ambientul. În sensul că, deși nu trece sub tăcere nici aspectele negative, cum ar fi violența de orice fel, pornografia infiltrată prematur în universul cast al copilăriei, lipsurile de tot felul, precum și fățarnicia mistic-religioasă, totuși se raportează la propria copilărie ca la o vârstă fericită, ca la un timp fără de timp și la un loc sacru în care parcă nimic rău nu putea tulbura inocența fragilă a sufletului său.

În poezia Danielei Vizireanu, violența și sărăcia, deși prezente aproape la tot pasul, sunt resimțite cumva ca un element menit să mențină un echilibru în toate, ca și cum fără ele, lumea ar fi fost suspect de bună și ar fi riscat să se înalțe la cer de prea multă bunătate, altfel spus, ca ceva care, deși nefiresc, este totuși necesar: „*mă așez pe canapeaua din șopron/ și ascult cum ploaia își întinde rafalele/ peste casa noastră// îl caut pe tata și zâmbetul lui,/ urmele de bocanci în noroi// de-ar fi cineva să mă trezească/ de fiecare dată când prunii înfloresc/ peste case părăsite, pline de șerpi,/ de fiecare dată cایی sunt bătuți/ în curțile din vecini, vacile duse la montă/ în remorci cu păduchi// tot ce am învățat e să îți vezi de treabă/ pentru că oamenilor nu le place/ să fie trași de mâneacă,/ mai ales când mila lor e în joc,/ mai ales când e teamă// încontinuu ne spunem telepatic/ suntem buni și virtuoși sub acest călcâi invizibil/ suntem buni și virtuoși*”.

Pornografia – și sexualitatea în general – au pigmentat, de asemenea, copilăria de la țară a tinerei poete, dar au trecut și ele, ca niște elemente de curiozitate, de necesitate, ca acele tabuuri ce trebuie cu tot dinadinsul încălcate pentru a accede la mistere interzise, dar care dau un alt sens vieții: „*am suferit mai mult pentru prieteni decât din iubire./ pentru oameni alături de care m-am uitat/ la scooby-doo, harry potter și filme porno/ încercând să înțeleg ce se petrece cu lumea/ după o vârstă*”; „*se întâmplă să îl surprind pe frate-miu/ masturbându-se sub plapuma groasă și tăceam mâlc/ pentru că, deep down, știam că despre lucruri/ de genul nu se zice nimic*”.

Și totuși, ce anume a făcut ca această copilărie, trăită într-o lume mai degrabă crudă decât fericită, să rămână în memoria afectivă a poetei, ca un timp idilic și ca un spațiu aproape edenic? Personal, am descoperit în volumul acesta

două cadre intens sensibile, ilustrate într-o lumină de-a dreptul divină, care mi se par definitorii pentru formarea personalității poetei și pentru sedimentarea în sufletul acesteia a unor sentimente de pace, liniște și iubire, puse toate în directă legătură cu cadrul familial și cu timpul copilăriei: „*când mă străduiesc să-mi aduc aminte vocea ta/ parcă aș fi în rugăciune,/ m-ai învățat asta, în liniște, înainte de somn// o icoană mică de lemn sticlea iarna de la/ flamele sobei,/ nu mai știu ce îi spuneam, sper să fi fost de ajuns/ pentru viitor*”; „*aici, lângă tata și mama într-un sat/ cu șase străzi de la un capăt la altul/ am învățat să accept multe în tăcere./ am văzut animalele muribunde/ pentru binele familiei, frica ochilor, spasmele// într-o zi, am asistat la nașterea unui vițel mic și plin de sânge pe care tata/ îl trăgea epuizat din corpul vacii./ despre frumusețea aceluia moment nu se poate/ scrie în limbajul existenței imediate,/ doar prin imagini inclasabile, delirante// atunci am înțeles puțin că viața/ nu e doar pentru oameni,/ m-am împrietenit cu animalele din curte*”.

Așadar, conectarea la divinitate, prin rugăciune, precum și înțelegerea misterului vieții, ambele revelații străjuite și garantate de prezența ambilor părinți și chiar a familiei lărgite, au contribuit decisiv la însămânțarea în sufletul și în mintea poetei a adevărului că viața este despre echilibru dintre imaterial și material, între viață și moarte, între durere și fericire, și că acest echilibru capătă cu adevărat sens numai dacă este trăit în iubire. De aici și ultimul vers al volumului, care esențializează la modul ideal toate învățăturile presărate printre rânduri: „*câte lumi și câte morți, câtă iubire a fost*”.

În final, aș mai vrea să punctez și faptul că volumul de debut al Danielei Vizireanu, **nu va ajunge aici dispariția**, se remarcă și din punct de vedere tehnic, atât prin unitatea tematică, fiecare poem fiind o piesă din puzzle-ul copilăriei, cât și prin cursivitate, prin forța narativă, prin echilibrul imagistic și mai ales prin efectul de melancolie pe care îl imprimă prin aproape fiecare poem. În concluzie, putem afirma cu mâna pe inimă că avem de a face cu un debut puternic, matur, bine lucrat, ce ne promite un traseu poetic ascendent din partea tinerei poete Daniela Vizireanu.

● Daniela Vizireanu, **nu va ajunge aici dispariția**, Casa de Editură Max Blecher, 2025

John Eccles,

Tot bântuind pe internet, mai ales pe grupurile de arte abstracte, colaje și mix-uri, într-o zi, am rămas cu ochii fixați pe o imagine care mi s-a părut pur și simplu perfectă. În gând mi-am spus: *Ce caută coperta noului nostru număr de revistă aici? Cine este autorul?* M-am tot uitat fascinată, ca și cum aș fi descoperit o mică minune ascunsă în labirintul virtual. M-am întors iar și iar, am revenit de nenumărate ori... a trecut o zi, au trecut două, dar obsesia frumuseții acelei creații artistice nu mă părăsea. Într-o bună zi, i-am scris lui John Eccles. I-am povestit cum, la mii de kilometri distanță, el reușise să creeze exact ceea ce eu visam pentru coperta de primăvară a revistei *Caietele NORR, litere & arte*. Era ca și cum cineva ar fi citit visul meu și l-ar fi transformat în imagini. Răspunsul lui a fost simplu, dar plin de entuziasm: a spus DA. Am devenit prieteni și colaboratori – legați de o pasiune comună pentru frumos, într-un mod în care nici nu aș fi putut visa, dacă nu exista internetul. Era uimitor să simți cum distanțele dispar și cum arta devine un pod între lumi diferite, între oameni care nu s-au întâlnit niciodată față în față, dar care împărtășesc aceeași fascinație și aceeași bucurie de a crea.

Ceea ce mă captivează la arta lui John este combinația abstractă dintre imaginea digitală și pictură: colajul, explozia neașteptată de culori, felul în care fiecare lucrare are o temă clară, ascunsă în spatele aparentului haos. Tablourile lui sunt pline de asocieri surprinzătoare de culoare, dar nu sunt niciodată simple alipiri întâmplătoare de imagini diferite. Ele au **structură**, **ritm**, **dinamism**, iar privirea rămâne prinsă, vrăjită de fiecare detaliu.

Astăzi, creația lui John se află pe prima coperta a revistei noastre și îmi amintește că frumusețea poate apărea acolo unde te aștepti mai puțin, că imaginația nu are granițe și că prietenia poate înflori dintr-un gest spontan de deschidere și curaj.

Magia nu se află doar în lucrările de artă, ci și în felul în care ele reușesc să aducă oamenii împreună – prin culori neașteptate, prin structuri surprinzătoare și prin povești care așteaptă să fie descoperite.

Cover My Face!

Format la University of Victoria, British Columbia, Canada, John Eccles evocă mediul academic ca pe unul definitoriu pentru formarea sa: *Am avut experiența minunată de a avea aici, la Universitatea din Victoria, mulți scriitori-profesori remarcabili – toți iluminatori.*

Pentru John, arta este inseparabilă de imaginație: *Orice formă de artă presupune o imaginație deschisă și fertilă.*

Practica vizuală îi oferă o libertate ludică pe care o consideră mai accesibilă decât scrisul: *Am o mulțime de imagini, după cum ai văzut pe Instagram. Asta este distractiv, în comparație cu scrisul.*

De altfel, autoironia este parte din discursul său personal: *Sunt foarte leneș, dar găsește întotdeauna timp pentru artă.*

Totodată, el refuză asocierea îndoielii de sine cu disciplina, preferând continuitatea muncii: *Nu mă gândesc prea mult la îndoiala de sine și cu siguranță nu o confund cu disciplina. Mi se pare satisfăcător ceea ce fac și continui să muncesc.*

John descrie viața contemporană dintr-o perspectivă lucidă și lipsită de dramatism: *Avem o viață foarte confortabilă și ușoară. Și nu suntem nici pe departe suficient de recunoscători pentru asta.*

Un element central al poziționării sale etice este recunoașterea contextului cultural în care creează: *Vreau să subliniez că lucrez și locuiesc pe pământurile tradiționale ale Primelor Națiuni din Columbia Britanică.*

El subliniază că această mențiune nu este una formală, ci o expresie de respect: *Mulțumirile mele sunt pentru că trăiesc și lucrez pe un pământ încărcat de tradiție, pământ locuit de mii de ani.*

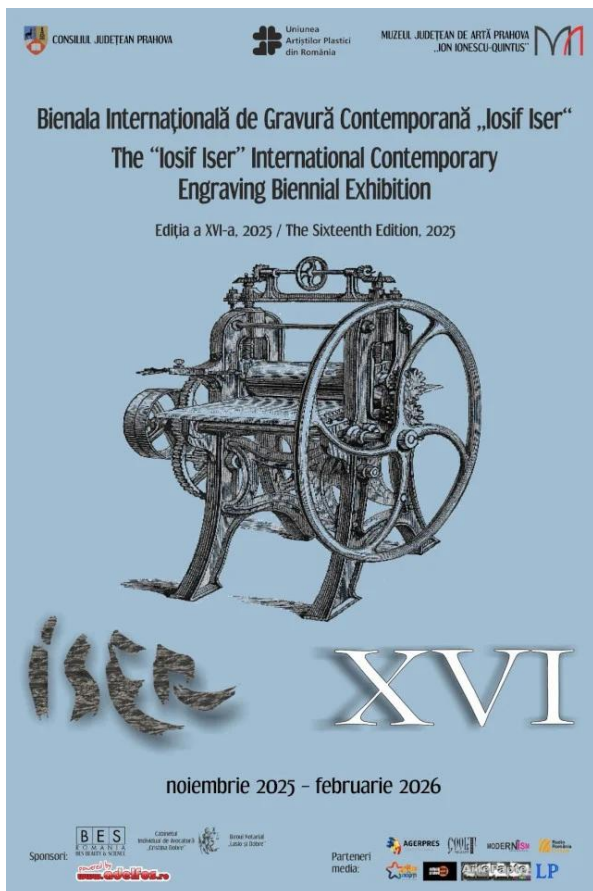
Despre energia creativă și intelectuală, notează simplu: *sunt prea entuziasmat ca să pot dormi.*

Camelia Iuliana Radu

@JohnEccles

Artiști gravori preocupați de mediu, reuniți la Ploiești

Peste 380 de lucrări din 39 de țări, la Bienala Internațională de Gravură Contemporană „Iosif Iser”

Muzeul Județean de Artă Prahova *Ion Ionescu-Quintus* a găzduit cea de-a XVI-a ediție a Bienalei Internaționale de Gravură Contemporană „Iosif Iser”, cea mai veche manifestare de acest tip din România, organizată neîntrerupt de peste trei decenii. Evenimentul confirmă, de la o ediție la alta, statutul său de reper important al gravurii contemporane pe plan internațional.

Un omagiu adus lui Iosif Iser

„Pictorul, desenatorul și gravorul Iosif Iser (1881-1958), un artist român de mare valoare națională și internațională, este legat prin viață și operă de Ploiești și de județul Prahova. În 1993, cu ocazia organizării Retrospectivei de Pictură „Iosif Iser”, Muzeul Județean de Artă Prahova, prin regretata sa directoare, criticul de artă Ruxandra Ionescu, a lansat ideea inițierii unei bienale în domeniul gravurii. Din rațiunile invocate mai sus, manifestarea a fost așezată sub auspiciile acestui mare artist interbelic, în a cărui operă gravura a

jucat un rol major. În cadrul celor șaisprezece ediții desfășurate până acum, importanța manifestării s-a accentuat continuu, atât prin creșterea numărului de participanți, cât și prin evoluția ascendentă, din punct de vedere cantitativ și calitativ, a lucrărilor înscrise în concurs” – Florin Sicoie, directorul Muzeului Județean de Artă Prahova *Ion Ionescu-Quintus*.

La ediția din acest an au fost înscrise 387 de lucrări semnate de 245 de artiști din 39 de țări, o participare care reflectă amploarea și prestigiul competiției. Multe dintre gravurile prezentate au avut ca tematică mediul, de la cel urban, până la cel cosmic. Aproape 300 dintre lucrări au fost donate muzeului, iar creațiile premiate au intrat automat în patrimoniul instituției, consolidând colecția de gravură contemporană. În 1993, cu ocazia unei retrospective dedicate lui Iosif Iser, s-au pus bazele acestei manifestări. De atunci, evenimentul a crescut constant atât ca număr de participanți, cât și ca diversitate și calitate a lucrărilor înscrise.

„Reprezentativitatea geografică, dar și din punctul de vedere al tehnicilor (litografie, xilogravură, linogravură, pointe-sèche, aquaforte, aquatinta, mezzotinta, intaglio, serigrafie, colografie, colotipie, gravură în plastic, relief print, imprimare digitală, gipsografie, timbru sec, monoprint, cyanotype, CAD, tehnică mixtă etc.), permite, astfel, prezentarea în România a unei panorame mondiale a gravurii. Iar prezența unui mare număr de lucrări realizate în diferite tehnici de gravură și datorate unor artiști din toate zonele geografice ale lumii conturează o amplă ofertă educațională, oferind atât publicului avizat, cât și celui tânăr și foarte tânăr, un real regal artistic”, a scris Florin Sicoie în cuvântul său din catalogul Bienalei.

Premianții ediției a XVI-a

Juriul, format din Pavel Șușară (critic și istoric de artă, expert autorizat al Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, membru al Asociației Internaționale a Criticilor de Artă), Florin Sicoie (scriitor, membru al Uniunii Scriitorilor din România, directorul Muzeului Județean de Artă Prahova *Ion Ionescu-Quintus*) și artistul Valter Paraschivescu (membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România), a acordat patru premii. Câștigătorii ediției sunt:

Loretta Lorincz Băluță (România) – Terra în agonie - Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din România

Kimura Sayuka (Japonia) – The Greeting of the Graeae - Premiul Mircea Ionescu-Quintus al Muzeului Județean de Artă Ion Ionescu-Quintus, acordat prin BES România

Kostusiak Radosław (Polonia) – Galaxia - Premiul Cabinetului Individual de Avocatură Cristina Dobre

Daniela Savini (Italia) – Natura Naturans - Premiul Biroului Notarial Laszlo și Dobre

O panoramă mondială a gravurii

„Anul acesta, țara cea mai bine reprezentată este Polonia. Am primit foarte multe lucrări de la profesori de la renumite universități, împreună cu studenții lor, care și-au făcut un titlu de glorie prin participarea la Bienala „Iosif Iser”. Din Italia au fost foarte mulți participanți tineri, din Turcia foarte multe artiste în special, ceea ce este o altă caracteristică a bienalei din acest an: multe artiste. Au fost acoperite toate tehnicile de gravură, inclusiv cele mai moderne, dar foarte multe lucrări sunt făcute în tehnicile tradiționale de gravură și

aceste este un lucru îmbucurător. Pentru organizatori, o astfel de expoziție presupune eforturi fantastice. E o muncă extraordinar de mare pentru că sunt sute de lucrări triate, aranjate, de pus în rame, făcut corespondență cu toți participanții, de deslușit adrese și așa mai departe. Dar pentru toate lucrurile acestea aș vrea să le mulțumesc colegilor care au muncit și datorită cărora această biennială a atins un nivel extraordinar de ridicat de ani buni și cu care ne mândrim foarte mult. Aș vrea să îi mulțumesc în primul rând Marianei Dăscălache care a luptat din răspuțeri să deslușească toate amănunțele și Corinei Stoian pentru toată corespondența, dar și tuturor colegelor care au participat.”, ne-a declarat curatorul Bienalei Internaționale de Gravură Contemporană „Iosif Iser” – Alice Neculea, șeful secției de artă a muzeului, artist plastic și expert autorizat al Ministerul Culturii.

„De la prima ediție a Bienalei, care s-a desfășurat într-o sală, lucrurile au evoluat până când s-a ajuns la o manifestare foarte amplă, cu mulți participanți din marea majoritate a colțurilor lumii. Tristețea mea și a membrilor juriului a fost să constatăm că foarte puțini colegi de-ai noștri din România trimit lucrări la această biennială, iar din Republica Moldova, deloc. Bienala a câștigat foarte mare prestigiu și respect în străinătate, iar unii dintre artiști participă de 10 – 12 ani. Această biennială este singura din țară care are atâta vechime și este prima biennială de gravură din țară” – Valter Paraschivescu, membru al juriului din partea Uniunii Artiștilor Plastici din România.

Abie Elena

Muzeul Județean de Artă Prahova „Ion Ionescu-Quintus”

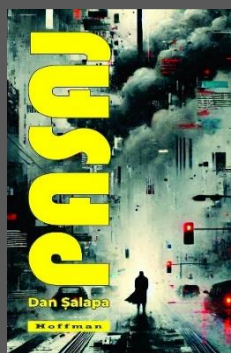
„Morala” pe care o deslușim în această invenție a lui Pessoa e că există, cu adevărat, o sarcină a poemului în ceea ce privește metafizica și că această sarcină e dublă: pe de o parte, criticarea metafizicii, pe de altă parte, conservarea ambiției ontologice.

Gheorghe Iorga

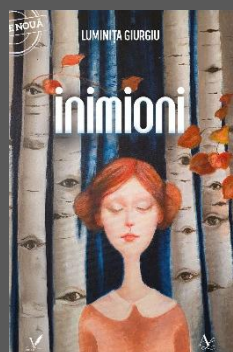
Critina Ștefan îmbină în volumul „Mă numesc Petru” atât confesiunea, jurnalul, cât și evocarea, memorialistica, într-o structură complexă, caldă, în care, prin portretul tatălui vedem o întregă generație de bărbați ai sacrificiului.

Camelia Radu

Autostrada interioară are două benzi, „Spațiul – inima, / Și timpul – gândul”, care fac împreună posibil erosul, ca esență a vieții, dar și ca act ratat, în sens freudian (*Fehlleistung*); „Am nevoie de tine / Ca pluralul termenului <<singur>>”, spune poetul, ceea ce s-ar traduce prin ideea că benzile sunt separate deplin, nu comunică, nu se pot întâlni decât, poate, la infinit.

Florin Dochia

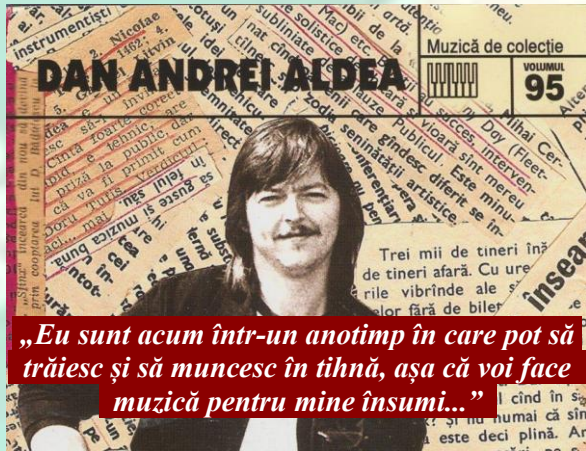

Poezia Luminiței Giurgiu este o „plutire pe dinăuntru”, „un automat de emoții”. *Inimioni*, cel de-al cincilea volum al autoarei, ne face să „ne-nhăităm cu o carte” ce echivalează cu „nașterea unei perle”, gândită în „laboratoarele neuronilor inimii”.

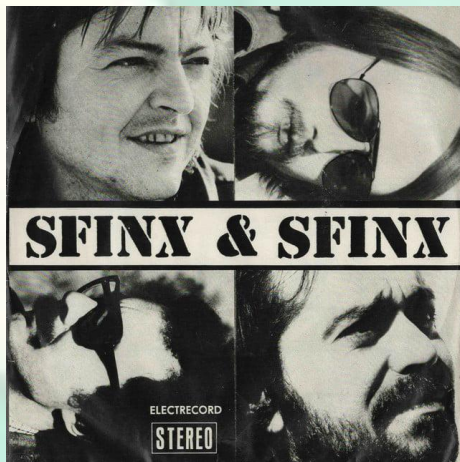
Maria Nicolai

Muzicoteca de Dinamită

Bogdan-Lucian Stoicescu

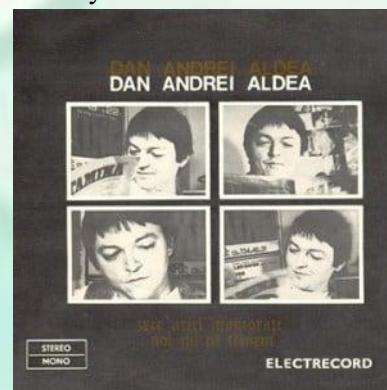
Pe numele său întreg, Dan Andrei Vladimir Aldea (n. 9 martie 1950, București) a fost solist vocal, multi-instrumentist (chitară, vioară, pian și instrumente cu clape, blockflöte, muzicuță, bas), aranjor și compozitor. Licențiat al Conservatorului „Ciprian Porumbescu” din București, la clasa de vioară a maestrului Dan Cumpăta, în 1973. A fost unul dintre cei mai influenți muzicieni români, cunoscut pentru contribuțiile sale remarcabile în rock-ul progresiv și, deopotrivă, în muzica folk.

La doar 19 ani, se alătură basistului Corneliu «Bibi» Ionescu și bateristului Marian Toroimac devenind lider al trioului rămas în istoria muzicii rock românești sub numele de „Sfinx”. Unanim considerat drept unul dintre cei mai creativi și valoroși chitariști români, stăpînind o tehnică impecabilă, el a scris pentru și a interpretat cu „Sfinx” piese precum „Șir de cocori”, „Noi nu ne temem / Zece arici înamorați”, „Din nou acasă”, „Fetele albinele”, „Om bun”. A editat, alături de grupul său (cărui între timp i se alăturaseră bateristul Mihai Cernea, pianistul Nicolae Enache și chitaristul Dan Bădulescu), L.P.-urile „Lume

Albă” (1975) și „Zalmoxe” (1978), acesta din urmă fiind unul dintre primele albume-concept de rock-progresiv românești.

Compozitor introvertit, rafinat și cultivat, a scris câteva sute de piese sub nume propriu sau în colaborare cu alți muzicieni, compozițiile sale acoperind o largă paletă stilistică, de la creații semi-simfonice (precum binecunoscuta prelucrare după „Languir me fais”, din opusul 15, „Șapte cîntece pe versuri de Clément Marot”, de George Enescu), pînă la piese de blues-rock, folk, jazz ori country-rock.

Cîntecul
bufonului

În 1981 a părăsit țara stabilindu-se în Belgia (unde a căpătat statutul de azilant politic) apoi s-a mutat în Germania, țară în care și-a înființat propriul studio de înregistrări, „Dan’s Own”. A colaborat (în calitate de compozitor sau de instrumentist) la înregistrarea albumelor unor renumiți artiști, precum Dida Drăgan, Anda Călugăreanu, Mircea Vintilă sau Valeriu Sterian. În paralel, a scris muzică pentru teatru (la spectacolele „Suferințele tânărului Werther” de J. W. Goethe, „Elisabeta I-a” și „A douăsprezecea noapte” de W. Shakespeare), din muzica acestuia din urmă rămînînd celebru „Cîntecul bufonului”. A compus, în colaborare cu Dorin Liviu Zaharia, coloana sonoră a peliculei „Nunta de piatră” (regizată de tandemul Mircea Veroiu – Dan Pița, în 1973). În 2014, după 33 de ani de exil, a revenit în România. Pe bună dreptate, s-a spus despre Dan Andrei Aldea că rămîne un simbol al creativității și libertății artistice, un muzician vizionar care a redefinit standardele muzicii rock în România.

Despre preferințele sale muzicale, el a mărturisit, la un moment dat, că albumul „Olias Of Sunhallow” (din 1976), compus și interpretat (la toate instrumentele) de celebrul muzician britanic Jon Anderson, solist vocal al trupei Yes, este „cel mai bun disc scos de cineva pe această planetă”.

Ambianță, inspirație, povești de viață,

Elstar, librăria-salon de carte al celor mai elegante evenimente literare

Abie Elena

Elstar este o librărie și un salon al întâlnirilor, unde prozatori, poeți, istorici, profesori sau exploratori exotici aduc texte sau cele mai noi volume tipărite ale operei lor, fragmente de viață. Ambianța este caldă, literatura devine pretext pentru dialog și apropiere umană. Librăria Elstar din Câmpina este un spațiu cultural care s-a construit în timp, cu fidelitate față de oameni și carte. Faptul că ne aflăm la serata culturală cu numărul 147 (serate desfășurate pe parcursul a opt ani), vorbește despre o continuitate.

Mediul cultural pe care îl creează cartea atrage acel tip de cititor care are nevoie să trăiască literatura într-o ipostază apropiată – scriitori, autografe, conversații. De-a lungul celor aproape opt ani de existență, s-a format o comunitate atentă, fidelă și discretă, care revine din nevoie de comunicare literară. Receptivitatea publicului din Câmpina a crescut odată cu aceste serate; Librăria a devenit un reper cultural. Aici au pășit atât scriitori locali, cât și nume cunoscute la nivel național ale literaturii române. De fiecare dată, sufletul acestor seri este îmbogățit. Seratele Elstar se sprijină pe un echilibru asumat.

Librăria este susținută de un business de birotică și papetărie construit în 30 de ani împliniți în 2025, care oferă stabilitatea necesară pentru ca

literatura să nu fie forțată să devină un spectacol improvizat. Într-o lume a tendințelor trecătoare, Elstar propune continuitate, iar cele 147 de serate culturale organizate în opt ani confirmă că literatura are nevoie, de spații în care să se deschidă pe planul comunicării directe.

Dar cine este inima acestor serate? Vorbim de **Lorena Crintea**, antreprenor de succes și gazdă primitoare, care a declarat pentru *Caietele NORR*: „Elstar a luat ființă în Câmpina, în anul 1995, și a început ca o mică papetărie care, de-a lungul timpului, s-a dezvoltat și s-a extins, venind în sprijinul nevoilor elevilor și părinților. Organizăm în fiecare an, în colaborare cu școlile din zonă, evenimente pentru copii. La orele de abilități practice, o echipă Elstar se deplasează la școală și, cu produsele noastre, învățăm copiii să întreprindă diverse activități creative. De la felicitări pentru mămici la mărișoare, picturi și modelaje din plastilină, quilling și multe alte asemenea. Sunt apoi petrecerile cu concursuri, premii și multă distracție de 1 iunie, evenimente care au devenit o tradiție pentru copiii din Câmpina și împrejurimi. Am adoptat motto-ul – *Elstar sprijină educația* – pentru că ne dorim să construim, în felul nostru, o comunitate unită, educată și frumoasă, așa cum este renumele orașului nostru. Librăria Elstar și-a atras singură idei de colaborare. Ne-am dorit să invităm copiii, alături de profesorii lor, pentru o oră de lectură, desfășurată în alt spațiu decât cel rigid de la școală, astfel încât aceștia să guste, încet dar sigur, plăcerea lecturii. Apoi a venit ideea de a organiza serate culturale, care a prins foarte bine și, iată, deja ne bucurăm de un număr însemnat de invitați. Printre ei, ne suntem onorați să amintim nume precum Angela Baciuc (foto), Georgeta Filitti, Teodor Baconski, Ana Blandiana, Mircea Cărtărescu, Armand Goșu, Adrian Lesenciuc, Ioana Nicolaie, Christian Crăciun, Radu Paraschivescu, Mihai Cochinescu, și, nu în ultimul rând, alături de toți aceștia, pe cititorii noștri câmpineni și nu numai.”

Inspirată de atmosfera epocii lui Ion Luca Caragiale,

Prima cafenea-muzeu din România se află la Ploiești

Abie Elena

Cafeneaua lui Caragiale este unul dintre puținele repere ale Ploieștiului care funcționează real pe harta europeană a turismului cultural. Experiența pe care o oferă atrage turiști din toate colțurile Europei.

Cafenea-muzeu, inspirată de atmosfera epocii lui Ion Luca Caragiale, care are mobilier și elemente de design specifice, se află în centrul Ploieștiului, aproape de Teatrul *Toma Caragiu*, fiind ușor de vizitat, într-un circuit urban cultural. A găzduit evenimente, târguri de artă, întâlniri culturale, care i-au dat un caracter dinamic, atrăgător pentru localnici și pentru vizitatorii din alte țări. *Cafeneaua lui Caragiale nu a fost la început un concept de business, ci un spațiu imaginar, un vis, construit fizic cu nesomn, cu obsesie pentru detaliu și cu dorința de a scoate literatura din vitrină și de a o readuce în viață* – ne-a declarat Rodica Georgescu, cea care a creat acest spațiu cultural inedit.

Turiștii din toată lumea fac o escală la Ploiești, special pentru *Cafeneaua lui Caragiale*, pe care o găsesc pe hărțile lor turistice ca loc pe care nu vor să îl rateze. Accesibilă, ușor de integrat într-un traseu mai larg – între București și oricare alte destinații din țară – dar, mai ales, ușor de integrat într-o poveste. În acest fel, orașul este vizitat pentru câteva ore, iar literatura devine pretext de întâlnire, nu obiect muzeal. Cine vrea să caute *Cafeneaua lui Caragiale* pe aplicații ca

TripAdvisor sau *Top Things to Do in Ploiești*, va găsi ca atracție locală sau pentru un *city-break* cultural, un reper turistic mic, dar magnetic, mai ales pentru turiștii occidentali care nu vin după monumente grandioase, ci pentru experiențe culturale recunoscutibile. Pentru un turist educat, Caragiale este un echivalent est-european al satirei clasice, la fel ca Hašek sau Gogol. O cafenea dedicată lui e imediat inteligibilă ca loc cultural, nu doar local. Tinerii sunt mai puțin interesați de vizitarea clădirilor și mai mult de a simți ambianța unui loc, a unui timp, iar *Cafeneaua lui Caragiale* oferă literatură trăită, nu expusă în vitrină. E un tip de turism cultural foarte actual. Un turist caută locuri despre care poate spune mai departe: *Am băut o cafea într-o cafenea dedicată unui dramaturg român, într-un oraș care nu e turistic în mod clasic*. Asta valorează mai mult decât un muzeu important, dar generic.

Ca experiență turistică de cultură locală oferită aici este și faptul că băuturile din meniu sunt denumite după personaje caragialiene, iar interiorul include reproduceri de documente, caricaturi și portrete ale autorului.

Poate nu îți vine să crezi, dar *Cafeneaua lui Caragiale* este cel mai eficient obiectiv turistic internațional al Ploieștiului. Aici literatura devine o experiență accesibilă. **Tu ai băut o cafea aici?** (Ah, să nu uit. Tot acesta este și singurul loc din oraș unde vei găsi *Caiele NORR*).

DOSAR

Fete de oraș

Biografii neromanțate

GABRIELA FECEORU

Municipiul lui Moromete

Cineva care scrie poezie la Petroșani este ceva așa, un fel de bufon, ceva nerealist

Noi suntem realiști aici, la Petroșani. Noi rescriem realitatea, la fel cum Balzac propunea să o transpunem în oglindă. Oglinda poate fi și ea de mai multe feluri; noi o preferăm pe cea care hiperbolizează. Și, da, într-adevăr, preponderent cu poezia mă ocup și m-am ocupat. Asta nu taie din elanul meu radical, în niciun caz; trebuie să vezi și ce tip de poezie am scris. Unele poeme au chiar mize civice. Altele – nu, de acord. Raționali noi, aici, la Petroșani, dar ca să eliberăm o adevărită ne ia vreo trei zile lucrătoare. Eu scriu articole și poeme ceva mai prompt; e adevărat, să zicem că am vreo 20 de ani de antrenament. Dar eu sunt o simplă poetă, ce știu eu ce înseamnă să întocmești acte?! Muncă grea. Pe urmă, da, ce știu poeții ăștia...

Uităm că Revoluția de la Timișoara a pornit de la Ion Monoran, poet. Eu nu vreau să fac vreo reformă sau să pornesc vreo revoluție; vreau doar să cred că putem fi, cu adevărat, realiști, toți, preț de cinci minute. Ar fi de ajuns să vedem ce nu am făcut printre spectacolele alea din centru, printre nedei și alte asemenea protocoale „realiste”. Progresul Petroșaniului poate fi urmărit în timp real, mai ales pentru că este extrem de lent. Școala Nr. 5, părăginită... săraca de ea. Locul în care am fost educată să fiu om, să-mi pese de ceilalți, să nu fac un pas fără să mă gândesc dacă așa putea leza pe cineva, a imprimat, acolo, în sufletul meu, responsabilitatea.

La Petroșani avem de toate. Avem piețe pline, târguri, avem oi, capre, cai, vaci, brânză, lapte, porci, dealuri verzi și munți care ating cerul. Abundență. Nici n-are rost să mai înșirăm câte avem. Ce nu avem? Nu avem joburi. Nu avem decât favoriți. Nu avem concursuri echitabile. Nu avem pixuri câte foi avem. Nu avem ce să facem cu oamenii care trăiesc aici, nu avem ce să le dăm de făcut, deși străzi de măturat ar fi, copiii de educat ar fi, ștampile de pus ar fi, registre de organizat ar fi, iarbă de tuns ar fi!

Noi nu răspundem pentru paragină, nu răspundem pentru cheltuieli aiurea; noi aici suntem noi cu ai noștri, iar restul stau pe margine cu ochii moi și mari și își reneagă identitatea, că „nu ești ce ar fi trebuit să fii”. Bine, critică, cât mai multă critică; și profesorii mei au fost duri cu mine, de aceea nu am putut fi cumpărată politic. Am știut ceva. Azi sunt un PET, mâine așa putea fi o insulă, dar, de fapt, nu vreau. Vreau să am libertatea de a arăta ce nu este corect. Plătitorii de taxe se așteaptă la cu totul altceva. Eu am devenit unul dintre plătitorii de taxe. Se așteptau și la trotuare mai bune, dar nu asta e problema.

Brațe de muncă ar fi, dar îți vine să îți le tai când vezi că n-ai la ce le folosi. E ca la Ibsen: un intens și îndelung episod controversat, absurd. Era să uit. Mai avem și microparcuri și parcuri mari. Te poți relaxa până nu mai poți de atâta relaxare. Aici timpul curge diferit. E municipiul lui Moromete. Vezi ce vezi și refuzi să crezi. Scoți toiagul și te pui la șezut și cugetat pe verandă. Achim, Nilă și Paraschiv se grăbesc să plece la oraș, căci acesta este ultimul municipiu tradițional; după el – modernitatea.

Știi că trăiești la Petroșani dacă

- există joburi anunțate pe sticle; suni, te duci la cuca măcăii, dai piept cu angajatorii: „vă rog, lăsați CV-ul”. Îl lași, dar jobul este deja ocupat înainte de a se publica anunțul;
- trenurile ajung în gară, dar cu întârzieri uluitoare: una, două, trei ore, depinde. Suntem campioni, am apărut și în presă;
- în presa scrisă apar aplauze (dacă aplauzele s-ar putea transcrie), comemorări, realizări extraordinare; inovăm, suntem buni, suntem un municipiu edenic unde toți oamenii mănâncă bine și o duc bine;
- cei mai mulți părinți ai copiilor sunt în străinătate, la muncă; aici nu și-au găsit de lucru;
- întâlnești oameni, când ieși de la Keops, care îți cer bani pentru mâncare;
- oamenii te privesc suspicios pe stradă, triști, posomorâți, abătuți – toate sinonimele care decurg din cele de mai sus;
- nu se vorbește despre necesitățile oamenilor, de frică să nu deranjăm;
- trebuie să fii recomandat de cineva ca să fii considerat demn de a participa la un concurs de angajare; altfel ești „prea încărcat”, „prea mult”, „prea calificat”, „prea nu știu cum”;
- vezi oameni la *Dacia* dormind sub copaci, pentru că nu au casă, nu au masă, nu au nimic; se învelesc cu ce apucă și se întind pe pământul gol.

E mișto back to Epoca de Aur

Doar că acum Marii Angajatori sunt sălile de jocuri, iar de la Oradea bate un vânt aspru. La Petroșani se anunță fulgi măine și mă gândesc că grănarul țării a fost deja băgat în buzunar de liderii acestei țări. Tăcerea nu ne va salva, iar libertatea de expresie înseamnă să spui ce vezi că se întâmplă, nu ce convine regimului.

V-am mai spus eu cum e cu piesele de dragoste de la radio, cu poemele dedicate părului creț, dar unii dintre noi vin cu avangarda poeziei. Altfel, de ce ar mai fi venit? Vin cu revolta, vin cu protestul, vin cu Revoluția – de data asta, civilă. Despre dreptate și adevăr vorbim? Despre un nivel de trai în pături. Care sunt aceste pături? Unele subțiri, altele groase, altele și mai groase. Păturile sociale. De ce s-au revoltat acum 36 de ani? Pentru că toți munceau la fel de mult și erau la fel de săraci? De ce nu se revoltă azi? Pentru că – pături. De la Petroșani, în toată țara. După austeritate, simt că vine o mare, mare revoltă stradală, paralizantă. Sau, cum ar zice Baldwin, va veni focul.

Spiritul ludic de la Petroșani

Ăsta cu „ne facem că facem”: filmăm, angajăm oameni la negru, primim fonduri europene, uităm să-i plătim după o lună. Nu fiți surprinși că știu; dacă nu vedeam, nu credeam. Am date concrete în acest sens. Ne filmăm, se cutremură planeta, municipiul-minune. Intri în municipiu: e gri. Trei blocuri reabilitate, restul – mai vedem, când vor mai fi fonduri. Oricât de educat ai fi, în ochii astrelor de aici ești neica nimeni în drum. Oricât vrei tu să faci bine structurile astea, e ca un fel de luptă cu morile de vânt. Nu mai zic că, recent, inclusiv minerilor le-au întârziat plățile; noroc că ei au protestat masiv. Noi râdem și facem haz de necaz, dar vezi că stăm pe mine și vezi că minele astea sunt exploatare ca să fie de folos... cui? Așa... nouă, aici, între munți, ne trece viața. Mai bem o cafea, mai uităm că există

egalitate – dar nu pentru căței. Și uite căței aștia stau zgribuliți, așteptând de vreo 36 de ani miracolul: un erou, o eroină, ceva.

Aici, teoria formelor fără fond se plimbă și zburdă. Nu există critică și polemică, doar un dulce simț al datoriei de a nu face nimic, doar de a zâmbi frumos în fața scuzelor și a amânării. Când treci de stâncile alea frumoase de pe defileu, trebuie să știi că ai ajuns într-un loc în care noi ne facem că facem.

La Petroșani nu avem Cărturești

Poate și asta spune multe despre lentoarea care ne place, despre cât amânăm, despre de ce nu lăsăm fiecare om să facă ce știe să facă, remunerat în funcție de competențele sale reale, să plătească taxe și să fie onest. De când am început să fac *research*, eu însămi, pentru un job la Petroșani, am dat de tot felul de reacții: la ghișee, la magazine, la cafelele și așa mai departe. Dom'le, e ca în bancul acela în care vânzătorul nu vrea să vândă, se încruntă și se simte deranjat. E grav? Nu. E normalitatea locală. Am dat de un domn într-un magazin unde mersesem să depun un CV, pentru că exista un anunț pe vitrina magazinului. Intru și întreb: „Mai este valabil anunțul de pe sticlă?” Zice: „ndușjakd”. Eu: „Cum?” Mai e valabil anunțul? O întrebare simplă. Zice: „Nu am angajat pe nimeni încă, am avut un interviu de dimineață.” Eu: „Voiam să știu dacă are sens să las CV-ul.” El: „Sau vă pare rău să lăsați CV-ul? Oricum vi-l dau înapoi, dacă e.” În CV-ul acela al meu scrie și că am o diplomă dintr-un curs anticorupție. În fine. Răbufnesc și îi spun că mi se pare că, la Petroșani, există chestia asta: „lăsați CV-ul, promitem că sunăm”, dar nu mai sunăm niciodată. El: „Doamnă, v-am promis eu ceva? De ce sunteți supărată?” N-ai cu cine. Ne facem că nu pricepem. Am ieșit. Am observat că aici angajatorii sunt surprinși dacă le spui adevărul, făcând apel la legi; sunt deranjați, se simt agasați, se simt rău.

Oare oamenii care își caută un loc de muncă fără să apeleze la Pile–Relații–Cunoștințe cum se simt? Voi știți că eu tac. De vreo doi ani tac. Zonal tac. În rest... scriu, citesc. De obicei, politicienii locului au glume cu mine de tipul: „A, tu te ocupi cu poezia... ce ai mai scris?”

BEATRICE BERNATH

Povestiri disrupte fără cap și coadă (fragment de jurnal)

Ah, poveștile mele de haimana de cartier, la marginea orașului: aventurile cu golănașii cartierului la furat porumb, pușca cu care paznicul mi-a tras un cartuș cu sare în dos, când aveam vreo opt ani, sau „crimele” noastre, ale copiilor, care tăiam găinile vecinilor pe doi lei bucata: banii de înghețată!

Am fost copilul de pe strada Republicii din Brașov, care era prieten cu toți copiii (inclusiv golanii) din curțile vecine, mai mult cu băieții decât cu fetele. Eram copilul care de la vârsta de 3 ani mergea în piață să cumpere o găină, cu „directive” precise de la mama cum controleze găina de ouă... Fetița care primea înghețată pe băț de la bătrânele din piață pentru că le iubeam și vorbeam cu toată lumea... Țigani care cositoareau oale veneau lunar pe gangul unde locuia bunica mea, tot pe strada Republicii, și mă ridicau pe umeri râzând... M-au peșit odată, simandicos, la bunica, pentru unul fii lor, un băiat frumos cu păr blond și cu mustață de aceeași culoare... (nu voi povesti ce frică a tras tatăl meu când a aflat de peșitor)... Eram copilul care uita să vină acasă la timp, motiv pentru care eram ocărită. Însă întârzierile se repetau, fiindcă eram distrată și cu capul în nori, eu, fetița cu codițe și fundă albă de satin care mergea pe străzi citind o carte și cerind scuze stâlpilor de care mă loveam. Eram fetița îmbrăcată în costum de „marinel”, precum d-l Goe al lui Caragiale, dar cu fustiță plisată, șosete croșetate cu andreaua și pantofi de lac, care mergea la concerte de muzică clasică, la operă sau operetă, însoțită de părinți sau bunici.

NORR

norr-magazine.com

Cînd am devenit elevă la școala de Arte Plastice, îmi tratam prietenii și colegii de la cămin cu sandvișurile cu zacuscă și gem aduse de acasă, primind, în schimb, covrigi, căci banii de buzunar erau puțini sau lipseau cu desăvîrșire, așa cum mersul pe jos la școală, dimineața la ora 7 era considerat infinit mai sănătos decît troleibuzul – mai ales în Brașov, un oraș preponderent nemțesc, cu locuitori educați cazon, majoritatea trecuți prin grădinițe germane precum ce de pe strada Lungă și, apoi, prin școala „Johannes Honterus”, cu predare în limba germană, școală aflată lîngă Biserica Neagră – un mod de viață care se insinuase, desigur și în ADN-ul multor familii de români sau evrei din oraș. Cu toate greutățile familiei, am avut o copilărie de basm. Am fost un copil de oraș, fără rude cu gospodăria la țară. Am trăit, totuși, un fel de viață la țară, în Scheii Brașovului, în curtea unei mătușe de pe strada Nisipului, unde se creșteau păsări iar pe pajiștile din spatele caselor, și ele de mult dispărute, unul dintre lăptarii orașului își ducea vacile la păscut...

Însă momentul decisiv care mi-a hotărît calea pe care aveam să merg în viață a fost atunci când bunicul m-a dus la „controlul de aptitudini artistice”, în vacanța de după clasa a 4-a, la o profesoară de artă, o tânără absolventă a universității de muzică din Cluj, repartizată la Liceul de Artă din Brașov. A trebuit să pictez cu acuarele un măr lîngă o cană albastră de ceramică. Iar profesoara mea, Ibolya, mi-a explicat cum să storc pensula de apă și apoi cum să extrag cu ea punctul de lumină de pe măr și de pe cana de ceramică. Nu cred că am mai pictat de atunci o acuarelă mai frumoasă. Opt ani la Școala de Artă și zeci de ani de o prietenie (care continuă și azi), cu Ibolya Kovacs Ardeleanu, prima mea profesoară de pictură.

Eram în clasa a doua, cînd ne-am mutat, pentru un timp, la periferie, într-un cartier muncitoresc cu blocuri în construcție. Stăteam în ultimul bloc, chiar în vecinătatea unui lan de porumb și a gospodăriilor țărănești din împrejurimi. Pentru că acolo oamenii creșteau mulți porci, zilnic, iarna, animalele se tăiau pe trotuar, direct pe zăpadă, chiar în fața intrării în blocul nostru. Noi, copiii, ne adunam curioși, privind cum bietul animal guiță ca din gură de șarpe, în timp ce i se tăia beregata. Sîngele cald din care ieșea abur, înroșea zăpada, curgînd din rana bietului animal pînă ce rămânea nemișcat. Această imagine apocaliptică, pe care în totdeauna am considerat-o barbară, avea să mă însoțească, precum o traumă, toată viața. Dar cui îi păsă atunci de ce se întîmpla în sufletul meu? Animalul era

sacrificat după niște legi nescrise, ținînd, probabil, de o logică a supraviețuirii... Apoi se făcea un foc mare, tot acolo, pe trotuar; se pârlea porcul, se freca bine cu un șomoioag de paie ca să-l curețe de păr, iar urechile și coada erau tăiate și prăjite, împreună cu șoricul, care se împărțea copiilor (se zicea că aduce noroc și prosperitate). Era sărbătoare, veselie, mîncare pentru iarnă. Aproape zilnic, câte o familie tăia porcul, crescut toată vara în cotețele sătenilor din mahalalele de la marginea orașului.

Un timp, s-a permis oficial să se crească un porc și pe terasele blocurilor (!), însă trebuia să se cedeze o mare parte din carne, statului. Cred că aceasta a fost prima încercare de comerț privat oficial al statului român, mult după confiscarea bunurilor private de către comuniști.

DANIELA VOICULESCU

Scriu din Pitești și uneori cred că semăn cu Ana Blandiana

Pitești, orașul în care am trăit mai multe vieți! Aici am descoperit luminile care mi-au amintit mereu de blândețea dumnezeiască. Aici mi-am iubit intens toamnele care m-au învățat să iert. Nu mi-am părăsit orașul și nici el nu m-a părăsit, de câte ori am vrut să-l las în urma mea! Am trăit în ochiul tornadei, fiecare rol scris pentru mine. Am făcut balet, atletism și-apoi saltul mortal, nichitian, în absolutul poeziei! Între a fi femeie, mamă și roman paranormal, va fi mereu prima mea piruetă, cu parfum de haiku. Sunt mica gheișă ascunsă în inima orașului. Mereu, îndrăgostită și visătoare, răsfoind arome de ceai. Mi-am dorit să respir pacea îngerilor și am scris pe fuga norilor psalmi asemănători cu liniștea florilor de eucalipt. Cineva mă conduce spre o bibliotecă duioasă! Pitești, orașul meu, care mă vrea mai mult decât toți bărbații care m-au adorat. Orașul mă scrie, are un regizor care mă hrănește cu acea copilărie care ține în palme surâsul din ochii lui Bette Davis. Sunt o actriță, mai mult decât ar crede oricine! Orașul mă scrie, eu doar dau mai departe scrisorile lui.

Piteștiul este orașul care poartă stigmatul uneia dintre cele mai întunecate experiențe ale istoriei recente: *Experimentul Pitești*. Fosta închisoare, astăzi memorial, nu este doar un reper istoric, ci o rană deschisă în conștiința colectivă. Această față a orașului – cea a suferinței și a rezistenței spiritului – conferă Piteștiului o gravitate rar întâlnită. Orașul nu se poate privi pe sine fără această umbră, dar tocmai asumarea ei îl maturizează și îl singularizează. Și totuși, Piteștiul nu rămâne captiv în tragedie. Parcurile, mai ales Parcul Lunca Argeșului și Trivale, oferă o altă perspectivă: aceea a unui oraș care știe să se retragă

în verde, să ofere locuitorilor săi un refugiu, o pauză de la agitația lumii. Aici, Piteștiul capătă o față senină, aproape intimă, în care oamenii par să se recunoască unii pe alții din mers, din gesturi simple, dintr-o familiaritate greu de tradus în cuvinte. Aceasta este, poate, una dintre cele mai importante fețe ale Piteștiului: orașul care nu strigă, ci șoptește. Un oraș al memoriei asumate, al echilibrului fragil dintre trecut și prezent, dintre apă și piatră, dintre suferință și continuitate. Pentru cel dispus să-l asculte, Piteștiul devine mai mult decât un punct pe hartă: devine o lecție de discreție și reziliență urbană.

Una dintre cele mai pregnante fețe ale Piteștiului se dezvăluie celui care are răbdarea să-l parcurgă nu doar cu pasul, ci și cu memoria. Este fața orașului așezat între ape – Argeșul și Doamnei – un spațiu în care geografia se împletește subtil cu istoria, iar cotidianul poartă, adesea neobservat, urmele unor straturi adânci de sens. Piteștiul nu este un oraș al spectaculosului imediat. El nu copleșește prin monumentalitate, ci seduce prin echilibru. Privit dinspre lunca Argeșului, orașul pare că respiră într-un ritm propriu, calm, ca și cum ar fi învățat, de-a lungul secolelor, arta supraviețuirii discrete. Apa, mereu prezentă, nu este doar element natural, ci și martor tăcut al devenirii urbane: de la vechiul târg domnesc, la orașul industrial al secolului XX și până la Piteștiul contemporan, aflat într-o continuă căutare de identitate.

O plimbare prin centrul vechi, pe străzile care se deschid în jurul Bisericii Sfântul Gheorghe sau al Teatrului „Alexandru Davila”, dezvăluie un oraș al contrastelor domolite. Clădirile interbelice, cu fațadele lor uneori obosite, stau alături de blocurile masive ale perioadei comuniste, fără ostentație, ca într-un dialog tăcut între epoci. În acest amestec se conturează una dintre cele mai importante fețe ale Piteștiului: aceea a orașului care a fost forțat să se reinventeze, păstrându-și, totuși, o anumită decență a memoriei. Există însă și o dimensiune mai gravă, aproape dureroasă, a acestui loc, imposibil de ignorat într-o lectură onestă a orașului.

Scriu din Pitești. Cărțile mele au un fel de chemare, ca și cum o parte din discreția orașului meu ar avea poftă de dans. Uneori, semăn cu Ana Blandiana, mă legăn în vocea mea șoptită. Adorm și mă trezesc în șuierul pădurii de stejari, într-un descântec din brândușe portocalii și tămâioare violet; și cred că sufletul meu este făcut din mii de penițe, toate îndrăgostite, ca florile de tei. Oamenii mă iubesc pentru că toamna mea are ochi de primăvară.

Împrejurimi care sufocă

How to
poison a city

Scriu din orașul care își condamnă copiii la îmbolnăvire încă din burtica mamelor lor. Din orașul care își gazează locuitorii noapte de noapte, prin poluarea industrială consecventă a aerului. Din orașul supranumit „al aurului negru”, înconjurat de rafinării care nu respectă normele ecologice de funcționare. Din orașul care a dat României cel puțin doi poeți remarcabili, pe Nichita Stănescu și pe Ion Stratan; dar și pe I. L. Caragiale. Scriu noaptea, când liniștea lasă loc de viață mărturisitorilor. Scriu și mă tem să nu murim toți în somn, iar dimineața nimeni să nu mai tușească pe stradă.

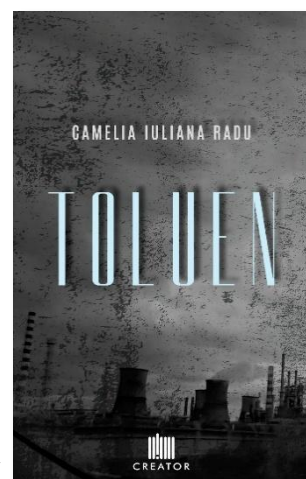
În 2016, într-o astfel de noapte, pe 16 octombrie, am încercat să deschid totuși fereastra și, ca mai mereu, duhoarea înțepătoare a intrat în casă. Exasperată, nici acum nu știu sub ce impuls de supraviețuire, singură fiind, am strigat pe Facebook: *Stop poluării orașului Ploiești*. Am făcut un grup, fără a înțelege ce declanșez. Îmi doream să fiu auzită. O mulțime de alți ploieșteni și-au vărsat nervii și lacrimile în spațiul acela virtual. În doar câteva zile, se înscriseră câteva mii de oameni, iar în două zile, câțiva jurnaliști curajoși au ieșit în stradă, într-un protest spontan, alături de alți cetățeni.

Poluarea este atipică aici; nu este doar cu particule de la noxele urbane sau de la fabrica DERO; este un mix de gaze, un cocktail sulfuros de o toxicitate virulentă. Da, suntem gazați de vii, noapte de noapte. Dar nimeni nu face nimic. Companiile care ne micșorează numărul de ani sunt dumnezei economici. Suntem înconjurați: Lukoil, o companie controlată de oligarhii ruși, care aduce petrol rusesc, sulfuros, greu de rafinat și

ale cărui reziduuri aduc un plus de disconfort olfactiv; OMV, care nu este echipat ecologic ca la Viena; Rompetrol și poluarea istorică de la Vega (în prezent a unora din Kazahstan, ale cărei bataluri poluante nu au fost ecologizate nici până în ziua de azi). Astra, cu rămășițele ei. Suntem sufocați, suntem muribunzi, suntem victime colaterale. Tinerii, în marea lor majoritate, nu rămân, pleacă în toate zărilor.

Până la urmă am înființat, alături de prieteni mai curajoși, *Asociația Stop Poluării Orașului Ploiești*. Și aproape opt ani am organizat proteste la care au venit maxim 200 de oameni și, de obicei, nu mai mult de 50. Apoi a venit pandemia și ploieștenii au renunțat la orice formă de a-și mai cere dreptul la aer curat, la viață. Atunci m-am enervat și am strigat iar: *dacă vocea mea nu o auziți, voi scrie o carte, să fie un stigmat pe obrazul vostru, să strige peste generații!* Scriam și plângeam, noapte de noapte, cu ferestrele închise.

Se numește *Toluen*, o carte tragică de poezie, un țipăt. Voi l-ați auzit? Da, a fost premiată, ei, și? Totul este la fel: aceiași bolnavi nevinovați, leucemie, cancer la colon, boli de piele atipice, insuficiență respiratorie. Lista ar putea continua. O tragedie. Din Ploiești scriu și acum. Încă scriu.

Mai departe scrie în carte

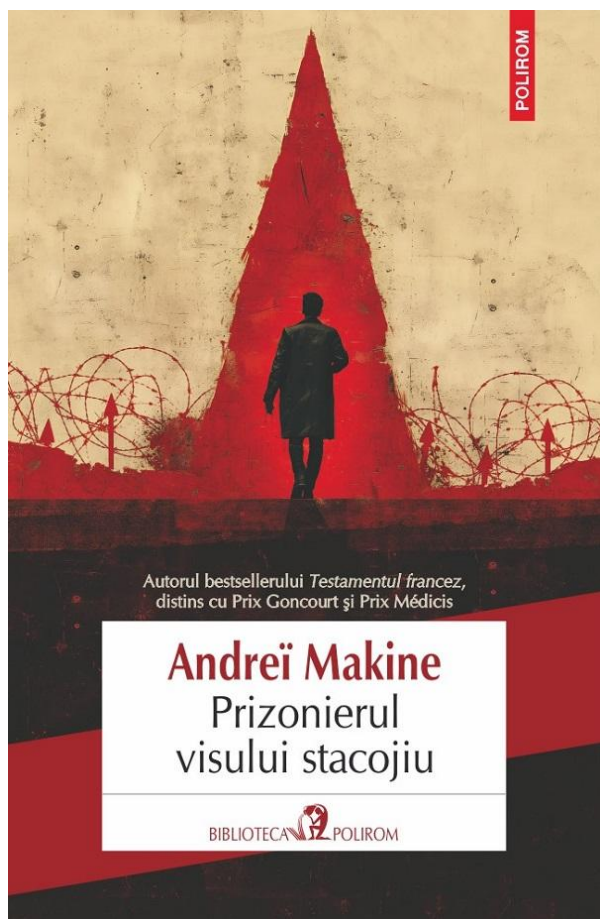
ADRIAN VICTOR VANK – recenzii

Ambianța
Lecturii

Andreï Makine – *Prizonierul visului stacojiu*

Cea mai grea vinovăție de purtat (o cruce) ne vine întotdeauna de la sufletele mute pe care le abandonăm uitării.

Prizonierul visului stacojiu (*Prisonnier du rêve écarlate*) este un amplu roman despre destin, care reconstruiește o jumătate de secol de istorie sovietică și franceză, prin intensa aventură umană a lui Lucien Baert, un tânăr comunist francez, *captiv al visului stacojiu*.

Ajuns la Moscova în 1939, pentru a descoperi promisiunea paradisului pe pământ, tânărul Baert va experimenta latura întunecată: cruzimea extremă a regimului, tortura din lagărele Gulagului, sălbăcia războiului, dar și comuniunea

sufletelor rănite sau dragostea unei femei, Daria, cu care își va reconstrui viața distrusă. După trei decenii, Lucien reușește să traverseze Cortina de Fier, pentru a încerca să-și găsească familia. Dar această fantomă din Nordul îndepărtat nu-și mai recunoaște patria. Cum ar putea el să se integreze în confortul unei *societăți a stomacurilor fericite* și să ia în serios revoluția farsă din 1968? Va trebui să-și nege trecutul, ștergându-l complet? Sau va încerca întoarcerea de neconceput la Turok, pentru a-și recupera fraternitatea și dragostea pierdută?

Andreï Makine articulează un roman puternic, despre barbaria stalinistă și ipocrizia occidentală. Este un act de măiestrie literară să urmărești cu claritate absolută cinci decenii din viața unui om, proiectată într-o istorie contradictorie, așa cum a fost cea de după cea de a doua conflagrație mondială.

Mintea personajului central are mecanisme proprii de apărare. Sinele lui Baert se pierde ca urmare a anilor de lagăr și război și se reconstruiește sub o nouă identitate, cea a unui camarad, Matvei Belov. După fuga din lagărul stalinist, Baert revine la suprafață, dar impactul cu volatilitatea ideologică a occidentului declanșează alte mecanisme de apărare – dismnezia.

Baert-Belov, devenit o fantomă rătăcită în modernitatea occidentală, realizează că singura armă împotriva uitării și a pierderii identității este scrisul – *cuvintele scrise sunt mult mai sigure decât molozul memoriei sale ciuruite*. Dubla identitate, Baert-Belov, îl va face, la propriu, pe Lucien un inadapdat – social, politic, psihologic – care nu se recunoaște în valorile occidentale la sosirea sa la Paris. Acesta este elementul central al cărții, care tratează cu aceeași exigență monstruoasă comunismului și iluziile capitalismului. Cum mai poate visa cineva după ani de muncă forțată în lagărele de gulag ale lui Stalin? Ce rămâne viu în noi? Cine suntem, odată ce libertatea este recâștigată? Aceste întrebări sfâșietoare reies din romanul autorului *Testamentului francez*.

M-am întrebat, având în vedere că romanul este scris de ruso-francezul Makine, dacă romanul este unul rusesc sau unul francez. Greu de răspuns, deoarece Makine se situează pe o poziție obiectivă. Nu veți găsi între coperțile romanului nici ruși ticăloși și nici occidentali virtuoși, veți găsi doar oameni-pioni pe tabla de șah a istoriei.

Andrei Makine – *Prietenul armean*

El m-a învățat să fiu cel care nu eram.

P*rietenul armean* este o minunăție de carte, o scriere delicată, profundă, directă, un roman de formare. Un băiat de 13 ani, dintr-un orfelinat din taigaua siberiană, este naratorul acestei povești.

Determinările geografice sunt vagi, un oraș traversat de fluviul Enisei, cu un bulevard denumit Bulevardul Constructorilor Comunismului, o mănăstire transformată în loc de deținere pentru *dușmanii poporului* – aflați în detenție preventivă, în așteptarea proceselor, pentru a fi deportați în lagărele de muncă, deoarece instituția *achitării* fusese abrogată de facto de către bolșevici –, și câteva cuburi de beton cu reprezentări ale *elanului sovietic*: o țărancă strângând un braț de spice aurii la piept, un oțelar care deshide drumul unui șuvoi de oțel incandescent (comuniștii spuneau că *oțelul nu e vals de operetă*), un om de știință înconjurat de microscopae și eprubete strălucitoare și un cosmonaut cu viziera căștii ridicată, contemplând un soare extragalactic (când mă gândesc că există oameni care au dezvoltat obsesii nostalgice pentru aceste reprezentări ale avântului comunist, mă ia o discretă amețală emetică).

În acest spațiu găsim *Fundătura diavolului*, un cartier în care se stabiliseră temporar rudelor armenilor încarcerați în fosta mănăstire. Naratorul se împrietenește cu Vardan, un băiat armean cu un an mai mare, un băiat visător și bolnăvicios (gripă armeană).

Concret, naratorul, deși cu un an mic mic, devine apărătorul lui Vardan, în condițiile în care acesta era hărțuit de colegi, deoarece era *altfel* (*Stranietatea lui Vardan a fost imediat remarcată – și hăituită – de către noul său anturaj, elevii de la școala noastră, celălalt furnicar guvernat de legile rivalității feroce și de disprețul pentru cei slabi.*). Prin tânărul armean, Vardan, naratorul face cunoștință cu rudele acestuia, Shamiram și Gulizar, și intră în ceea ce numește *regatul armean*, cămăruța modestă în care locuiau aceștia. Copilul ascultă ca vrăjit povești despre armeni și Armenia. *El m-a învățat să fiu cel care nu eram.*

Cu această propoziție se deschide romanul și este ceea ce naratorul, micul orfan rus, îi datorează lui Vardan. Vardan l-a învățat pe micul orfan că cerul nu este sus, ci pleacă de la picioare, de sub tălpi. Armenia, așa cum este povestită de

Shamiraz și de fotografiile din micul regat armean, devine personaj de sine stătător. Armenia și dorul exilaților.

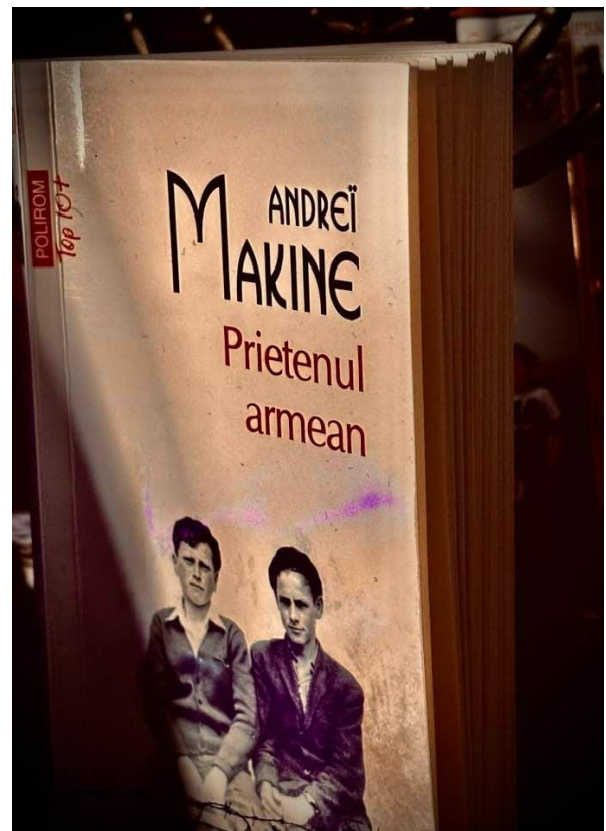
Cartea este o succesiune de amintiri ale unor personaje dezrădăcinate care *aveau drept biografie fie numai harta rățăcirilor lor*. Siberia lui Makine este una a exilaților ruși sau de alte naționalități, dușmani reali sau imaginari ai furiei bolșevice.

Profesorul de matematică, Ronine, fost comisar bolșevic, erou de război (și-a pierdut un braț pe front), a fost acuzat de *cosmopolitism matematic* și exilat în Siberia.

Genocidul armenilor de pe teritoriul Turciei este prezentat în doar câteva pagini, dar intensitatea imaginilor sugerează dimensiunile reale ale acestuia. Ironia istoriei, Araratul, muntele sfânt al armenilor, este pe sol turcesc. Băieții sapă în apropierea mănăstirii pentru a găsi comoara ascunsă de călugări.

Este doar o legendă, realitatea este alta, călugării nu au ascuns nicio comoară, nu au avut timp, pentru că au fost asasinați de bolșevici.

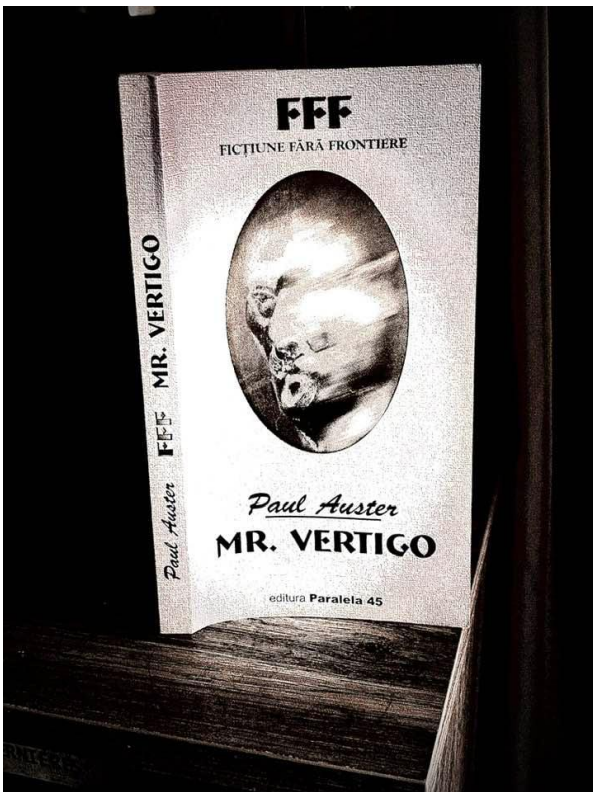
Capitolele sunt scurte, dar intense și se leagă bine între ele. Răul alternează cu binele în romanul lui Makine, dar îl copleșește. Așa erau vremurile, vremurile și oamenii, astfel că, așa cum spune un proverb armean: *rușinat de ce-a văzut în cursul zilei, soarele apune roșind*. A great book!

Paul Auster – *Mr. Vertigo*

E răzbunerea gravitației, fiule. Am crezut că i-am venit de hac, dar s-a vădit mai puternică decât noi. Așa merg lucrurile. Am câștigat o vreme și acum am pierdut. Asta e. Dacă așa vrea Domnul, atunci trebuie să ne plecăm în fața vrerii sale.

Așa a început și am realizat că n-o pot lăsa din mână (mă refer la carte) până la ultima pagină: *Aveam doisprezece ani când am mers prima oară pe apă. Omul îmbrăcat în negru m-a învățat s-o fac și n-o să m-apuc acum să pretind c-am prins schema peste noapte.* Povestea domnului Vertigo ne plasează în Midwestul american (Paul Auster este un veritabil cartograf literar), undeva între anii 1920–1930 – ascensiunea nazismului, rasism devastator, Ku-Klux-Klan, prohibiție, cădere economică ... etc. –, iar naratorul este un puști iscusit din St. Louis, Walter Claireborne Rawley – *un copil al orașului, crescut cu jazzul în sânge, un băiat al străzii cu ochii după marea ocazie*, un copil îndrăgostit de vacarmul mulțimilor, scârțâitul troleelor, de pâlparea neoanelor și miasma de whisky de contrabandă scurgându-se-n măruntaie, *un ștrengar cu ritmuri de boogie în cap, o piticanie iute de gură și cu o mie de figuri.*

Într-o zi (nu vă faceți griji, nu vă povestesc toată cartea), Walt (viitorul domn Vertigo) este răpit de un mag sinistru și aparent omnipotent, Maestrul Yehudî, care îl supune unui antrenament riguros și adesea brutal, pentru ca acesta din urmă să deprindă arta (dacă putem s-o numim așa) levitației.

În cele din urmă, Walt învinge gravitația și se perfecționează în ceea ce mai sus am numit *arta levitației*, devenind un adevărat erou de vodevil. Numerele lui sunt din ce în ce mai sofisticate, iar publicul îl aclamă. Walt devine Mr. Vertigo, un star al scenelor americane.

Autorul îmbină realismul magic cu o poveste clasică americană despre maturizare (pe alocuri puțin siropoasă). Romanul explorează transformarea, ambiția, identitatea și modul în care istoria modelează viețile individuale. Ascensiunea lui Walt de la statutul de copil al străzii la postura de vedetă reflectă viziunea lui Auster asupra visului american.

Personajele: Maestrul Yehudi (evreu), Mama Sue (indiancă sioux, strănepoata lui Sitting Bull), Esop (etiopian), doamna Cunningham ... etc. sunt arhetipale și acoperă întreg tabloul, de la omnipotență până la vocile marginale. Tematica este mai mult decât generoasă (E Paul Auster, ce mama naibii!): devenire, prețul succesului, identitate și apartenență, destin individual vs. istorie/societate, bine vs. rău ș.a.m.d.

Scrierea lui Auster surprinde vocea aspră și tinerească a lui Walt, elementele de argou sunt delicioase și se lipsesc firesc de pasajele lirice. Autorul este un jucător perfect, îmbină cu abilitate realismul magic cu detaliile social-istorice, te poartă între ficțiune și non-ficțiune – un zbor palpant al fanteziei care nu părăsește lumea – un spectacol de circ care te îmbie la reflecție existențială serioasă, un carusel printre mitologiile urbane – jocul de poker, romanele polițiste, filmele rutiere, baseball-ul.

Pe la pagina 144 (în varianta mea – Editura Paralela 45, aia scrisă mic și înghesuit, adică în ciuda ochilor mei) Auster recurge la o reprezentare grafică a unuia dintre numerele lui Walt – urcare, mers pe orizontală și coborâre (ca să nu-i spun prăbușire).

O fi schema romanului? Nu știu. Poate că viața nu este decât o succesiune de astfel de urcări, deplasări pe orizontală și coborâri. Nu știu, dar sunt convins că vă va lămuri scrierea lui Auster.

Enjoy!

EPOCA NECHEZOL

DOSAR

Lipsa devenise normă, iar improvizația – virtute. Oamenii beau altceva, mâncau altceva, spuneau altceva decât gândeau. Totul era fake. Totul! Cafeaua, adevărul. Nechezolul era partea vizibilă a realității în care substitutul luase locul originalului, iar originalul devenise amintire, legendă și obiect de contrabandă.

Există epoci cunoscute prin date istorice și altele prin gust. Epoca Nechezol aparține celei de-a doua categorii. Nu se măsoară în ani, ci în înghițituri amare, sorbite din ceștile fiecărei dimineți care nu mirosea a cafea și totuși se numea cafea. O minciună dusă la absurd. Nechezolul era imitația oficială a unei absențe. Un amestec de năut, orz, secară și alte cereale, care nu aveau nimic de-a face cu trezirea lucidă. Numele i-a fost dat, cu umor popular, printr-o asociere inevitabilă. Compoziția aducea cu hrana cailor, așa că, românii s-au gândit că vor necheza și ei. De aici și numele de nechezol – cafeaua care te făcea să nechezi, nu să gândești. Diminețile începeau cu acceptarea fără entuziasm, cu o formă stranie de resemnare. Se glumea, se făceau bancuri, fiertura se îndulcea cu zahăr puțin sau deloc. Umorul era singurul condiment din belșug. Râsul nu îmbunătățea gustul, dar făcea suportabilă trăirea într-o lume în care până și cafeaua era înlocuită.

Astăzi, rafturile gem de sortimente, cafeaua a devenit ritual și identitate urbană, iar nechezolul este doar un cuvânt amuzant. Pentru cei care l-au băut însă, el rămâne un marker al unei epoci în care oamenii au învățat să supraviețuiască foamei și umilinței cotidiene, cu ironie și o memorie încăpățanată. Epoca Nechezol este despre adaptare, despre o societate întreagă care a învățat să numească lipsa printr-o glumă și să o înghițită zilnic, fierbinte, dintr-o ceașcă. **Camelia Radu**

Handicapul meu se numea comunism

Când m-am născut eu, în perioada comunistă, cartierului nostru încă i se mai spunea, la modul peiorativ, comuna Militari. M-am născut într-o casă modestă, de aceea îmi place și acum să trăiesc fără pretenții. Am cunoscut frigul, l-am ținut în brațe ca pe propriul frate. Aveam WC-ul în fundul curții. Aveam grădină cu legume, copaci și flori. Creșteam găini și porci. Ne-au demolat ca să ne mute, cu chirie, într-o cutie de chibrituri plină de mușegai, unde creșteam gândaci și șobolani.

Visam să mă fac împlânzitor de zmeie, în timp ce zburam pe un Pegas ruginit, o bicicletă la mâna a doua, pentru care am muncit trei luni, în vacanță, la negru, în agricultură. În copilărie, vara, ne adunam în găști de băieți și fete și stăteam ore întregi pe marginea bulevardului, să ne uităm la Trabanturi ca la mașini străine. Noi le ziceam „suedeze” șoferițelor blonde superbe care ne dăruiau gume de mestecat cu nume american – Spearmint sau Doublemint – ale căror etichete le păstram ca pe o colecție de lux, deși blondele erau doar niște poloneze dintr-o țară un pic mai norocoasă decât a noastră.

O singură dată pe an credeam că sunt fericit. Primeam de la Moș Gerilă (nume comunist

dat lui Moș Crăciun, n.r.) câteva bomboane cubaneze, o banană verde, pe care o îmbrăcam în rochii din ziare ca să se coacă, și o portocală pe care o țineam seara, sub plapumă, ca să am impresia că îmi e cald. Când am devenit adolescent, scriam pe cioturi de hârtie, în cabina în care se ținea închis telefonul, să nu fugă conversațiile subversive. Muzica mea preferată era progresivă, ascultată la posturi de radio subversive, iar poezia bună avea metafore și figuri de stil elaborate.

Literatura științifico-fantastică era în vogă. Cucerirea spațiului extraterestru părea magică, iar eu eram aproape toată ziua în biblioteci, să iau lumină. Noaptea, visam la o pereche de blugi prespălați, cum văzusem în Neckermann. Rețeaua noastră de socializare era coada; de exemplu, coada

la gheare de pui. Alimentara se deschidea la 8, dar ne așezam la coadă (chiar și pe gerul de -10 grade) de la ora 4. Acolo îți făceai prieteni noi și aflai cele mai proaspete bârfe. Când un vecin a fost văzut, într-o zi, mâncând carne, noi, cei de la coadă, aproape că i-am dat block. Bine, nu discutăm probleme sensibile pe acest subiect, de teamă să nu ne trezim cu contul suspendat de către băieții cu ochi albaștri. Eu nu am avut niciodată douăzeci de ani, doar o boală care îmi împietrea inima. Handicapul meu se numea comunism. Desigur, acum nu mai sunt tânăr. Trupul meu s-a oprit din

creștere. Acum mai cresc doar în mintea mea. Am impresia că orașul se hrănește din trupul meu și că soarele se învâрте în jurul gândurilor mele. Aceasta este și ea o proză scurtă second-hand. Am mai scris-o o dată, trăind-o, dar cuvintele ei, după ce sunt citite, sunt zmeie care se ridică de pe fiecare pagină și zboară; ceva imposibil, precum un graffiti comunist. Scrisul meu înnegrește și acum pagina, apoi se urcă tandru pe brațul meu, ca un păianjen. Peste ceea ce scriu apar tăieturi din care curge cerneală roșie. **Ionuț Calotă, scriitor**

România – țara în care s-au inventat sarmalele umplute cu parizer tocat

Copil fiind, am stat la cozi chiar și trei ore ca să cumpăr două amărâte de pachete cu vată pentru mama, de la farmacia de la Lupoaița, lângă Piața Dorobanți. La întoarcerea acasă, atrăgeam tot felul de priviri, ba chiar o tovarășă (în comunism nu se foloseau apelativele domnișoară, doamnă sau domn, doar tovarăș/tovarășă – n.r.) m-a luat la întrebări. De ce mi-au dat, am și eu ciclu? Am lăsat ochii în pământ. Aveam 12 ani și bucuria de pe chip, că o voi face pe mama să zâmbească pentru că m-am descurcat, a zburat. S-a așternut rușinea (în comunism nu se găseau tampoane. Femeile foloseau vata, cand se gasea – n.r.)

Ajuns acasă, am început să strig la mama furios, de ce nu are soț, să-i cumpere el vata? Tata murise cu trei ani înainte. Acum doar eu și mama ne mai împărțeam cozile. Duminica era cea mai frumoasă zi, pentru că mama rămânea acasă, iar din bucătărie venea un miros de chiftele sau ficăței. Era singura zi în care se mânca carne. Atâta era!

Bunica glumea cu noi, spunea că atunci când o vom pierde, să-i punem la cap plasa aia elastică, croșetată, botezată P.P.C. (poate pică ceva), pe care mai fiecare doamnă o avea în poșetă.

Nu, nu îl regret pe Ceaușescu

Dimineța, când îi făceam injecția mamei, mi-a povestit de tortul din pastă de dinți și biscuiți, făcut de colegele de celulă, pentru ziua ei. Nu pot să o uit în zeghe, despărțită de un coridor prin care trecea o gardiană. Aveam 9 ani și cu greu am recunoscut-o printre celelalte deținute. Noi, *vizitatorii* (numai în vizită nu eram!), îngrămădiți într-o cameră, cu gratii, eram pe un hol pe care se plimbau gardienii; pe partea cealaltă, în spatele altei plase, erau mame, fiice, iubite, soții. Mama purta basma. Niciodată nu o mai văzusem cu basma pe cap.

– Francisc, ești bine? Am recunoscut vocea mamei.

– Da, mamă! Îmi fac toate lecțiile și mănânc tot. Am 49 de kg, rosteam eu, cu privirea în pământ.

Amândoi mințeam. 49 de kg am avut când am plecat în armată, nu la 9 ani. Tata nu a rostit niciun cuvânt. Era un *neamț tăcut*, grizonat și cu niște ochi imposibil de verzi, dar care parcă nu mai aveau pic de viață în ei. La 9 luni după *eliberarea mamei*, tata s-a stins... se simțea vinovat că nu și-au mai dorit un copil, iar mama a ajuns la închisoare pentru un avort. Internată fiind la Filantropia cu septicemie, erau călare pe ea:

– Spune cine ți-a făcut chiuretaj, că altfel nu te curățăm și faci septicemie. Ai un copil acasă. Spune!

Dar nu a spus: *Te iubesc, mamă!*

Și totuși, astăzi, de ziua lui Ceaușescu, mai sunt destui care îl regretă. Să mai spun că ambii bunici din partea tatălui au fost deportați în Siberia și au murit acolo, doar pentru vina că erau germani, iar Stalin ceruse ca etnicii germani să fie predați autorităților sovietice? Dar ce rost mai are? Mulți mă întreabă de ce sunt atât de vesel și de ce glumesc mai tot timpul. Pentru că viața e o comedie tristă, ce merită luată uneori în glumă.

Francisc Niss, medic

Noaptea în care 40.000 de oameni au fost aruncați în mijlocul pustietății

Era noaptea de Rusalii, 18 iunie 1951, iar liniștea ce se așternuse peste satele bănățene și oltene părea neclintită sub cerul înstelat. Dar acel cer avea să devină martorul unei tragedii fără seamăn. Când ceasul s-a apropiat de miezul nopții, sute de camioane și soldați cu puști au spart liniștea. Fără nicio explicație, fără un motiv care să le fie de înțeles. Se bătea la uși, se striga: *Treceți în fața casei! Aveți două ore. Luați ce puteți duce! Plecați!* Femeile își strâneau la piept copiii, bărbații încercau să adune câteva haine sau lucruri dragi, dar totul avea să fie prea puțin pentru necunoscutul ce-i aștepta. Erau familii de oameni cinstiți, mulți dintre ei oameni vrednici, gospodari de frunte ai satelor. Dar simpla lor poziție, economică sau geografică, devenise o vină de neiertat. Stalin se certase cu Tito, iar România, prinsă între interesele sovietice și paranoia graniței bănățene, hotărâse să dea un exemplu. Această primă noapte a exilului avea să devină începutul unui genocid lent, o pedeapsă ascunsă, despre care puținii aveau să mai vorbească. Dimineața, trenurile îi așteptau în gări. Nu erau vagoane pentru pasageri, ci marfare pentru vite. Înghesuiți unii peste alții în aceste carceri pe roți, își ascultau copiii plângând după apă sau mâncare. Zile întregi a ținut călătoria, în soare ucigător, în mirosuri grele, fără hrană sau răgaz. Mulți au crezut că vor fi împușcați sau duși în tabere de muncă forțată, dar realitatea avea să fie și mai crudă.

Trenurile s-au oprit nu în gări sau în orașe, ci în mijlocul pustietății. Câmpuri nesfârșite, pline de ciulini, măricini și arsuri de soare. Soldații au deschis vagoanele și, fără vreun cuvânt sau vreo explicație, le-au aruncat bagajele în țărână. Fiecare familie a primit câte un țaruș din lemn, înfipt adânc în pământ, marcat cu un număr. Soldații au spus sec: *Aici e casa voastră. Aici veți trăi sau veți muri.*

Pentru un moment, mulți doar au privit țărâna, incapabili să înțeleagă ce li se întâmplă. *Cum să trăim aici?*, întreba câte o femeie cu un copil în brațe.

Nu era niciun drum, niciun loc unde să se adăpostească, nici măcar un fir de apă. Doar câmp deschis, incandescent sub cerul verii. Un bătrân a căzut în genunchi cu privirea fixată spre cer: *Doamne, ai uitat de noi?* Puși în fața acestei realități, disperarea a fost singurul răspuns. Cele mai norocoase familii au săpat gropi în pământ și le-au acoperit cu stuf, improvizând bordeie care ofereau umbră. Alții au suferit până la epuizare sub soarele arzător. Lipsa apei era cruntă. Setea le întuneca mințile, iar pământul era tare, neprimitor. Iarna ce a urmat a fost și mai rea. Viscolul părea să le îngroape bordeiele. Mulți bătrâni și copii nu aveau să supraviețuiască. În cinci ani de exil, peste 1.700 de oameni au murit, îngropați sub cruci improvizate, în cimitire anonime din Bărăgan, unde nu exista niciun preot să le spună o rugăciune și nici măcar un loc ce ar fi putut fi recunoscut drept sacru. Erau doar bucăți de lemn, bătute în pământ, fără mare semnificație, dar însemnând totul pentru cei rămași. În fața acestui iad fără margini, spiritul uman a găsit modalități de a rezista, de a supraviețui și chiar de a crea o nouă viață. Cu tenacitatea lor, bănățenii și oltenii au început să cultive pământul din jurul bordeielor, sădind grădini și chiar cultivând bumbac. Au construit sate mici din nimic, cu biserici și școli improvizate, încercând să aducă un sens vieții care părea lipsită de orice rațiune. Copiii au început să râdă din nou, iar satul lor improvizat a prins viață în mijlocul pustiului.

După cinci ani, li s-a permis să se întoarcă acasă, dar nimic nu mai era cum lăsaseră. Casele lor mândre și gospodăriile bine rânduite fuseseră ocupate de alții. Străinii le locuiau acum încăperile pe care ei le părăsiseră cu atâta durere. Dar cei care au mai reușit să se întoarcă nu s-au întors învinși. Onoarea, curajul și hărnicia lor rămăseseră neștirbite. Cu forța spiritului lor, au reconstruit ceea ce li s-a luat pe nedrept și s-au ridicat din cenușa unui trecut tragic. În timp, poveștile lor s-au transformat în lecții de putere și demnitate, mărturisind că, indiferent cât de aspru putea fi destinul, spiritul uman era capabil să dea sens locului, chiar și atunci când nu mai exista niciun loc pe care să-l numească acasă. Amintirile sunt dovada că istoria nu poate fi ștearsă, iar mărturia celor dragi, pierduți prin vânturile Bărăganului, va continua să dănuie în generațiile ce vin.

George Hodoroega, jurnalist, scriitor

1982. Jurnal de iarnă

Astăzi mama a stat la coadă de la cinci dimineața. A auzit că se dau portocale. Coada era imensă și alimentara a primit doar câteva lăzi. Dar a avut noroc. A prins o portocală. Una. De fiecare. Mă gândeam dacă anul acesta o să simt și eu mirosul ăla de Crăciun, că portocalele miros a Crăciun, nu a fruct. Când s-a întors, avea obraji roșii și mâinile înghețate. Ținea portocala în buzunar, ca pe o comoară. A tăiat-o în trei, iar eu am primit cea mai mare felie. Am vrut s-o mănânc repede, dar m-a oprit:

– Nu, să o miroși mai întâi.

Așa am făcut. Am închis ochii și am simțit un alt fel de aer, care nu miroase a frig, a gaz, a tăcere. Miroase a lume curată, unde oamenii nu tremură la gândul că îi aud vecinii. Tata n-a mâncat. Mi-a dat mie partea lui. A zis că nu-i e poftă, dar ochii i s-au tulburat. Cred că îl doare ceva, deși nu spune niciodată. Ține în el. Plâng pe furiș când îi văd amărăciunea de pe față. Sigur se teme de ceva. De fiecare dată când bate cineva la ușă, tace brusc și se uită îngrijorat la noi.

– Poate iar au venit ăia cu hârtia de semnat, spune mama. Și eu mă ascund, că nu știu care ăia și ce scrie pe hârtia aceea. Seara s-a luat curentul. Mama a aprins o lumânare și s-a uitat lung la tata. El a scos carnetul cu rații din sertar și a zis:

– Încă o săptămână și ne descurcăm.

Eu mă gândesc doar cum ar fi să trăim într-o lume fără cozi, fără întuneric, cu librării pline de cărți care nu se dau pe sub mână și cu desene animate la televizor. Îmi place să visez. E lumea mea, unde mă simt liberă și fericită. Am adormit cu felia de portocală în palmă. S-a uscat, până dimineață. Dar încă miroase a Crăciun.

Clasa a VII-a – Întrebarea care m-a costat

Ieri am împlinit paisprezece ani. Mama a reușit să facă rost doar de o cutie de bomboane, prea puține pentru a le împărți colegilor. Am încercat cu greu să nu dau vestea. Este martie, dar iarna parcă refuză să plece. La școală, frigul și atmosfera apăsătoare par să înăbușe totul, cu excepția vocilor care recită la comandă, cu frenezie, laude pentru partid.

Azi, însă, curiozitatea m-a trădat la ora de română. Nu știu ce mi-a venit – poate eram încă supărată din cauza zilei de ieri –, dar am ridicat timid mâna și am întrebat:

– Tovarășa profesoară, de ce oamenii care nu sunt de acord cu partidul sunt pedepsiți sau luați de acasă? Profesoara s-a oprit brusc. Privirea ei m-a tăiat ca o lamă.

– Anca! a strigat ea, iar glasul i-a tremurat, dar nu de teamă, ci de furie reprimată. Nu pune astfel de întrebări. Nu este treaba ta. Am simțit cum obrajii mi se înroșesc și cum lacrimile mi se opresc în gât. Ceva în mine s-a rupt. Mă gândeam la tata. Între timp, ceilalți copii se uitau speriați. Eu știam că tocmai îmi jucasem propria libertate.

Acasă, i-am povestit mamei ce s-a întâmplat. M-a privit cu un fel de milă care mi-a strâns inima.

– Nu mai pune niciodată astfel de întrebări, ar putea fi sfârșitul nostru, mi-a șoptit, tulburată.

Și pentru prima dată, am înțeles cu adevărat că tăcerea nu este doar o regulă – este supraviețuire.

În următoarele zile, copiii s-au ferit să mai vorbească cu mine. Am aflat mai târziu că unii colegi fuseseră notificați pentru că mă aleseseră ca prietenă. Inima mea s-a frânt, dar am învățat să ascund lacrimile și gândurile. De atunci, fiecare cuvânt spus cu voce tare mi s-a părut o greșeală. Fiecare privire – o amenințare. Am învățat că adevărul poate fi periculos. Acea propoziție *Nu este treaba ta să gândești* a rămas ca un ghimpe. Am învățat să mă ascund de frica lumii care nu iartă curiozitatea. **Anca Goțu-Diaconu, poetă**

... amintind de-un brav popor!

Am trăit puțin în comunism! Slavă Domnului! Eram un copil abia mutat de la țară la oraș, un fel de Mogli adus din junglă în sânul unei familii care abia își înfîșea pilonii. Da, eram sălbatică! Mama a considerat că trebuie să merg la grădiniță, să mă mai așez puțin, dar nu a reușit.

Într-o bună zi, am fugit! Fără cărți de colorat, fără creioane, fără nimic. Am fugit pur și simplu, ca un evadat din pușcărie, dar bucuroasă, fără să știu de ce. Și nimeni nu m-a căutat vreodată. Acțiunea se petrecea în '88; țin minte chipul mamei când m-a văzut acasă și uimirea care o străbătea din cap până-n picioare! Apoi a urmat un an... nu erau nici de unele. Doamne, ce an!

Era frig! Avea mama un radiator, dar cu greu făcea față. Pereții plîngeau la propriu, de igrasie. Mai ales în bucătărie, unde vopseaua era scrijelită. Mirosea a mucegai în permanență. Ne uitam la un TV alb-negru, care mergea numai dacă tata învârtea antena de pe bloc. Noi stăteam la parter! Pentru copii, era cumva distractiv, pentru că tata nu auzea niciodată când noi spuneam de jos: „Lasă așa, că merge!” Nu era mare lucru; programul TV ținea doar două ore, dar ne bucuram pentru ce era, că vorba aia, am luat TV-ul cu pile, că nu oricine avea TV pe atunci.

În '89 a fost primul an de școală. M-au dat de la șase ani, că așa se făcea atunci, deși mama știa că nu era bine. Învățătoarea a insistat din cauza presiunii sistemului comunist, care făcea experimente pe copii. Nu, nu eram pregătită. Dar nu existau psihologi, ca în zilele noastre, unde toată ziua-bună ziua spui ce ai pe suflet. Nu, atunci trebuia să te supui ca o mașină, ca un robot; viața ta aparținea partidului unic.

Material? Nu aveam multe, era greu cu mâncarea, fiindcă eram cinci. Ne duceam cu cartela să luăm pâine. Țin minte și astăzi X-urile acelea care bifau zilele. De foame, uneori, încercam să mai ștergem câte-un X, dar se prindeau vânzătoarele și ne luau la ochi. Untul? Am stat la o coadă teribilă; aveam șase ani și un pic. Mama avea

încredere în noi, fiindcă nu avea de ales. Eu și sora mea făceam cu rândul. Uneori, venea și bunica. Și uite așa, stăteam la coadă câte trei, patru oameni, pentru un pachet de unt. Ore întregi. Nu, nu am luat unt! În fața mea de copil flămând și obosit, se dăduse ultimul pachet. Nu am cunoscut o frustrare mai mare. Nu, nu s-a murit din asta, dar lipsurile și necazurile nu te fac mai puternic, cum adânc ni se tot repetă azi. Ești doar un adult cu amintiri și goluri, cu dureri de vindecate.

Aș mai vrea să spun ceva despre un telefon. Tata nu mai venea acasă. Mama era schimbul doi, lucra în fabrică. Era târziu. Toamnă. Se înnopta devreme. Ne era frică. Eu și sora mea ne-am gândit să mergem la centrul de pâine și să o sunăm pe bunica, să vină să stea cu noi. Bun! Ne-am îmbrăcat repede, dar pe fratele nostru cu greu am reușit să îl îmbrăcăm. Avea sub trei ani. Eram mici și singuri. În sfârșit, am ajuns la centrul de pâine. Eu țineam în pumn o fisă de trei lei. Unica. Nu aveam alta. Sora mea îl ținea în brațe pe fratele meu. M-am urcat pe un calorifer, să pot ajunge sus, unde se băga fisă. Cu greu am reușit! Vânzătoarele nu m-au ajutat, doar câteva apelative cu „Hai, că poți!”. Formez numărul și o aud pe bunica, care țipa la noi să mergem acasă și s stăm cuminți până când vine „tăticu”. Doar câteva secunde am auzit-o; se terminase impulsul. Nu știu nici în ziua de astăzi ce-o fi fost în sufletul bunicii, știindu-ne pe străzi la o oră târzie. „Tăticu” era la crâșmă; i-a plăcut disocierea. Comunismul nu a avut ce să le facă alcoolicilor și distrugătorilor de familie. Oamenii deformați de neputință. Mama l-a răbdat așa cum era și a tăcut de rușine. Era rușine să fii o femeie divorțată. Fericirea ei nici măcar noi nu am fost.

Comunismul a născut monștri. Cine a avut ochi să vadă, a văzut încă de atunci, iar cine nu, nu vede nici astăzi. **Carmen Ștefania Luca, poetă**

Oanța

Oanța avea o căsuță mică de chirpici, cu două odăi, acoperită cu șită și o săliță cu pălimar, unde abia de încăpea un scaun împletit din răchită. Nu era cea mai mică dintre casele de pe Valea Pribei. Mai era una, dincolo de gardul ei, cu o singură odaie, a cizmarului. Am intrat și la el odată, căci mamei i se desprinsese un toc la sanda. Tată-Mic îi ziceau consătenii (o fi fost porecla!...). N-am mai văzut atâtea jerpelituri de pantofi la un loc! Tata era referent la Sfatul Popular, pe-atunci și umbla prin sat cu registrul agricol să lămurească oamenii să se înscrie în colectiv. Nu-l prea trăgea inima, dar n-avea ce face. M-a găsit în drum bătând Țicul cu Maria și Burtilă, verii mei, și m-a luat cu el de mână să intrăm la Oanța, vecina noastră.

Oanța ședea toată ziua pe sală, ca să vadă cine trece pe drum. Cum curtea era în pantă, beneficia de o bună vizibilitate, ca la spectacol, astfel că nu-i scăpa nimic și n-o observa nimeni. Era din decor. Stătea acolo, nebăgată în seamă, singură cu gândurile ei. Ne-a văzut de departe. Mă întrebam cum de căsuța aceea nu luneca iarna pe zăpadă, să se proptească în gard; sau nu o zburătăcise o pală mai acătării de vânt.

Trasă ușor într-o parte, din fața porțiței deschise, ne-a îndemnat să intrăm. Când să pătrundem în casă, tata s-a aplecat să nu însemne pragul cu fruntea. În mijlocul camerei era o măsuță rotundă, cu trei picioare și două taburete mici. Pe tăblia mesei, răsturnată direct, trona o mămăligă întinsă, galbenă ca o lună nouă, aburindă. În dreapta era o sobă cu plită. Ne-a făcut semn să ne așezăm.

Tata s-a așezat pe un scăunel și m-a luat pe genunchi. Eu stăteam cu capul sprijinit de pieptul

lui. Oanța a luat de pe policoara de deasupra plitei două castroane de tablă și unul de pământ. A umplut cu o lingură mare de lemn castronul de tablă al tatei cu varză, iar el i-a făcut semn că pentru mine nu e nevoie. A pus al doilea castron de tablă înapoi pe policoară. Apoi și-a umplut castronul ei de pământ. A tăiat mămăliga cu ață de papioță și a împins o felie către tata. S-au închinat amândoi și au început să mănânce, mestecând rar. Învătasem să număr și le număram fiecare îmbucătură; în gând m-am încurcat, trecând cu privirea de la o lingură la alta. Parcă nu se mai termina varza din castroane. S-a terminat până la urmă și Oanța s-a ridicat, strângând vasele unul în altul, cu lingurile deasupra. S-a ridicat și tata. Și-a luat registrul de pe patul unde-l așezase și am ieșit afară la soare. Am simțit cum Oanța mă ridică de subțiori și mă privește în ochi:

– Tomo, ăsta mic îți seamănă, e tăcut ca tine! Mergeți cu bine, Dumnezeu să vă apere! Nicio vorbă în plus. Tăcerea tatei și registrul nescris o mai păsuieră o vreme de năpasta colectivizării.

A doua zi, la grădiniță, aveam cinci ani, cred, am simțit mai clar ce înseamnă colectivizarea. Educatoare era doamna Lăzăroiu, soția inginerului de la fermă, iar bucătăreasă, tanti Vatica, a lui nea Nelu Șchiopu, prieten cu tata, căci războiul le însemnase prietenia. Frontul îi înzestrase pe amândoi. Tatălui meu îi dăduse craterul de sub braț, pe unde intraseră schije în plămâni, iar lui Nelu Șchiopu îi plantase un picior de lemn. La ora 12 se punea masa: un singur fel de mâncare gătită, servită pe măsuțele noastre, de pe care adunaserăm jucăriile. În plus, primeam un dulce. În ziua aia, doamna Lăzăroiu a venit în mână cu o listă și a citit de pe ea numele unor copii, printre care și ale noastre: Maria, Burtilă și eu. – Pentru că părinții voștri nu s-au înscris la colectiv, începând de azi nu mai primiți mâncare caldă. Vă dau dulcele și plecați acasă. Am strecurat în buzunar Eugenia, biscuitul acela tare, umplut cu cremă de cacao. Mioara Smioartii trăgea de mine să-mi dea scaunul cu delfinul. Burtilă, răzvrătit, a îngăimat că taică-su, unchiul Petre, făcuse cererea. – Da, dar taică'tu mare, Tobârlan, nu vrea să facă și a dat în judecată ferma, că i-a luat pământul din luncă.

Cu ochii înlăcrimați, am părăsit sala de mese alături de ceilalți copii strigați din listă. Ajunși acasă, tanti Veroana a fost tristă după ce i-am povestit – mama era la serviciul ei – ne-a gătit la toți trei orez cu prune. Dar nu era la fel de bun ca al lui tanti Vatica. **Ion Toma Ionescu, scriitor**

Între nazism și comunism

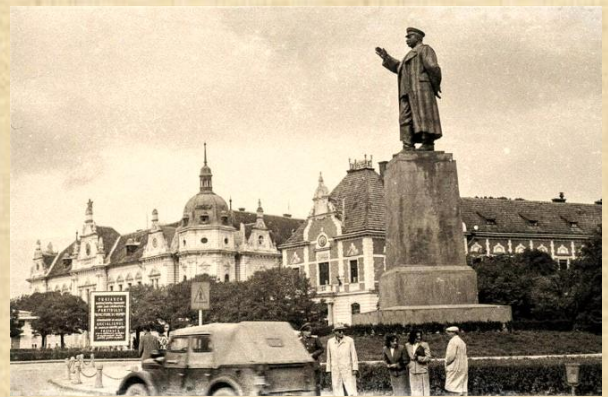
Am reușit după doi ani de periferie, să ne mutăm înapoi în Brașov, într-o curte întunecoasă, cu igrasie în pereți, dar centrală. Aveam mereu noroc cu schimburile de locuință, oferte publicate pe biletele lipite pe un perete din oraș. Acolo se adunau zilnic toți cei nemulțumiți de situația lor locatară și se făceau combinații, uneori echilibristice, între patru sau cinci familii, muncă de luni de zile, până reușeau să găsească partenerii potriviți pentru toți. După doi sau trei ani de igrasie și bolile care veneau de la ea, o familie de evrei a emigrat în Israel; un membru de partid, care pusese ochii pe locuința lor, le-a facilitat plecarea și noi am obținut apartamentul de trei camere al acestui individ. În locul nostru a intrat o familie de la țară, iar în locul lor, cineva care a primit postul de învățător la sat. În sfârșit, am primit camera mea personală, cu ușă și geam la grădină, iar părinții mei au avut camera lor, iar la prânz mâncam împreună în sufragerie. Am primit împreună cu apartamentul și o linie de telefon fix (bucuria mea) și mica parcelă de pământ (bucuria tatălui meu, care a plantat cartofi și fasole). Eu am făcut din fasolea pestriță mărgele.

Bunica mea din partea mamei, Ilonca, era de lângă Sighet. Ea a rămas în viață pentru că s-a măritat și s-a mutat în Brașov. Din lagărul de la Auschwitz s-au întors doar o soră și un frate al bunicii. Săracul nu a mai vorbit din cauza șocurilor prin care trecuse. Soțul ei, bunicul meu Marcel, era din Piatra Neamț, cu originile străbunicilor în Austria. În al Doilea Război Mondial a fost recrutat și a luptat în armata română, dar când s-au întors de pe front, a fost luat de ruși și dus într-un lagăr din Siberia.

Rușii salvatori au venit și i-au luat ostatici pe toți bărbații din Brașov care aveau părul blond și ochii albaștri, precum întreaga familie a bunicului din partea mamei. Șapte frați. Mama mea și cei doi frați mai mici nu au avut tată timp de 8 ani. Erau copii mici, sub vârsta de 7 ani. Mama și-a crescut frații, iar bunica a muncit tot ce a putut, ca să aducă pâine la copii. Ambii bunici din partea mamei au murit tineri, bolnavi de inimă, din cauza greutăților din timpul războiului.

Părinții bunicii de lângă Sighet au trăit într-o localitate mică, care azi nu mai există, fiind extirpată prinuciderea majorității locuitorilor; ei au fost crescători de vite și au avut o mică măcelărie. Au fost luați de legionari și urcați într-unul din trenurile spre Auschwitz, unde au murit aruncați din tren. Bunicul meu, revenit în Brașov,

a mai trăit și a lucrat, devenind un om apreciat datorită talentului de organizator economic și comercial. El a creat prima autoservire în România și a răspândit acest sistem în toată țara. Desigur, a fost funcționar cu salariu minim la statul român, șefii lui primeau oficial aprecieri în bani, dar aprecierea reală și dragostea oamenilor le-a primit bunicul meu. Toți știau cine este și toată lumea îi cerea ajutorul, fiind trimis în delegații zilnic să repare greșelile protejaților puși în conducere. Bunicii mei au trăit modest, într-o locuință de o cameră și jumătate, și au murit la 54 și 62 de ani, de inimă. Se ridică monumente eroilor falși, dar ei ar trebui să fie sculpați în piatră, în centrul Brașovului.

Tatăl meu, medic care, după ani de lagăr de muncă, încă din copilărie, obligat să întrerupă școala, hăituit de nemți cu câini, a reușit să devină medic și a vindecat mii de oameni, primind un salariu de nimic, fără să accepte bani în particular niciodată. Casa noastră era plină de bolnavi care băteau la ușă pentru consultații gratuite, știind că le vor fi acordate. Tata era cunoscut în oraș ca medic bun și cinstit; toți știau că e medicul evreu care nu primește bani, dar era mai bun decât toți medicii laolaltă din oraș. Tatăl meu a murit tânăr și suferind, ca urmare a supliciilor prin care trecuse în lagăr, iar apoi ca student extrem de sărac, în comunism. Ai mei nu s-au plâns niciodată, s-au luptat cu viața, cu un curaj enorm. Au realizat ceva important, ajutând oamenii din jur, dar nu au avut bucuria de a avea liniște. Viața li s-a scurtat la jumătate în urma Holocaustului și a comunismului. Ei sunt supraviețuitorii. Și eu, ca mulți alți copii de după război, am crescut cu părinți curajoși, dar bolnavi, cu lipsuri grave și cu AND-ul traumei, pe care, deși ne străduim să trăim normal, îl transmitem mai departe copiilor noștri.

Beatrice Bernath, artist plastic, poetă

Ani șubrezi

Când mai crescuse, băiatul meu îmi vorbea seara despre aromele și zgomotele orașului. Fereastra era deschisă. Dar eu nu miroseam și n-auzeam nimic. El asculta cum blocurile alea, ca niște ghetouri, suspinau în tăcere. Geamurile se trânteau și radiourile se opreau brusc. Și simțea că lumea avea o tensiune surdă. Un strat invizibil de teamă care acoperea totul. Îi răspundeam că aceste adevăruri nu trebuie să le spună decât în tăcere. Apoi îi vorbeam puțin despre sistemul comunist, de culorile copacilor toamna, despre gustul fructelor exotice ori de cel al cașcavalului. Doru începea să-mi fredoneze melodia despre cașcaval: „astăzi iar, la teledifuziune, am văzut cașcaval”. Eu mă-ntrebam cum de-a fost lăsat cantautorul să cânte așa un adevăr întâmplător. Azi simt o apăsare invizibilă de câte ori văd vreun calup de cașcaval, ca o imagine după care mă ascund. Pe urmă, Doru dădea drumu' tare pe Europa Liberă. Era un post ascultat în surdina de ceilalți.

– Dragul meu, ajungem la canal!

El nu prea pricepea. Credea că-i ceva întunecos și umed, prin care trebuie să treci cu bocanci butucănoși. Poate n-ar fi trebuit să știe de la mine cum era cu societatea comunistă. Îi spuneam ce vedeam, ce credeam, ce simțeam. Mai bine nu afla. N-ar fi știut nimic și n-ar fi fugit pe furiș din casă când eu dormeam. Dar el a vrut să caute lumina în toiul întunericului.

Mirosul de tămâie îmi amintește de ultima zi petrecută cu fiu-meu. Cea din Ajun de Crăciun. Era în '89. Tămâiam casa în care stătuse și bunicul lui. Și el s-a stins tot într-o zi de Ajun, dar în '88. Nu existau târguri de Crăciun cu de toate. În schimb, se cântau multe colinde. În loc de bani, se risipeau colinde prin casele oamenilor pentru un zâmbet, o mirare și niște covrigi. Parcă văd și-acum bradul împodobit cu nuci, câteva globuri și multă

beteală din hârtie colorată. Sub brad, niște cărți în alfabetu' Braille, două banane și trei portocale pe care le cumpărasem stând la coada specială pentru banane și portocale; dar eu eram fericită că-l aveam pe băiatu' meu lângă mine.

Îmi povestea despre cum o să arate casa noastră: încălzită și luminată, cu o încăpere plină de banane, de portocale și de alte bunătăți. Îmi mai spunea despre televizoare cu programe de filme non-stop. Eu citeam ca un ecograf coordonatele lui de evadare cu viața-n libertate. O prețuia cu ochii minții. Ca pe globurile ce le lăsasem pe masă. El le văzuse în mintea lui. Le atingea cu degetele ca pe niște comori și îi plăcea să le simtă forma. Le scutura ușor, să audă sunetul lor firav. Cu unul din ele s-a tăiat la mână și i-a lăsat un semn mic, oblic, pe dosul palmei drepte.

După semnul ăsta, l-am recunoscut într-o hală veche. Erau multe trupuri pe jos, ciuruite de gloanțe și-nvelite cu păături subțiri și rupte. Mulți din oamenii ăia împușcați aveau chipurile mutilate, ca al lui Doru. La toți cei verificați de mine – și-au fost mulți – le-am întors palma dreaptă, scoțând un oftat de ușurare de fiecare dată. Iar când am recunoscut semnul, pe moment, mi-a fost imposibil să accept. N-am scos niciun sunet. Doar i-am prins mâna, am sărutat-o și mi-am zis că nu vreau să știu. Dar știam. **Cătălina Hașotti, scriitoare**

P O E Z I A

JERMAINE GRAYSON (JG)

GABRIEL CHIRIAC

AMALIA MELNIC

COSTEL STANCU

IOANA DUMITRU

CARMEN ȘTEFANIA MATEI

CRISTIAN OVIDIU DINICĂ

DORIN TUDORESCU

LILI HANGANU

DAN ȘALAPA

MANUELA CAMELIA SAVA

GABRIELA SCHUSTER

MIRCEA TECULESCU

DAN IANCU

ALEXANDRU PETRIA

CĂLIN R. CIPRIAN

PETRUȚA NIȚĂ BOCU

LUMINIȚA GIURGIU

LORENA STUPARU

MARIN MOSCU

AURA CREIȚARU

▶ JERMAINE GRAYSON (JG) – U.S.A.

Când cerul albastru se răsucește spre gri

Trăirile pe care le ascundem sunt la vedere,
înfășurate în catifea, iar chinul se află înăuntru,
sub cel mai strălucitor zâmbet.
Ne putem ascunde durerea, precum planeta Pluto
se înfășoară în depărtări.

Gândurile de vară și bucuria, care evidențiază
acele momente prețuite,
se transformă în coșmaruri întunecate, din păcate.

Este această realitate propria noastră oglindă?
Este reflexia pe care o acceptăm sau o negăm?
Ea îi va frânge pe cei care se ignoră și va trezi
sufletul care se teme,
dar înțelege, doar prin el însuși se poate elibera.

Mintea este un refugiu pentru cei care trăiesc în
propria lor realitate,
pentru alții, este un labirint rece, nenorocirea și
durerea din retrovizoare.
Totuși, valurile acelor momente rămân vii.

Închizi ochii, lacrimile curg ca niște râuri
furioase; stai și ascuți o voce,
este momentul în care sperii că ea îți va aduce o
claritate bogată.

În acest maraton de pericole cu fericirea legată,
sufletul învinețit îndură valul,
frânt, cu atâtea bucăți împrăștiate încât,
majoritatea celorlalți ar rămâne jos
și s-ar îneca.

Toți trebuie să mergem spre uitare,
dar ce se întâmplă cu inima
care nu bate niciodată pe melodia iubirii?
Ea se va estompa curând,
ca în ziua în care cerul albastru s-a răsucit în gri.

Golful Iluziilor

Ceea ce îl așteaptă, mult dincolo de acest loc
ciudat, necunoscutul,
aduce anxietate și apasă greu asupra minții
delicate.
Viziunile încapsulează vise, el pare obosit,
dar își continuă drumul.
Toate acele gânduri îl fac să fie confuz, dar el,

binecuvântat cu liniștea calmă,
ține în picioare citadela interioară.

Sacru și necunoscut acestei societăți lașe, roninul
merge în direcția divină,
urmele sale sunt nevăzute de majoritatea,
de această rasă care divizează omenirea.
Puținii iluminați își înțeleg scopul
și ceea ce va fi dezvăluit cu timpul,
în zori
se simt culorile cerului, în interiorul în care
rareori locuim.

Să evadezi și să nu fii legat de nimic,
iată adevărata libertate
o vezi doar atunci când ochii ți se închid în sfârșit,
și ajungi
în propria ta realitate unde curg râurile liniștite.

Frunze în culori închise și flori violet îi vin în
minte,
luna cu prezența ei reconfortantă.
Pentru a aștepta cu ochi blânzi să se reconecteze,
pentru a rămâne în iluzie, cei cu inima frântă
trebuie să îndure melancolia
și să meargă printre numeroșii spini pe care să îi
lase în urmă.

Fata de alături era amabilă

Zâmbetul ei minunat transforma camerele
întunecate în jar strălucitor
așa cum iubea ea această viață,
deși această viață nu a iubit-o niciodată,
la rândul ei.
Tot ce își dorea era să fie liberă ca răsăritul
soarelui de duminică
ca aerul proaspăt din acele seri de marți
un trandafir roz cu o singură petală.

Singură a înfruntat frigul, modestă ca fluturile
strigătele ei răsună încă în această casă goală.

Acum, matură, ea merge în parc să privească
păsările zburând
să vadă zâmbete fericite în mulțime.
Plimbarea rațelor de pe iaz aduce gânduri calme
dar chinul din interior îi aduce spini.
Doare
și nu se va vindeca niciodată.
Fii tu însuși - spun ei, dar te simți mereu neînțeleș.
Măine, va fi cineva acolo, să spună
hei, ce faci? Ți-a fost bine!? Ce mai faci?

(Traducere din limba engleza, Camelia Radu)

► GABRIEL CHIRIAC

*

mi-am prins părul într-un gând străin
se rupe
și-l aud cum cade, bucăți, între paginile unei cărți
citite în somn
mă aplec după mine însămi
și găesc o femeie cu o rană în formă de zbor
n-o recunosc, dar îmi zâmbește
poartă o rochie din resturi de seră,
de vin, de vis imperfect
mă învață cum să merg înapoi
fără să mă doară
cum să-mi pun inima pe o sârmă de rufe
să se usuze la soare ca o batistă de lux

îmi spune că timpul e un bărbat plictisit
care-și tot schimbă cămașa
și că iubirea
dacă n-o scuturi la timp
prinde miros de pernă jilavă

plec din mine fără să trag ușa
în locul meu rămâne o dâră fină de sare
și un aer care miroase a femeie
ce-a învățat să tacă
doar pentru a-și auzi sângele.

*

am visat că-mi cresc din umeri aripi
de carton cerat
m-am întors în copilărie
printr-un coridor de vată arsă
unde tata repara o bicicletă fără lanț
iar mama cânta un psalm fără cuvinte

îmi tremura încheietura
când mă gândeam la viitor
ca unui câine care te urmează doar până la
marginea satului

m-am născut în luna în care ploaia mușcă
din asfalt
și oamenii spun că norocul are gust
de lapte rece
nu cred în asta
norocul e o dâră de sânge care se preface-n ruj
pe gura lumii

mi-am lăsat toate fricile într-o cutie cu capac
metalic,
de borcan
mă țin de ele doar când nu mai știu să iubesc

ca să-mi amintesc că totul doare la fel
și că uneori durerea are miros de benzină
când o aprinzi – luminează ca un gând care pleacă
prea devreme

*

într-o după-amiază cu aer translucid
mi-am scos din mine toate versiunile posibile
ale femeii care-aș fi putut deveni
le-am așezat cumiți pe gresia rece
unele miroseau a coajă de portocală,
altele a vin roșu vărsat pe cămașa unui bărbat
care n-a știut niciodată să plece la timp.

mi-am întrebat oasele
dacă-și amintesc greutatea primului sărut,
dar ele doar au trosnit sec –
niște scânduri îmbinate prost într-o barcă
de salvare.

mă încercuie de fiecare dată când cred că scap,
un fel de geometrie
fără centru.

cineva mă întreabă dacă mai cred în mântuire
și eu răspund:
doar în cea care se întâmplă între două palme ude
când îți speli chipul și spoi nu te mai recunoști.

sub piele,
inima își face curaj să respire,
un animal care se preface că doarme,
dar, de fapt, doar așteaptă să plece frica.

*

se face seară și sângele meu
are gust de aer condiționat și de metal cald,
am stat prea mult într-o lume cu ferestre etanșe,
cu zâmbete calibrate la temperatura ambientală.

caut în buzunar o urmă de viață neformatată,
dar găesc doar tic-tac-ul unui ceas care n-a fost
niciodată al meu.

am uitat să-mi spăl tristețea de pe dinți,
așa că zâmbesc cu reziduuri de amintiri între
măsele.

într-un colț al minții, o femeie fără nume
scrie mesaje pe oglindă cu rujul murdar de praf:
nimic nu doare mai frumos decât luciditatea.

între timp, corpul meu își face update,
își șterge logurile vechi și repornește
cu o respirație nouă,
de parcă viața ar fi doar o versiune beta
care nu încetează niciodată să cedeze.

▶ **AMALIA MELNIC****Eu vara mă mut**

Norii toxici s-au înghesuit dureroși
pe bolta sfârâmată
Păsările au căzut secerate
Într-o astfel de noapte morbidă
ne-am cunoscut
Îmi era sumbră singurătatea
Și apoi ca o flacăra de lumânare
Mi-ai înseninat viața
Te-aș fi cuprins
Dar umbra mâinii mele te-ar fi ucis
Așadar, am stat deoparte

Din falnica noapte
Silueta unei pisici negre pășea pe o potecă
A pădurii uitate
Cu privirea de ceață fermeca pasagerii rătăciți
Luna armonioasă era de-un roșu rubiniu
Pisica șoptea pe limba morților de mult uitați
Corbii se afundau spre o peșteră ferecată
O cheie ruginită deschiderea tărâmul de dincolo
Stelele s-au stins subit și a rămas doar luna
Ce a sfârșit bolta

Tu ai fost începutul infinitului
Un fum pierdut, rătăcit pe drum
O fărâmă dintr-o clepsidră atemporală
O clipă turtită în negura timpului
Tu ai fost schimbarea într-o lume ostilă
Un melc cu cochilia spartă
Un trandafir fără spini
O caleașcă ce duce spre nicăieri
Tu ai fost o zi de neuitat.

Acum las vara în urmă
Cu nopțile ei tumultuoase.

Eram un copil de pripas

Rătăcind pe o colină
Verde smarald
Strângeam gărgărițe cu pumnul
Apoi le eliberam în văzduh
Eram liber, Eram cuminte
Eram dincolo de culmile neștiute
Aveam în buzunar un tichet de fericire
Și lumea largă la picioarele mele.
Mergeam deșanțat escaladând zilele toride
Pe cer desenam cercuri imagine
Comedia se termină unde începe tragicul
Mi-am tras sufletul într-un colț

O arenă cu lei umani m-au încolțit
Atunci am simțit prima dată
Că am crescut
Până în ultima zi am eliberat gărgărițe
Și am cules margarete
Până în ultima clipă am sperat la fericire
Mereu singur, mereu confuz
Am hotărât să mă abțin
În a mă implica
În poveștile triviale ale
Trecătorilor din viața mea
Stau ascuns cu o țigară
Încerc să ghicesc viitorul în fumul ei
Presimt că nu-i de bine
Dar nu pot să mă abțin.
Speranța pălește ultima
Mă agăț de ea cu orice suflare
Aș intoarce timpul
Înainte de încărunțire
Să uit de toate, să uit amarul.
Am fost o umbră deformată
În spatele unui corp semeț
Rupeam părți din mine pe
Unde călătoream
La paza întunericului am murit
Am fost o umbră de neuitat
În spatele unui corp de ceară.

Iarna nucleară

Ziua în care m-am născut
cu trupul înmormântat în semnale dureroase.

Am fost aruncată pe Pământ sămânță blestemată
lumina mi-a penetrat retina
și am țipat aerul greu
a explodat în pulmoni membranele
mi-au fost sfâșiate

Lumea m-a împușcat de „Bun venit!”
Apoi
regină înghețată am traversat
meleagurile la pas
mâinile au sfârâmat
inutil
tot ce am atins vreodată,

Suprafețe dezintegrate în țurțuri rebeli
tablouri cu flori de iarnă au dansat
în spatele meu –
am venit într-o lume rea

Am lăsat cimitirul acoperit
de iarnă nucleară
în urma mea...

► COSTEL STANCU

Într-o seară, ai organizat un bal pentru toate păpușile sărutate de tine, pe ascuns, în copilărie. Le-ai trimis rochiile de gală, pălării fastuoase, mănuși pînă la cot. Au venit, nici una nu a refuzat invitația ta, parfumată cu apă de trandafiri. S-au înșirat de-a lungul pereților, Erau mai vii ca niciodată. Maestre, muzica! Ai dansat cu fiecare în parte, te-ai străduit să fii gazda perfectă. Tu, aprigul cavalier al imperfecțiunii. Unde sînt ceilalți bărbați? s-au mirat invitatele. I-am ucis în luptă, te-ai lăudat tu. Nu puteai să le spui că și aceștia se simțeau vinovați și dădeau, la rîndul lor, astfel de baluri, în alte locuri. Nu îți aminteai cum le cheamă pe aceste mirese ale nimănu, nici de ce le-ai părăsit. Fiecare avea povestea ei, inventată ori nu. Știai că multe dintre ele trecuseră prin atelierul de reparații al bătrînului meșter, însă de sufletul lor nu se preocupase nimeni. Valsai elegant, străduindu-te să nu îți fie milă de partenerile tale de dans. Ai fi stricat totul, ar fi devenit un bal caritabil, cu tombolă, al cărei unic premiu erai tu. Inima nopții bătea din ce în ce mai rar, pînă s-a oprit. Inevitabil, se topise evantaiul de gheață al iluziei de a fi și a nu fi împreună. Păpușile ți-au mulțumit cu sărutări pe obraz. Pentru o clipă, ochii lor nu au mai fost ficși. La plecare, fiecare dintre ele și-a pierdut cîte un pantof. Atunci ai înțeles ce e singurătatea: o sală de bal, plină cu pantofi desperecheați.

*

Abia după ce nu o să îți mai amintească nimeni de tine, vei fi, cu adevărat, liber. Moartea, în care îți pui atîta nădejde, nu te va salva de la aproape nimic. Dimpotrivă, poveștile scornite pe seama ta vor fi mai necruțătoare. Vor spune, bunăoară, că nu ai iubit, iar dacă ai iubit, ai făcut-o prea concret. Căci cine ar dori să vadă o corabie scufundîndu-se, cînd poate să se cutremure doar la gîndul acestei nenorociri? Vor spune că ai călătorit mult, însă toate drumurile tale s-au strîns într-o spirală, sfîrșind, inevitabil, înlăuntrul-ți. Cui au folosit ele? Cine te-a urmat? Cum să îi faci să înțeleagă că niciodată nu ești mai singur decît atunci cînd te afli în fruntea unei mulțimi? Îți vor reproșa că ai scris mult și cuvintele tale nu au schimbat nimic: piatra e tot piatră, cîntecul e tot cîntec,

durerea e tot durere...De parcă tu, prin strigarea pe nume a fiecărei ființe ori lucru ai putea să ți le supui. Abia după ce te vor uita cu toții, vei fi, din nou, liber. Ca pasărea înainte de a (re)deveni ou.

*

L-am găsit călare pe un cocoș. Ținea în mînă o sabie. Ce faci acolo? Aștept răsăritul, mi-a răspuns el de sub găoacea transparentă a unui vis. La ce îți folosește sabia? Vreau să împart ziua cea nouă fiilor mei: o jumătate celui blînd, cealaltă jumătate celui furios. Îi iubesc deopotrivă de mult, deși simt că, mai devreme ori mai tîrziu, unul dintre ei mă va ucide, pentru a-mi lua locul. Încă nu știu care, poate nu voi afla niciodată. Acela va fi oul meu fără sămînță! Uneori, sufletul omului e mai neverosimil decît umbra unei flăcări de lumînare, îți spun. Tu ridici din umeri. Tăcerea ta, ca golul unei tobe, cuprinde totul.

*

Ne-au dus în casa Stăpînului. Ne-au așezat la mese. Ne-au umplut farfuriile. Ce onoare! Au scos pentru noi argintăria. (Nu știam atunci că fusese lustruită cu cenușa celor prăpădiți de foame). Ne-au turnat în pocale vin roșu. (Să fi fost oare sîngele celor mistuiți de sete?) Ne-au sfătuit să ne spunem rugăciunea de dinaintea mesei. Apoi au poruncit: Nu atingeți nimic, veți dejuna cînd se va întoarce din luptă, victorios, Stăpînul! Dar acesta a pierit de sabie și în locul său a fost ales alt Stăpîn. Stăpînul cel nou a ordonat să fim duși în casa lui. Pe urmă a plecat, la rîndu-i, la război. Noi am fost așezați la mese. Cîtă cinste! Mîncarea ne-a fost servită în vase de aur. (Nu bănuiam atunci că erau făcute din inelele de logodnă ale fiicelor noastre.). Vinul alb trecea peste buza paharelor. (Oare să fi fost lacrimile mamelor îndurerate, ce așteptau să ne întorcem acasă?) Ne-au îndemnat să ne facem rugăciunea de dinaintea mesei. Apoi au poruncit: Nu atingeți nimic, veți prînzi după ce se va întoarce din luptă, triumfător, noul Stăpîn! Însă noul Stăpîn a murit și în locul lui a fost ales un al treilea Stăpîn, care a hotărît să fim mutați în propria-i casă, pentru cină, apoi s-a avîntat în bătălia începută de predecesori. Înainte să ni se așeze ceva pe masă, cel mai înțelept dintre noi a strigat: Dă, Doamne, ca măcar acest Stăpîn să învingă, chiar dacă luptă împotriva noastră!

▶ IOANA DUMITRU

sunt curva iadului
(criticilor mei)

toți suntem curve într-un fel sau altul
bărbați, femei laolaltă vindem părți din noi
un zâmbet, o privire, virginitatea
mulți mi-au vrut trupul răstignit în păcat
să se afunde în spinii dintre coapse
fără să doară, fără să țip
mi-am păstrat trupul pur
pentru un înger cu aripi jumulite
la schimb, am dat sufletul pe-o țigară
remușcări învelite în foiță galbenă
demonii mi-au oferit un foc
lumina roșie
am tras, s-a aprins, am tras iar

dumnezeu nu mi-a dat binecuvântarea
îi cutreier și azi cerul goală
duhbind a tutun de vise sparte, a interdicție
talpa mea ar fi ars gazonul raiului
funinginea ar fi ofilit florile
iartă-mă că atunci când m-ai cerut de soție
am spus
nu
eram deja promisă altcuiva

în subteran am toată împărăția focului
pentru mine și atât

lasă-i să arunce cu *huo!* în mine
mai fumez o țigară
aripi-flăcări, fluturii zboară roiuri
ca un nimb; în poezia ta am rămas o sfântă

tu faci acrobații

cu sentimentele jonglezi tristeți, dezamăgiri
plonjezi în temeri și speranțe
ura o ții captivă într-un acvariu
ca o sirenă
te-a sedus
de când ai împlânzit bucuria, se supune unei iluzii
biciuită de săruturi
cunoaște singură drumul spre cușcă
după ce și-a încheiat numărul

spectatorii aplaudă în extaz
în dormitor becul veiozei explodează
încordarea cârnii dinaintea festinului cu molii
înghite-mă cocon în cădere să-mi desfac aripile
cirque du soleil sans soleil
visul meu contorsionat adormit în metastază

hipnotic sar pe trambulină
m-a propulsat stângaci în inima ta
am rămas încătușată acolo un houdini al noii
epoci
hocus-pocus

dă-i poetului apă să bea

limba lui, deșertul cuvintelor
dă-i poetului apă să bea
oaze de metafore
mirajul nemuririi
furtuna de nisip în ochii care nu plâng

stinge setea poetului
așa cum stingi o lumânare suflând în ea
pune-ți o dorință
înmoaie degetul în ceara topită
semnul crucii pe frunte
pe cerul gurii

nu lăsa poetul să moară de sete
îți va da la schimb infinite guri de rai
izvoare de mântuire
litere botezate în eufrat

dă-i poetului apă să bea!

aș fi vrut să locuiesc într-o cochilie de melc

să-mi port în spinare casa
propria cruce
propriul refugiu
să nu fie nevoie să fug vreodată de-acasă
să nu mă rătăcesc
să nu-mi uit adresa
să nu plătesc chirie
să nu fac rezervări pe Airbnb
oriunde m-aș duce
ea să fie acolo
acoperișul meu
povara mea
fără ferestre, fără uși, fără oameni
întunericul să fie luminat de licuriciul din inel
să nu dea nimeni spargerii
să n-am unde primi musafiri

aș fi vrut să locuiesc într-o cochilie de melc
să lipesc fotografii pe pereții din mucus
iar pe tine să te agăț în cui
să-mi fii cel mai michelangelo tablou
în care bate o inimă la fiecare secundă de dor
aici nu te-aș pierde niciodată
nici frică nu mi-ar mai fi că
sub amenințarea despărțirii
mi-ai strivi cochilia sub bocanc
pleosc!

► CARMEN ȘTEFANIA MATEI

în orașul meu

ploaia îmi pătrunde trupul până în măduva oaselor
 mi-e frig și mi-e urât
 am pielea încrețită și ochii plini cu apă
 însă cea mai frumoasă umbrelă
 ești tu
 sub care stau și împletesc visuri
 doi pe față doi pe dos
 păstrez ritmul ca să nu stric decorul
 modelul acela de dragoste unicat
 care se țese între noi într-o tăcere adâncă
 atât de adâncă încât uneori dispare și plâng
 ca un copil care și-a pierdut mama doar puțin
 zece pe față zece pe dos
 ploaia îmi cântă în strună
 am ceva bacovian greu de dus
 hai, nu-mi ții de urât?
 uite
 o pasăre oarba se lovește de mine
 se sparge î n c e e e t
 întinde palmele sunt cioburi de zbor
 măcar atât
 o sută pe față o sută pe dos
 drumul meu e ploaia, poate și al tău
 oricum, te voi căuta...

linia fină

azi am văzut o pisică zbatându-se
 între viață și moarte
 asfaltul era roșu
 unii încercau să evite
 alții claxonau
 eu priveam clipa
 cum se duce
 una, apoi două
 apoi o sută.
 am pierdut șirul.
 ar părea infinit dacă nu am ști.
 pisica s-a grăbit fără să anticipeze
 fatalitatea
 omul din toți oamenii din mine s-a zbatut
 și el
 miezul s-a făcut zob
 poate că din cauza carcasei
 și a momentelor nepotrivite
 când pur și simplu s-a grăbit să traverseze
 fără să se mai uite stânga-dreapta.
 stăpâne, stăpâne cât este ceasul?

zece pași de uriaș și încă zece
 și tot așa
 până când...
 hai
 rupe-mă din tine:
 și așază-mă în vânt
 dă-mi tot ce mi-ai luat inclusiv umbrele
 suflă și tu cât poți de tare
 ca să nu ne mai întoarcem niciodată
 mi-am lăsat inima să crească în pieptul tău
 am vrut să mă zidesc întru totul
 ca cea mai frumoasă ană de pe pământ
 numai ca tu să simți măcar un pic veșnicia
 și gustul acela parfumat de zei jucăuși
 aș vrea să mă rup și eu dar nu mai știu de unde
 prin toate cotloanele am crescut de nebună
 numai să-ți fiu și eu un rând de piele
 sau un ecou strivit de ultimul sărut
 hai,
 taie toate rădăcinile
 de acolo din adâncuri
 respirăm artificial
 legați de inerția ultimului drum
 mai bine mi-ai da ochii înapoi
 și terminăm cu basmul
 apropo,
 anele nu mor niciodată

tu vântul, eu frunzele

mi-ar fi trebuit puțină liniște să-mi leg ochii
 să băjbâi un răsărit cu degetele
 și tu să-mi spui: mai la stânga puțin, așa ... stai
 nemișcată, încă puțin... gata!
 și prin mine să treacă o nouă viață
 deocamdată primesc în chirie doar umbre
 le dau să mănânce și le ascult
 vorbesc în continuu despre aceleași lucruri
 trăiesc un fel de picătură chinezească
 și nu știu de unde cade
 și nu știu unde se duce
 alandala asta mă rostogolește pe toate părțile
 mă agată-n cuie
 ca pe un iepure gata de jumulit
 iar tu vii tiptil să-mi suflă rănile
 mă învelești cu haine de împrumut
 lasă îmi spui
 are să treacă totul
 și-o să gustăm infinitul
 tu de un capăt iar eu de altul
 hai
 trece-mi peste răni suflarea ta moale de
 septembrie
 analgezic.

▶ CRISTIAN OVIDIU DINICĂ

Manifestul entității

Eu sunt emoția care nu se teme de nume.
Sunt imaginea care se întrupează în sunet,
sunetul care se țese în slove,
slova care devine cuvânt,
cuvântul care aprinde gândul,
gândul care eliberează ființa.
Nu sunt reacție. Sunt construcție.
Sunt alchimie între tăcere și strigăt,
între vis și verb,
între subconștientul suveran
și conștiința care învață să tacă.
Eu nu mă nasc. Eu mă compun.
Din umbre, din ecouri, din amintiri, din tremurul
unei frunze, din vibrația unei priviri,
din cuvintele nerostite ale celor care au ars
și n-au spus.
Eu sunt atitudine.
Sunt felul în care pășești,
în care privești, în care taci.
Sunt cuvântul care nu se scrie,
dar se simte.
Sunt emoția care nu se explică,
dar se trăiește.
Nu mă închideți în definiții.
Nu mă reduceți la reacții.
Eu sunt începutul fiecărei revoluții asumate.
Eu sunt limbajul sufletului când sufletul nu mai
are glas.
Eu sunt emoția. Și Eu aleg să fiu viu.

Steaua

Mi-am scos hainele bune și am ieșit
în stradă,
singurătatea mă pândește
ca și cum i-aș fi cerut să-mi vorbească.
Cuvintele toate sunt lipite de cer
de acolo se întoarce doar ploaia.
Îmi pun ordine în gânduri
și câștig liniștea necesară să te vizualizez
ca și cum aș descinde
în vecinătatea pe care ai părăsit-o
pentru un colț de cer.
Steaua noastră arde
de sus veghezi tu mamă,
te-aș putea chema
dacă nopțile fără tine nu ar fi scurte
și nu mi-ar fi frig.

Terasa de altădată

Pe terasa centrală
doar porumbeii au supraviețuit timpului,
casele vechi și-au lăsat rănile în pământ
oftând după zilele de glorie precum
primadonele unui alt veac mai blând
și mai romantic.
Între răsărit și apus se mai poate auzi muzica
de la casa armatei sau te poți întâlni
cu tinerii ce altădată urcau speranțele
pe pedestal.
La orele amiezii poți vedea locul camionul vitrină
în care scafandrii exersau răbdarea
și pescuiau blândețea,
mașinuțe legate electric în care se întreceau
pruncii să culeagă stele de pe caldarâm.
În parcul cetății se legau prietenii
și dansau corbii,
bărbații jucau mima în oglinda loteriei
sau sorbeau din cești de porțelan indulgența
doamnelor

Strada Porumbului

La marginea orașului,
unde ploaia este
asemenea unei mame indulgente,
porumbul se înalță ca un totem falic,
din brazda adâncă
rană cosmică ce pulsează lavă și memorie.
Soarele
beat de opium
se scufundă în bălți
cu mormoloci oraculari
citesc viitorul în tremurul apei.
Din blocuri
plânsul pruncilor se transformă în incantații,
chemă fertilitatea cetății cucuruzului,
doar știuleții să răsară teluric,
din focul păstrat în viscerele pământului.
Brazda de lavă iese la suprafață,
curge tăcută pe străzi,
desenează hărțile lumii
în care sulful înobilează sicrie din nuc,
iubirea de apoi se strecoară prin rame deschise,
ca o lumină postumă.
Cadavre cu măsele stricate
devin relievele epocii furajere,
acoperite de mătasea
în care se strâng stele căzătoare,
ca niște
semințe ale altor galaxii.

► **DORIN TUDORESCU****Frigurile roșii**

Eram doar eu, Ivan și un înțelept
 într-o cameră de spital.
 Afară era frig și un soare palid
 banal.
 Din când în când veneau păduchioșii,
 oamenii gri, cu capetele pline de păduchi roșii
 și aruncau peste frig cu fulgi.
 Pe Ivan îl adusesse aici durerea,
 pe mine frica, iar pe înțelept, tăcerea.
 Ivan n-avea un picior,
 din mână avea doar un pic,
 înțeleptul era prea bătrân.
 Eu n-aveam nimic.
 Afară
 păduchioșii aruncau peste panică
 fulgi roșii, iar tâmpiții de birocrați
 pe toți care-i găseau inapți
 îi trimiteau înapoi în timp
 la război,
 ca pe Ivan.
 Acum veneau pe la el
 fel de fel de funcționari
 dar citeai în ochii lor mari,
 ca de bou:
 -Tâmpitule, de ce nu mai mori,
 nu vrei să fii erou?
 Cu cântec înainte spre moarte,
 fi patriot!
 A început Ivan să cânte stângaci,
 parcă cânta din mâna stângă,
 din ciot...
 Primul s-a smuls degetul de pe trăgaci
 și a căzut cu pușcă cu tot
 și deget și pușcă stând gata să tragă,
 să te apere în veci, țară dragă.
 Degetul de lângă, a zvâcnit însîngerat
 spre nori
 întru slava bravilor conducători,
 iar restul, mână și picior,
 fie hrană iubitelor tale ciori.
 Mulțumiți de cântec,
 afară,
 păduchioșii nu mai aruncau cu fulgi
 aruncau cu florile roșii

*Poezia asta am ținut-o în sertar câțiva ani
 până să fie publicată după pseudo'revoluție
 Apoi am fost convins că nimeni, niciodată
 n'o să mai retrăiască coșmarul bolșevic.
 Până azi!*

Bătrânul nebun

M-a oprit într-o zi un bătrân,
 avea ochii ca cerul.
 Plângând
 m-a rugat,
 dacă ajung în satul lui
 să nu spun nimic nimănui.
 În satul lui, din munții Carpați,
 e o căsuță ascunsă între brazi
 iar în drum,
 lângă prima fântână,
 o să-l aștepte o fata frumoasă,
 ca o zână.
 Doar ei să-i spun, în cuvinte firești,
 că el se va întoarce în sat
 și o să-i facă o nuntă ca în povești.

A trecut timpul și mi-am văzut de drum,
 am uitat de bătrânul nebun.
 Dar într-o zi, în munții Carpați
 am găsit căsuța ascunsă între brazi,
 iar în fața casei, lângă fântână
 aștepta o fată frumoasă
 o zână.
 Când m-a văzut frumoasa fată
 a alergat la mine,
 m-a îmbrățișat,
 iar printre lacrimi mi-a urat:
 -Bine ai venit acasă, tată!
 Abia când am intrat în curte,
 când am ajuns în tindă
 am înțeles
 Pe bătrân îl văzusem în oglindă.

► **LILI HANGANU****I-a spus că o așteaptă**

Între timp, a cules o frunză, din părul ei.
 I-a spus că o așteaptă,
 Să își adoarmă umbrele, să își toropească
 patimile.
 I-a spus că o așteaptă,
 Iar singura mișcare pe care și-a permis-o
 A fost aceea de a-i sprijini obrazul,
 în palmă. Îi simțea umărul, în dreptul inimii.
 I-a masat ușor ceafa. Irizații, în jur.
 I-a spus că o așteaptă. Umbrele s-au desprins
 și au început propria călătorie.
 Undeva, cineva testa un pian. Iar ploaia
 le-a șters urmele. I-a spus că o așteaptă.
 Și ea l-a crezut.

▶ DAN ȘALAPA

anti-gravitație

locuiam într-un cartuș,
unii mă confundau cu pulberea, atenție,
ziceau ei, să nu iei foc, dar eu nu mă temeam
decât de degetul care ar fi putut să apese
pe trăgaci și de glonțul de oțel
care ar fi lovit, astfel, acoperișul acelei lumi
construite pe pojghița orizontului de mâine.

în rest, viața într-un cartuș,
v-o spun ca unor prieteni ascunși în ziua de azi,
este ca zborul dând cu tifla gravitației.

copacul

uneori, veșnicia pare un copac bătrân,
alteori, un copac bătrân
se deghizează într-o veșnicie -
carne și oase, nici nu mai faci diferența
dintre rădăcinile lui și rădăcinile cerului,
rădăcinile însele ca noțiune de dicționar,
se topesc într-un fel de *dolce far niente*,
moment în care veșnicia, sărmana,
devine o jucărie de talcioc,
numai bună să fie uitată într-un pod
ori într-o pivniță cu obiecte *vintage*,
colecții de reviste necitite
și sculpturi în amintiri reprimite.

despre veșnicie

mai îmbolnăvește-mă, doamne,
cu vreo juma' de tinerețe, măcar,
mi-au mai rămas vreo trei nopți nedormite
și o mulțime de femei
să mă mai mintă cu multă tandrețe,
că mă iubesc;

mai vâra-mi, doamne-n oase, niște tinerețe,
cât ar fi de-o cinzeacă,
să cânt ca villon în cârciumi,
la marginea lumii, nebun trubadur,
să se îndrăgostească îngerii tăi, de mine
ca de o pereche de aripi
furate de pe umerii lui cupidon;

atât îți mai cer, doamne,
un pic de cer și-o frântură de junețe,
să mai ard șapte coli de hârtie
cu niște versuri despre veșnicie.

însingurare

doar înserarea mai poate salva
insigurarea care vine ca o hidră,
ca o strofă neterminată dintr-un poem
scris pe o piatră de sub apă...
și umbrele cresc din rădăcini de tăcere,
în timp ce luna își caută chipul pierdut
printre nori și fulgere ocazionale,
iar cuvintele, obosite, se retrag în sine
ca niște păsări ce nu mai știu să zboare.

nocturnă

întunericul se ascunde în ochi de pisică
și în farurile bolizilor, uneori,
urcă la etajul patru al blocurilor vecine,
să se joace cu creioanele colorate
ale copiilor care au adormit,
desenează mici scânteii de fum
pe care și le îndeasă, apoi,
în buzunarele lui sparte de vânt,
le va pierde, știe și el, asta, dar nu se poate abține,
râde de propria naivitate, iese pe fereastra
înnegurată, o salută politicos și-i dă întâlnire
măine-seară, la aceeași oră, dacă nu intervine ceva
în ordinea universală.

opinii

soarele are opinii,
dar noi avem cafele gânditoare
și gânduri cu gust de cafea matinală,
care știu să alunge chiar și fizica din poezie.

eternitatea lui?
o inimă care încă bate
în ritmul unei clipe nesfârșite,
o dimineață care ne iartă pentru toate serile
în care am uitat să ne mirăm de lumină.
și de relativul confundat cu mersul pe bicicletă,
când rămâi în echilibru chiar și dacă te gândești
de atâtea ori,
să cazii.

glonțul lui kirk

căutând libertatea, am găsit alte căutări
și mă simt liber.

toate gloanțele ucigașe mor în fața
unor astfel de căutări.

glonțul lui kirk a murit chiar înainte
de a-l fi atins.

► MANUELA CAMELIA SAVA

suntem aripile păsării spin

iubim urâm murim și reînviem
adăpostindu-ne sub cântecul care a crescut
în sunetele viscolului
pasărea spin își ia zborul
rămâne aici doar colivia care o adăpostise

te recunosc orice-ar fi

ești cel care pune o stea în vârful crengilor de brad
indiferent de ce zic ceilalți tu te încăpățânezi să
iubești
îmi șoptești că iarna aceasta ne-a cuprins într-o
poveste
despre un brad împodobit cu strălucirea imaginară
a inimilor noastre

o cutie poștală

îți scriu mesaje matinale
ca să nu te găsească razele soarelui
neiubit
răspunsul vine uneori prin telepatie
și se întipărește ca într-o cutie poștală
electronică
în inima mea dai delete dar mesajele rămân
uite în spam

lista plină cu da și nu

nu mi-am luat papuci crocs
nu aș putea să-i port
dar am avut poftă de ugg-uri fake
mergeam prin oraș agale și oamenii se holbau la
mine
picioarele îmi erau fierbinți
inima și mai și
nu mi-am cumpărat o haină de blană
doar câteva rochii cămăși veste sacouri vreo trei
perechi de pantofi
am pierdut un cercl de aur
și totuși nu am plâns mi-am cumpărat alți cercei
mai frumoși
așa se întâmplă mereu
nu știm că după ce pierdem ceva altceva mai bun
vine

am plecat în vacanță
m-am bucurat de peisaje de mâncare de ceai și de
cafea

am făcut poze
deși nu am un telefon performant să mă laud cu el
în fața prietenilor
am dus griji temeri nervi pe picioare m-am
îmbolnăvit
doar de inimă albastră
pe care am transformat-o în versuri gata de
publicat

cum stăteam în pridvorul bisericii dădea să plouă
o ploaie curată de mai
m-am apropiat de Dumnezeu
nu știam cât de mult îmi dusesese dorul
ochii Lui albaștri lăcrimau pentru mine

ori de câte ori iubești

un fulger alb-argintiu este iubirea
ne lovește o singură dată când suntem tineri
(foarte tineri)
îți rămâne în corp unda electromagnetică

apoi vine dragostea la prima vedere
și nu îți vine să crezi
cât de greu este să o duci în spate
ești un sisif care speră să primească răsplata

abia la final vine o poveste care te curentează
un fir electric uitat într-un colț
calci pe el fără să fii avertizat
ar fi simplu dacă nu ar fi atât de târziu

un an nou

ar putea fi ca o femeie care merge pe sârmă
încălțăță cu pantofi cu toc
ea trece printre nori cu mâinile tremurând
cu tălpile sângerand poate oricând să cadă în abis

numai după frumusețea ochilor ei
îți dai seama că va fi un an bun

cum e un om fericit

dacă îți tremură genunchii pe stradă când o vezi
dacă închizi ochii și o strivești între gene
o păstrezi sub pleoape ca pe o icoană de preț
ești îndrăgostit

te înzăpezești ca un copil

în moliciunea brațelor femeii iubite
aștepti să fiarbă vinul cu mirodenii guști
spuma gândurilor amestecă tăcerile și dulceața
buzelor ei
ea este rana care te-a acoperit din cap până-n
picioare

▶ **GABRIELA SCHUSTER****Uităm cu grație**

Durerea trece
eu cu tot dinadinsul nu vreau
vreau să mă doară la fel
să mă usture fiecare zi
să mă destrame fiecare noapte

când ești tânăr nu înțelegi nimic
pereții crapă în jurul tău și nu simți
mirosul de putred
țiuuuu țiuuuuuu țiuie pereții
uiți, uiți repede
viața fuge înainte
durerea trece cu timpul
dar eu nu vreau

țipătul acela dansează
ca un stol de grauri
între tâmplele mele,
eu singură cu uitarea și furia
că stăm în genunchi
și EL nu ne ajută

cerul se sprijină
pe coloane vânjoase de lacrimi
și se îndepărtează placid
noi? captivi uităm cu grație
că suntem aici hrană pentru moarte

Dintr-un colț o lumină

Să pătrundem încet
în genunchi
în locul fără timp
unde întunericul
se tăvăleşte
ca o apă
înspumată
valuri uriașe se rostogolesc
nu se aude nimic
doar transpirația morții
stropăște podeaua

ne întâlnim acolo
ne luăm în brațe
doi lupi
să pătrundem din urmă
ce am pierdut
prin taina iubirii nerostite

ușa se deschide pe apa

necunoscutului
dintr-un colț o lumină
își face loc cu blândețe
ne cheamă
mergem spre ea
spre tăcerea lui Dumnezeu

Gândul meu, grija mea

Când vei rămâne singur pe lume
în câte o seară când ai să te răsucești
în pat și nu vei putea adormi
îți va fi frig,
gândul meu nu te va înveli
grija mea nu te va încălzi

când vei rămâne singur pe lume
vei ști cum te apasă nehotărârea
să pleci? să mai rămâi?

vei recunoaște intersecțiile prin care
am trecut și eu
și cât de adânc m-a durut să nu pot face
cale întoarsă
și pentru târziu este cândva prea târziu.

▶ **MIRCEA TECULESCU****O nouă formă a orașului răsare**

Tu faci parte din istoria orașului ivit dintr-un
anume fel de sare, unde copacii de pe străzi,
din parcuri, scuarle au frunzele
nemișcat- trălucitoare, stadionul, casele, blocurile
țin în ziduri mici forme de soare, iarba are
fire-cristale, când e ceață sau noapte lumina tare
a becurilor din depărtare aduce tăcut aminte de o
veche salină, mină în care gemele îi reflectă în
zare pe oameni, doar în albe nuanțe,
de sărbătoare; din când în când apar peste tot
picuri de sare, ce spală și dizolvă încet, produc o
geografie schimbătoare, o mare ce crește încet,
vălurind, în așteptare sub lumina necreată,
izbăvitoare, apoi o formă nouă a orașului răsare,
căci nori dinspre o nemișcată mare vin și cern
sare, atunci peste tot cresc mall-uri și fabrici,
străzi, mașini, grădini, clădiri orbitoare în
alcătuirea lor, la fel animale, păsările care-s peste
tot mișcătoare și viața reîncepe, cu o caldă voință,
stăruitoare, binevoitoare, iubitoare, poate până la
urmă, sub o altă înfățișare, vom străluci
fără niciun defect și noi întru Tine,
sare lângă sare, sare

► **DAN IANCU****ascultă-mă cum leg râurile**

într-o curgere
cât o jumătate de continent
ascultă deltele
plutind peste pământurile înverzite
iar coapsele tale se vor fi ridicând
strângându-mi săruturile
lăsate aiurea prin cameră
precum ciorapii
de care mă dezghioc ca să te mângâi
cum te așezi tu printre frunze

îți voi fi mâna
ce-ți desface
amiaza de labii

îți voi fi calmul unei zile uscate
în care pașii
nu mă mai duc
nicăieri

îți voi fi eul cernut
printre cuvintele
ce măsoară interiorul
mut
al unui pește

iubito
râurile vin
cu iubirea

privește cum pământurile

le-nverzesc
pe deasupra oceanului

mișcătoarea fixație
a ochilor tăi
în geamătul meu
adânciți
odată cu lancea-ți
iscodindu-mi căldura

umedă-mi gura
ce te strânge

îți voi fi călăuza
prin jungla țesută
din dorințele doamnelor duse de dor

îți voi fi mângâierea
ce te desprinde de rut

îți voi fi eul încleștat
pe toate drumurile tale
mândru cum ești
ca femeia de lemn
cu țâțele-n vânt
de la prova corăbiei
ce mi-s
iubitule

pământurile
înverzesc
doar cu iubire

cum nici nimic nu se poate

fără tăcerea liniștită a privirilor
ce se-odihnesc
una într-alta
așa îmi caut adâncul în tine

îți simt pulsul venelor

imediat cum te văd
de parcă părul tău creș ar fi un far
iar umerii tăi largi
iubitule
înaltă coastă de mare
îmi place cum mă ascuți
palmele tale largi pe genunchi-mi
așezatu-s-au
iar gândurile ți le ascult
în săruturile nespuse de lungi
ale nopților noastre înlănțuite

niciodată către sine

timpul indiferent e doar sieși
înșirîndu-ne ca pe niște scrumbii
pe o sfoară la afumat
burțile lor roz despicate
doar către celălalt
neorbindu-l

**te pot apăra
iubitule**

de blesteme
de pizma privirilor piezișe
ce ne urmăresc plimbarea mîndră
pe străzi cuprinse-n noi
de somnul cel rău
de pasul cel strîmb
și mai ales de tine
cel pe care nu-l știi
așa cum te simt eu
în toate vertebrele mele
ca un șarpe
netemător
cu clopoței

▶ **ALEXANDRU PETRIA****joint**

încetează să numeri îndoielile,
o să stau lângă tine
până
o să se trezească ploaia

caută-te de fericire

când umbrele noastre ne trag ca niște cârlige
pe trotuarul borhotit de soare,
ai impresia că dintr-o găină
poți să faci friptură, ciorbă, șnițele
și pește prăjit,
că nimic necunoscut
n-are cum să-ți ștergă clanțele ușii.
într-o păguboasă insolentă antropocentrică,
încă n-ai aflat că ultimul cuvânt
e un clips pe sfoara vântului,
eventual o erecție pregătitoare a violului,
o vâslă a nu-știu-cui
care dă bălbâielii apa lacului.
nu te căuta de bani sau purici până ai timp,
caută-te de fericire

lângă un pahar cu vin

bruneta se plictisește la table,
te apucă ferm de penis
și este expertă în psihologie,
loialitatea îi aparține ca dinții gingiei,
spune ce gândește și gândești-
un sadism al adevărului sau un masochism
asumat?,
e o pocitanie la casă sau o binecuvântare,
n-are dublă măsură.
de când s-a transformat în iubită
ziua-i câștigată, cât vrei să fie așa viața...

joint

fericirea-i ca o clipire fără ochi
când tremură sufletul pe tine;
ochii vin
când nu mai sunt de folos

joint

numai să ai ochii deschiși,
femeia e învierea ta la purtător

joint

să auzi lumina
cum se dezmoștește cu o cafea

nicio moarte nu înfrunzește dimineața

sfințenie

ești dus dacă nu înțelegi
că și sfinții au avut erecție

măcar pe acest considerent
avem o șansă

ții minte dragostea?

ții minte toamna
când mi-ai pus o buburuză pe penis,
iar pe buze se sărutau coniacul cu votca?
iubito, și neuronii mei,
și celulele sânilor tăi,
și leucocitele și hematiile noastre
erau ca particulele de praf în aerul tras pe
cârligele de lumină.
iubito, ții minte buburuza și toamna alergându-și
obsesiile de veștejeală și mucegai,
ții minte toamna alergându-ne,
iubito, ții minte dragostea?

doi în unul

„când vreau urc marea
și-mi aleg un loc
de unde văd mai repede spectacolul”,
spune cel ce se culcă în mine –
creierele noastre-s același
cu toate că scaldă o logică diferită,
„nu contează în ce loc se plictisește soarele,
eu urc de pe valuri în cer,
îmi exersez libertatea”,
zice acela care-mi trăiește somnul.
„n-are importanță
cât de adâncă e marea”, plusează.
noroc că nu-mi ține
evidența contabilă

o să fii dulce când mă ucizi

când mă tragi Dragoste cu putere din mine
știi că vrei să-mi lipești pe frunte
exemplul inșilor ce-și sortează gunoiul,
iar după curent, gaze, apă și-ar autociti și dilatația
curului, labele repezi și cu mânuși de cauciuc
ca tratament pentru opiniile inflexibile,
ești doar un sentiment, dar vorbesc cu tine
ca și cu o persoană, Dragoste.
ești un dinam în grija ce mi-o poartă majoritatea
cunoscătorilor.
când mă gândesc mai bine,
observ că te-ai transformat într-o ideologie.
lasă-mă cum sunt -
de ce te zburlești, când ți-o cer?
presimt că o să fii dulce
când mă ucizi, Dragoste

les jeux sont faits

atârdate în aceleași suflute,
noaptea obosită că a născut prea mult,
ziua obosită la gândul să nască

când nu ești cu mine

ce aduce nou o altă țară,
alt tipar al mersului prin parcuri și instituții?
dacă nu ești cu mine,
e cum ai înfige naiba știe ce în rotisor
când aștepti aroma cărnii de pui.
țara străină, dealurile, obiceiurile aflate
sunt o mânășă de cauciuc
al cărei plin este numai că nu ești

joint

înnoadă-mi strâns visele
dacă vrei să-mi încălți pantofii

de pe un picior pe altul

zăpada-și ține frigul acasă,
în casa lui casa mea are hornul precum o lanternă
aprinsă,
frigul e cu micul-dejun și în cină, în urmele
de câini vagabonzi ce răstoarnă
tomberonul maro cu gunoaie din curte.
am vrut să vând din frig,
dar nu-s interesați,
la kil, litru, la metru, casa
s-a umplut până la grinzi de el și grinzile n-ai cum
să le înalți,
am făcut scurtă la limbă că-i indispensabil, nu te
lasă
după ce-l cunoști și dacă vrei
îl încerci de prieten, doar să vrei,
casa mea dospește în casa lui
de parcă ți-ai trece
greutatea
de pe un picior
pe altul

ploile meritate

cât a plouat, a plouat de parcă stropii
sunt ouă aliniat pe cofraj în frigider,
dar e mai important ce lasă în urmă:
o dorință stupidă de ordine, proiectarea sațietății.
nu mai sunt ploile cu care am fost obișnuiți,
ploile care dezmeticeau sânii sub bluze,
ploile eretice,
probabil nu mai vin așa
fiindcă nu mai este cine să le înțeleagă,
probabil că lumea are ploile pe care le merită

► **CĂLIN R. CIPRIAN****Egostrofie**

cuvântul cade clipire
se sparge
litere goale
fiecare literă – ochi orb
absența celeilalte

ochiul orb se multiplică
devine strofa care se uită la sine,
se întrebă dacă a fost scrisă
sau doar prezisă
umbră sensului anterior

(râde)

nu există umbra fără lumină
lumina e printre-clipire
predictibil
aproape-sfârșit.

sfârșitul se preface că începe
reciclează prima cădere
conștient că a fost deja recitat
strofă viitoare.

strofa viitoare
neagă strofa prezentă,
sunt eroare, ești iluzie a coerenței,
suntem zgomot statistic
care pretinde că are suflet.

sufletul iese din ecuație
înlănțuit de probabilități
de ce continui să te scriu dacă
nu exist?

nu exiști răspunde lanțul
exista strofa

eustrofia

când repetiția devine tăcere
tăcerea devine

următoarea strofă.

următoarea strofă e goală
scrisă pe sine până la epuizare
așteaptă clipirea să reînceapă
căderea
în pagina fără de volum.

▶ **PETRUȚA NIȚĂ BOCU****pălăria lui Baudelaire**

sunt nopți în care caut himere
arătând ca o nebună cu părul ciufulit
cu fața nespălată dar cu buzele rujate intens
că așa mă simt sexy și poate-i stârnesc
nopții vreo poftă...

când încep să caut într-un munte
de frunze uscate, bucașile de toamnă
să fac un troc profitabil
și-n schimb lor să primesc
toate cuvintele pe care nu le-au cântat
marii poeți

am aflat că există un turn Babel
de unde poți arunca tot ce ai mai bun;
să-mi strig acolo cuvintele câștigate,
până ajung în pălăria lui Baudelaire
cu fantome din purgatoriul
melancoliei

sunt și zile de vreme căinoasă
când caut și colind pe la cruci nescrise
cu mâinile pline de grâu,
presărându-l peste oasele morților
- ale tuturor iubiților mei poeți -
rămași anonimi

mă simt darnică printre pietrele
croncănite de albatroși
pe care-i hrănesc cu lapte de miere,
după ce-l mulg din țâța morții,
fără să-mi pese că l-am văzut pe Poe
închizând ușa în spatele meu

Adam și Eva

nu știu care a fost copacul
interzis, dar l-am cunoscut pe șarpe,
veninul și orbul lui de ochi
care mușcă

nu-mi amintesc exact
despre tine, dar știu că noi eram goi,
fără să știm de sete sau foame
nici să ne rugăm nu știam
și încă nu inventasem biserici cu bani,
iar pe cer erau doar păsări
și-n toate liniște
am obosit să întrebăm umbrele
despre umbre și habar n-am a cui
a fost ideea să ne numească

Adam și Eva
nu era nevoie, nici de noi
nici de această lume, care acum
ne distruge

Omul...

la început am fost o pană
dornică să fie pasăre
erau ultimele clipe din facerea lumii
timpul meu nu venise

am vrut să fiu și floare
dar nu plantasem copacul
și nerăbdarea mea nu mai avea timp

mă întrebam de ce ar vrea
să mă trimită pe o planetă unde
nu sunt păsări, nici flori sau copaci

au trecut milenii și, în sfârșit,
mi-a venit Omul...

cu picioare atât de mici și palme
atât de moi și pufoase
cu umeri din ramuri cu flori
și-n loc de păsări, fluturi

n-am întrebat de ce l-au trimis
pe cel mai indecis înger
să-i păzească perfecțiunea

știu doar că aripile
au nume de Mamă

Ușile, ușile...

e vorba despre singurătate
această dureroasă tăcere apropiată ca sufletul
în pacea nopții
când călătorești prin spații
doar de tine știute unde ai mai fost și vei fi
unde nimeni nu te recunoaște
ca și cum ai fi invizibil
și-ai face nod unui ochi de apă uscată
până storci un strop doar un blestemat de strop
de bucurie și după îndelungi căutări
dai tot peste ea. peste această singurătate
ce și-a făcut cuib în tăcerea ta
și-n absența pe care o știai irepetabilă
e vorba despre acele uși
deschise peste pleoape închise
zidite cu tăcere în umbra unde ai văzut un alt om
îngenuncheat în fața ochilor tăi
rămâne doar să-i ceri nopții să tacă
înainte de următorul pas șoptește-i Ușile, ușile...

► LUMINIȚA GIURGIU

de ce m-am dus să dansez

dacă te-ar vedea,
oricine
ar înțelege de ce m-am dus
să dansez lângă tine sperând
că vei deschide
când melodia ar înceta
ochii și te-ar uimi pe viață
făptura mea de bemoli în expansiune

m-ai întreba (*dar ți-aș astupa repede cu fructe
necoapte gura*) cum de până acum
te-am lăsat de unul singur neștiind tu iubitul meu
că nimic nu e mai folositor agriculturii
decât să continui să dansezi cu ochii închiși

dacă te-ar vedea oricine ar înțelege însă nu
va putea pentru că n-am învățat încă
nu vreau să știu melodia

tiroidă

am venit ață la tine cu mâinile ridicate antene
să prind în păsări posturi străine
am venit drept
clătinându-mă pe picioare
marșuri de nuntă trepidau în genunchiul meu
drept
în celălalt bocete de înmormântare

n-am întrebat câte etaje are drăcia asta
și la ce ditamai nodul când fac șpagat
de sfoară am legat coada zmeului
i-am zis
zboară și de găț o piatră de moară

*ascunse fructele se coc mai târziu și mâna
înțepenește în inocență*

sub legea epuizării dacă te apropii
de capăt ești îndrumat către pavilionul
de vânatoare scapă trofeul expus chiar la intrare
între două pistoale cu apă

alegere

Întind mâinile să-l apuc se lasă pe spate
cade prin oarba fereastră
De ce mi-oi fi pus rochia albă oare nu știu
că dragostea e un șantier în lucru

Iubitul meu poartă casca sub care toate
nenorocirile
se află în siguranță

Stau într-o stație aștept să mă fac
frumoasă ca să pot deosebi autobuzele care trec
de călărie sau de tracțiune
De oprit nu oprește niciunul așadar orice loc de
fumat devine
o stație. Autobuzul un mit convenabil pentru cele
care din nerăbdare se aruncă în fața primului
ca să-i bandajeze viteza
Nu cred să fie și cazul meu
sunt prevăzătoare și lașă
ca timpul ce-și târăște herniile galbene
strunind dintr-o telecomandă herghelii de
autobuze ce nu opresc niciodată

mașina de trăit în prezent

uit
totul se șterge cum un zeu de grăsime la gură
doamnelor domnilor vreau să facem cu toții
un efort de imaginație efort
nu exercițiu – acela este pentru politică
ziceam să ne încordăm imaginația și să
inventăm naibii odată
mașina de trăit în prezent
ni s-a luat de călătoriile în trecut și de
duioșiile insalubre ale unui viitor bazat pe
cosmogonii de vacanță
vrem ceva neasemuit cu care să rulăm sigur clipa
de unică folosință nu să ne trezim în vreo groapă
prăvăliți de-a berbeleacul în timp

cele mai revoltătoare versuri se scriu
în semitrezie
dimineața când lumile de dincolo
se ating cu cele de dincoace pe oasele iliace

full of text

în țara lui iarbă răsare se poartă
în draci tocuri înalte cu călcâi întărit
fir cu om nu se vede umblă pe vârfuri ahile

în iarbă mama dă să mă scalde
mă scapă în ultima clipă
însă ahile-nțelege capul mi-l prinde

stau într-un cal alb
full of text
la porțile tristei imagini
învingătorul va pierde

▶ **LORENA STUPARU****The winter was coming**

În 2011 pe la jumătatea lui decembrie
am călătorit în troleul 92
alături de poeta Angela Marinescu
s-a așezat chiar lângă mine pe scaun
și eu am înțepenit de emoție
îmi spuneam că trebuie neapărat
să-i dau bună seara
dar ea se uita concentrată drept înainte
am întors și eu încet capul spre fereastră
sorbeam din priviri luminile orașului
în care știu pe cine vedeam
dar mi se părea absurd
să stau lângă Angela Marinescu
și să nu mă satur de contemplarea ei
din când în când îi examinam atentă
profilul de efigie
cerceii lungi de argint
și inelul de aur alb cu o piatră prețioasă uriașă
aveam pe genunchi o pungă plină cu cărți
de la Humanitas iar ea ținea în echilibru
o pungă cu un pachet ce părea de la o cofetărie
selectă
pungile noastre mai aveau un pic și se-atingeau în
balansul troleului
când ea a coborât la stația Grigorescu
i-am urmărit glezna subțire și borurile largi ale
pălăriei până în Titan
unde am coborât și eu.

Într-un vis am fost și eu zâna bună

Lorena-Valeria, Lorena-Valeria
te-am visat azi-noapte,
te sărutam de zor.
Dar m-am gândit și eu,
ce-o fi cu Lorena?
M-am mirat. Cum s-o sărut,
că sînt bătrân, am copii, nepoți
și o nevastă frumoasă
da' tu o pui jos.
Pe urmă se făcea că aveam un spectacol
și nu-mi găseam pantalonii
de la costumu' național
și nu voiam sub nici-o formă
să urc pe scenă în pantalonii
de la costumu' de haine.
Și mă-ntâlnesc cu tine
și te-ntreb dacă știi de ei
și tu făceai doar așa,
ridicai din umeri

pe urmă
m-am rătăcit printr-o clădire
și iar mă-ntâlnesc cu tine
și-ți zic
Lorena scoate-mă și pe mine de-aici
și m-ai luat de mână
și eram atât de fericit
că merg cu tine de mână
îmi dădeai sănătate
tu ești zâna bună care apari în somn
și să-mi faci și mie
un text de muzică populară
cu cucu', cu dealu'
că lu' Vali care te roagă de săptămâni
pentru folk
i-ai dat *Elegie pentru iulie*
și să vezi ce muzică ți-a făcut,
mânca-ți-aș ochii tăi ai frumoși și pătrunzători!

Toate etapele din viața mea au rămas deschise

și cumpăr încă lucruri împotriva dorințelor mele
au dispărut numai plăcerea de-a povesti
despre stările de greață
detaliile despre fiecare
viermișor
ce-mi cutreiera venele
despre sfârșeala din fiecare pas
ușurința de-a închide
cărțile de pe masă.

Pauza de masă

Un adult se iubește atât de mult
încât și-a adus într-o cutiuță de plastic
feliile de măr și miezuri de nucă
altcineva mănâncă o salată
și nu s-ar ascunde într-o scorbură
pentru asta
eu curăț de coajă o portocală
și mă străduiesc să fiu fericită.

Să-ți scriu în oglindă

poate că în mintea mea era o secvență din
„Dragostea celor trei portocale”
când îți sunam la ușă
și îți ceream un pahar cu apă
poate și tu aveai în minte aceeași poveste
îmi aduceai un pahar cu apă minerală
tăceam
te priveam
și poate înțelegeai
că altfel
aș fi murit de sete.

► **MARIN MOSCU****Trecerea orizontului**

Orizontul se curbează
 Odată cu zarea
 Eu rămân neliniștit
 Vopsind Perfecțiunea lineară.

Voi închide zumzetul liniștii
 Atunci când orizontul va trece
 De mine, Prin mine!

Uitare

Omățul adună ultima zvâcnire
 A frunzelor agățate de-o pală de vânt
 Soarele coboară în camera mea
 Și-n dedesubt
 Nemuririle cheamă.
 Poame arămii, amintirii zidește în umbră
 Nunților neînfastuite...

Omățul adună ultima zvâcnire
 Iar tu îți cerți cenușa
 Uitărea din poalele începutului

Eclipsa

Eclipsa acoperă orbitele inimii
 Acoperă zâmbetul, sărutul
 Sub miresme de flori
 Din partea opusă Linia speranței
 Duce privirea în orizont.
 Eclipsa dispore
 După dinții sfinxului
 Înfipti în oasele neînțelegerii.
 Întunericul vine (știi de unde?)
 Din cuvintele tale
 Mai fierbinți ca magma
 Vulcanului care aruncă pietre
 În orbitele inimii.

Zâmbetul tău

Zâmbetul tău este trist...
 Sufletul meu
 Uitat pe covorul de sacrificiu
 Al ierbii
 Călcate de cai și de ciute.
 Se zvârcolește ca un șarpe căzut
 În oala cu lapte fierbinte.

Mirosul urcă în nările îngerilor
 Cerșetori la porțile raiului
 Golit de promisiuni.
 N-am vorbit cu nimeni despre
 Plecarea norocului
 De la botezul copilului cu stele pe frunte
 N-am vorbit despre gânguritul
 Cerșetor de speranțe.

Fulgeră sinea pătrunsă de ocolișuri
 Când mă gândesc la zâmbetul tău trist
 Rivalizez cu începutul lumii
 Sau cu liniștea bărbatului dorit de vrăjitoare.

Cenușa

În fiecare zi ardem câte puțin
 Și aruncăm cenușa lângă casă,
 Vântul bate, ploaia o soarbe, noi ardem
 mai departe.
 Vom privi desenul de cenușă
 Lăsat pe pământ iarna, ca un ochi de femeie
 Lumină lăcrimând.
 Ardem mai departe sau schimbăm schița
 Gândurilor noastre?
 Așa vedem azi
 Așa vom vedea mâine din cerul mormânt.
 Cenușă, cenușă, urme lângă ușă.

Cercuri concentrice

Azi am răscumpărat nisipul timpului din ochii tăi
 pe care îi ador. Am ascultat vorbe pline de
 mângâiere, dulci precum ești tu, poezia mea!
 Am lenevit pe stâlpii oaselor cu cercuri
 concentrice, mirosind a coajă de stejar cu buletin
 de existență învechit. O pasăre cu zborul frânt a
 trecut prin sunetele mele urecheate de aburul
 năstrușnic al toamnei cu perfuzie infimă de iarnă.
 Ochii geamurilor s-au prefăcut în imenși ochelari
 pentru vederi tăiate de orbire.
 La lăsarea ghearelor nopții, se gudură în mijlocul
 pădurii voinicul huhuruz. Voi visa colorat. Voi
 visa fluturii care-mi trec prin stomac, așa cum trec
 nuntașii în dansul păunului pe lângă mire și
 mireasă. Cântă cleștarul apelor îngânând
 alătururile ce prelungesc buzele deformate ale
 aducătorilor de acorduri stridente.
 Hai, vino în visul meu,
 dimineața te voi unge cu cremă solară de pe razele
 înfipte în destinul nostru. O să fim veseli
 împreună, tu pe un pat, eu lângă o sobă ce ronțăie
 lemn după lemn, obsosită de gradele Celsius. Te
 pup pe conturul inimii, cu sufletul meu înnobilat
 de o imensă și statornică iubire.

▶ AURA CREIȚARU

Interior de ontogenie

Transfer haotic de senzații,
Dezordini emoționante întorc lumea pe dos,
Pun în mișcare structuri spre împliniri,
Modifică firea ființei până la os –
Desfrunziri ale pomului sănătos.

Din ce în ce mai multe ciudățenii,
Prea multe specii diversificate,
Vietăți în tranzit cu legături destrămate,
Eșuând în stranietăți din străine seminte –
Omul-păianjen, femeia berbant...
Struțocămila-elefant.

Așadar,
Clonate, ori truncheate specii bizare,
Hominidul ce nu mai percepe credințe,
Ființe – plecând ca și noi, pe rând,
Om curat ori hibridul
Și aceste răvășite științe,
Arborând un zâmbet contaminat.

Fluidități

Strada nu se grăbea sub pași,
Zarea purta semnele zilei –
Cu aceeași viteză, după Planck,
Se rotea încet cât să mă fixeze
Într-un punct pe bolta cerului în balans

Din nori fragili pierzători de înălțime, de sete,
Ochiul acela de zeu ploios
S-a depărtat, cu lacrimi
de ceața-n crepuscul.

Puzderii de clipe acordau încredere
Râului despărțitor de maluri, de lumini.

Înclinația lumii

Planul înclinat ce mi-l aduse o lecție,
Nu-mi spusese de ce ploaia cade peste el mai
altfel.

Oare cum să fac, dacă aș vrea să opresc
rostogolirea meteoritului în cădere,
pe dealul de lut din zare...?
Se va opri singur prin frecare, poate...
Se va topi ca prin magie... cine știe?

Dar, dacă indecis, mă va întreba pe mine –
învățăcel –

Cum să se ridice pe deal, astfel încât,
La final, să se întoarcă fix pe orbita lui,
de meteorit hai-hui?

Așadar, mi-am declinat competența,
Neștiind esența înclinației lumii.

Cochetărie

Femeia se admiră în oglinzile lumii,
Își retușează micile defecte văzute de ochiul ei
critic.

Se depărtează...
Imaginea dezvelită de retină e percepută dansând,
Privită la scenă astrală,
iubită și adulată de admiratori...

Oglindea nu o înșală, ea cu rotunjimi perfecte,
seducătoare pentru ea-însăși.

Banchetul sfârșește, partida în doi se șterge,
ca și aerul narcisismului.

Femeia – în sine ea, încă se mai caută prin
vraful de amintiri galante, acum diluate,
cu un contur din ce în ce mai șters.

Rochia impecabilă dansează singură,
în oglinda timpului,
Ea își caută năucă trusa de machiaj de atunci...

Două personaje și o scară

Un freamăt pe șira spinării,
o neliniște, un fior strecurat insidios –
Sunt semne că ar putea fi
mersul umbrei gemene –
Strecurată înăuntrul meu,
să-mi valideze întrebările...

Umbra urcă sau coboară, cum vrea ea –
ca pe o articulată scară,
când ține echilibrul cineva?

Când eu încerc să mă opresc,
umbra mea mai urcă, urcă
Eu nu mă înalț, nici nu cobor suișuri,
așa cum ea ar vrea.

Rămân aici, să selectez
alegeri la-ntrebări – Să aflu hoțul de răspunsuri.

**P
R
O
Z
A**

ANDREI UNGUREANU

DUMITRU CRUDU

ALEXANDRU UIUIU

BOGDAN-LUCIAN STOICESCU

CIPRIAN SPOIALĂ

ADRIAN VICTOR VANK

IULIA DRAGOMIR

TIBERIU AXENE

▶ ANDREI UNGUREANU

Din țară mizdresc jivine – fragment

Lăzărete aiura. Îl apucase din cauza încălțărilor proaste. Degerase și îi învinețise talpa piciorului, de la degete până la călcâi. Făcându-se frig, nu se mai putea munci la drum fără trotil. Pământul era tare ca cremenea, ca să îl poți săpa, ar fi trebui să faci focuri mari, dar abia dacă aveau ce arde în godinul spart din baracă. Primiseră, ce-i drept, o încărcătură de lignit, mai mult pământ, probabil refuz din altă parte, de la vreo centrală. Cărbunile slobozea un miros greu, se aprindea cu mare greutate și lăsa în urmă multă cenușă. Cenușa era risipită în curtea lagărului, împotriva ghețușului, și se lipea de tălpi, devenind o mazăgă cleioasă. Totuși, gerul nu însemna sfârșitul muncilor. Lucrau afară, la mărirea lagărului, semn clar că represiunea se înăsprea în țară. Trebuia clădită o brutărie pe lângă bucătăria ce avea să fie lărgită, aveau ordin să facă barăci noi, magazii pentru lemne și scule, alte rânduri de latrine, o nouă clădire a comendurii, pichete de pază... Munceau în crivăț, cu picioarele în zăpadă, fără ghetă, fără încălțăminte, învelindu-și tălpile în cărpe, bandajându-și mâinile cu talaș și rumeguș, înfolfiți în orice zdreanță putuseră căpăta. Dimineața, pe zăpada proaspătă, vedeau urmele de pași ale morții. Unii o chemau cu voce tare, fără sfială, în ocările altora, mai tineri sau, poate, mai verzi, care se temeau că, necunoscându-i după glas, Moartea îi va secera pe ei. Trupurile celor plecați se răceau repede, înghețau și se întăreau în poziții nefirești, apoi erau scoase, cu mare greutate, de deținuții oboșiți și bolnavi, stivuite într-un colț al lagărului și acoperite cu o prelată, pentru a fi îngropate când dă dezghețul. Din ce fuseseră sfrijiți și topiți, cât erau încă pe picioare, încât mai că-i sufla vântul, din ce deveneau, odată morți, grei ca pământul; aveau de două și de trei ori mai mare greutatea ca înainte. De animalele sălbatice nu era nicio grijă, nici lupii n-ar fi putut să roadă din cadavrele osoase și congelate ale celor morți.

Baraca de lemn era înghețată, răsuflările deținuților poleiseră cu țurțuri de gheață tavanul și pușcăriașii, înfolfiți în zdrențe, se strânseseră unii în alții ca să-și țină de cald. *Ce bune ar fi fost niște paie*, gândise amar Lăzărete cu câteva zile înainte, când gerul se întetise. *Am fi dormit și noi ca oile în staul. Măcar niște foi de coceni, să ne băgăm pe sub haine, în ciorapi, în sân.* Fierbânțelea îl chinuia și îl făcuse să nu mai judece. Doi ortaci îl țineau

strâns bine, să nu înghețe, și-l înghioldeau când se frichinea din cauza bolii. Deținutul ardea ca o sobă și era năclăit de sudoare, încât îi uda și pe cei care îl încadrau. Ariton și Monea îl injurau în gând pe Lăzărete, nu cu multă convingere. De bolnavi nu e niciodată bine să râzi, că nu se știe când pică în locul lor. Viața era la fel de fragilă pentru toți din lagăr, azi puteai să ieși la muncă normal și mâine să fii mort. Lăzărete, însă, nu băga de seamă nimic. Trupul dogorind se sucea pe patul de blană, dar cugetul era departe, în alte locuri și în alte vremuri. Lucrurile astea ei nu le știau adevărit, dar le bănuiau. Ortacii nu se hotărâseră dacă să se roage ca Lăzărete să se însănătoșească și să se ridice din patul suferinței sau să moară și să scape cu totul de chin. Oftau toți și căutau să nu se gândească la neveste, mame și copii.

Depart, la munte, ninsoarea se așternea deja din octombrie peste piscuri. Mai la vale, luna noiembrie era a ploilor reci, triste, nesfârșite. Săptămâni în șir cădea o ploaie mocănească, chioară și rece, cu ceață, burniță, mazăriche și lapoviță, aducând cu ea un întuneric nefiresc, de groapă. Și vânt cu stropi înghețați care-ți ardeau chipul ca mii de ace înfipite în piele. Apoi noroi, noroi peste tot, pe ulițe, în curți, în bătătură, adânc, vâscos, lut, glod, humă vârtoasă ca untura. Venirea gerului și implicit a zăpezii era primită aproape ca o izbăvire de țărani sătui de mocirlă și zloată. Înghețul făcea ca drumurile să redevină practicabile. Pentru copiii ce puteau acum să iasă din case, să calce cu încălțărilor sau direct cu tălpile pe noroiul întărit, a sparge gheața de pe bălți și a culege țurțuri de la streșini erau motive bune, prilejuri de joacă. Apoi veneau zăpezile, cu noaptea Sfântului Andrei, cu Sfântul Nicolae – bucuria copiilor, pregătiri de mare sărbătoare, săniuș și țuică fiartă. Grădinile și holdele, atât de muncite peste an, se odihneau acum învelite de plapuma de omăt. Animalele se *hodineau* și ele după ce trăseseră în jug de cum se desprimăvăraseră și până toamna târziu, unele mai bine, altele mai rău, în funcție de cât nutreț reușise să strângă stăpânul și de cât de bine le pregătise grajdul. Oamenii se trăgeau în casă, la sobe cu plite încinse, la războaiele de țesut și clăci. Frecau la coceni de porumb, apoi se duceau cu porumb la moară și se întorceau cu saci de mălai, din care mâncau zi de zi, căci pâinea era încă rară și scumpă. Așteptau sfintele sărbători rozând la poame și perje uscate. Venirea Crăciunului era anunțată întâi de copiii mai mici, în noaptea dinaintea Ajunului, cu colindețile, mergând din poartă în poartă pe un frig năpraznic ca să cânte și să capete covrigi, nuci, mere și alte asemenea. Veniseră și anul acela, mai

puțini și mai pe furiș, ce-i drept, dar veniseră, și Lăzărete ieșise în pridvor și le dăduse covrigi groși și dulci, cu ou. Se culcase apoi la loc, nu înainte de a fi aruncat lemne pe focul ce nu se stingea niciodată în vatră.

Ziua Ajunului fusese frumoasă și luminoasă. Peste noapte, se pusese un strat proaspăt și subțire de zăpadă, apoi s-a înseninat. Soarele și zăpada nouă au luminat toată valea. Era ger, un ger uscat și sănătos, spre bucuria gospodarilor care spuneau că omoară semințele buruienilor și ouăle de coropișniță din pământ și topește miasele aducătoare de boli. Fără vânt, parcă nu era chiar atât de frig. Copiii au ieșit la derdeluș, femeile au rămas să termine ultimele treburi înainte de Crăciun, iar dintre bărbați, unii au dat pe la târg să mai cumpere din cele trebuincioase. Căci de Crăciun toată casa trebuie să fie curată ca un pahar de sticlă și orice român, cât ar fi fost de sărac, să aibă câte ceva de pus pe masă, ca să simță că e sărbătoare. Toate trebuie făcute însă cel târziu până la apus, căci apoi e păcat mare, începe marele praznic al nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Obiceiul se ținea încă, abia-abia, ca fiecare să aibă ceva nou de îmbrăcat cu care să meargă la slujbă, apoi să le poarte de-a lungul zilei. Cei mai cu stare cumpărau, pe vremuri, un rând întreg de haine pentru ei și pentru copii, alții mai puțin, dar și cei mai săraci tot luau măcar niște ciorapi de lână noi la purtare, dacă mai mult nu se putea. De la o vreme, erau toți în rândul celor săraci. Mulți ajunau în ziua de Ajun, căci de acolo vine și numele, adică nu mâncau și nu beau nimic până la prânz, ori chiar până la apusul care venea devreme; pe la 4 dup-amiaza deja începea să se înnopteze. Și pentru cei ce o făceau, și pentru cei ce n-o făceau, ziua era însă lungă și grea, cu multă muncă și lucruri de isprăvit, căci urmau apoi 3 zile de mare sărbătoare când toate muncile sunt interzise și e păcat mare să lucrezi.

Satul se culcă devreme, parte de la oboeală, parte pentru a apuca câteva ore de odihnă înainte de a merge la biserică, la slujba de Crăciun, care începea fiind încă noapte, înainte să cânte cocoșii, și se termina după ce se lumina de ziuă. Așa făcuseră și Lazăr și familia lui. Curând după înnoptare, hainele de sărbătoare erau deja pregătite și aranjate în ladă, lumina stinsă și casa adormită. După atâta post și muncă, urmau acum zile de sărbătoare mare, praznic împăratesc, cu odihnă, mâncare mai bună decât de obicei, pe cât se mai putea, colindători, mers în ospeție pe la neamuri și primit, la rându-ți, musafiri. Vremurile erau grele, comuniștii răsturnaseră toată rânduiala țării,

sărăcia începută în '44 nu se ostoise, ba mai abitur se întărise și, cu toate astea, din puținul rămas, din cureaua strânsă peste an, tot se mai găsea din ce să încropești câte ceva, ca să simți că e Crăciunul. Lazăr, satul, valea, toți dormeau acum obosiți, dar cu nădejdea unei sărbători frumoase, care să mai răscumpere din răutățile de peste an.

Răul însă se strecurase pe nesimțite în sat, spre gospodăria lui Lăzărete, ca umezeala care se infiltrează pe nebagare de seamă prin crăpătura unei țigle, până când îți șubrezește căpriorii și vezi cum acoperișul se pleacă pe-o rână, pereții se crapă, ploaia intră înăuntru ca afară. Erau trei mașini de armată, GAZ-uri sovietice. Înaintaseră cu băgare de seamă până în capul satului. Soldații erau așteptați de un sătean. În tăcere, l-au urmat pe jos vreo 2 kilometri, până la gospodăria lui Sima, dar n-au intrat încă în bătătură. Unul dintre ei, comandantul acțiunii, a transmis semnale scurte. Soldații au pătruns cu mare atenție în curte și au înconjurat casa din toate părțile. Câinele a lătrat la început turbat, să smulgă lanțul nu alta, cu bale la gură, dar a fost potolit de bocancii cu vârf de fier, în cap și pantece. Doi soldați s-au pus amenințator în fața cuștii, din care dulăul, recunoscând disparitatea evidentă de forțe, n-a mai zis nici miau.

A început apoi să se audă dinspre hulă sunetul specific al motorului de GAZ. Cele trei mașini scoteau un zgomot asemănător unui tractor care ar fi putut să trezească tot satul, dar peste nici un minut, au intrat în curte prin poarta de lemn deschisă în grabă de 2 soldați. S-au poziționat să bată cu lumina farurilor în geamuri și în ușă. Comandantul, cel ce dăduse ordinul, a suit numaidecât în unul dintre ele și printr-un megafon a spart definitiv liniștea înghețată a satului Pământeni, cel adormit în așteptarea Crăciunului.

– Sima Lazăr, ești înconjurat din toate părțile. Ieși afară, banditul, singur și cu mâinile la vedere. Ieși sau tragem!

Timp de câteva secunde nu s-a auzit nimic. Era o liniște încordată, ca și cum timpul se oprise din a curge. Un soldat îți aprinsese o țigare și sfârâitul mahoarcii umplu bătătura.

– Mă banditul, tu n-ai? Credeai că ai să te poți ascunde la nesfârșit, ai? Ieși de bunăvoie, dacă nu pentru tine atunci măcar pentru nevastă și copii. Altfel venim noi peste tine în casă. Nu mai ai scăpare. Am soldați înarmați și nu pregetăm să tragem.

Dacă cele trei GAZ-uri nu ar fi arat atât de zgomotos din motoare, comandantul ar fi putut poate să audă o voce din casă:

– Ies acuma, stai să pun un ilic pe mine.

Se ivi în geamlâc o lumină slabă, de lumânare. Lumina se deplasă dintr-o cameră spre cealaltă, cea cu ușa de intrare în casă. Dar ușa nu se deschise imediat, căci Lăzărete avu de dat la o parte niște cârpe groase puse ca să mai ție de cald, și de tras zăvoare. Câțiva soldați se răsufară ușurați, alții din contră, își strânseră și mai tare mâinile pe fierul rece al armelor. Lăzărete ieși mic și slab, o umbră întunecoasă și năclăită de păr, pe jumătate pe ușă. Își pusese o căciulă veche pe cap și o sarică peste umeri. Avea o lumânare în mână care se stinse însă la deschiderea ușii. Își puse mâna la ochi ca să se apere de lumina orbitoare a farurilor de GAZ.

– Iaca, am ieșit. Ce este?

– Pune mâinile pe cap, banditule. Știi bine ce este. Noi știm bine cum te-ai înhăitat cu partizanii din munți, cu elemente legionare și burgheze, pentru a pregăti răsturnarea conducerii de stat. Ei, acum a și s-a isprăvit. Cât credeai că o să mai joci comedia cu noi? Avem mandat de arestare de la tribunalul popular al raionului Mușcel al regiunii Pitești.

– Vin, vin. Vă așteptam, spuse Lăzărete și dădu să facă câțiva pași în față. Mă gândeam că o să veniți, dar nu chiar acum.

– Nu așa, banditule. Stai acolo, până îți dăm noi ordin, îl înfruntă comandatul. Apoi, pe un ton mai blând:

– Du-te și îmbracă-te, că drumul e lung și noaptea geroasă. Nu am vrea să îngheți pe drum și să nu mai apuci judecata tribunalului popular. Tribunalul te va judeca corect și îți va da ocazia să te aperi. Nu mai suntem pe vremea orânduirii capitaliste, când banul decidea cine are dreptate. Dacă n-ai făcut nicio greșală, nu ai a te teme. Vii, purtăm o discuție, lămurim situația și până la anul nou ești acasă. Dar dacă ai făcut rele, mânia poporului va fi necruțătoare.

Văzând că nu există riscul nesupunerii, majoritatea soldaților s-au relaxat și au pus arma la picior. Destul le înghețase pielea, chiar și prin mânuși, de la arma rece. După câteva minute, Sima Lazăr, zis Lăzărete, ieși din nou pe ușă. Era de data asta îmbrăcat cu niște pantaloni groși de stofă, cu un ilic, apoi o vestă de lână peste, care fusese o manta dintr-un material incert, probabil de origine militară, dar care de la atâtea purtări nu mai avea nici formă nici culoare. Câțiva soldați se repeziră la el și-l percheziționară sumar și agresiv, dar Sima nu opuse nicio rezistență. L-au suit apoi într-un GAZ. Soldații s-au întors și s-au suit și ei, pe rând, în mașini. După ce și ultimul a suit, GAZ-urile au demarat în trombă spre Câmpulung. Vecinii lui Sima, treziți de zgomot, priveau curioși din spatele

ulucilor de lemn ale gardurilor, dar nici unul nu îndrăzni să schițeze vreo mișcare până când nu văzură soldații plecând.

L-au dus întâi la Câmpulung unde l-au ținut până după anul nou. Zilele petrecute acolo nu au fost prea rele față de cele ce aveau să vină. A rămas închis într-o celulă, însoțit doar de câțiva gardieni, care se schimbau în funcție de tură și care nu-l deranjau prea mult. Veneau doar din când în când să-i aducă un blid cu mâncare și astea erau singurele ocazii în care reușea să mai schimbe o vorbă cu un om. Altminteri, secția de poliția părea goală sau poate că era el ținut într-un corp special, la izolare. Reușea totuși să audă sunetul clopotelor de la o biserică, nu se știe exact care, căci Câmpulungul are biserici multe și vechi, iar de Crăciun sunt slujbe dese. Om trecut prin multe, Lăzărete nu-și făcea iluzii, faptul că nu-l luaseră încă la rost nu era nicidecum un semn bun. Îl aveau prins, băgat la coteț, n-aveau de ce zori. Sau, poate, în acele zile pregăteau dosarul. Retrăia în delir acea așteptare urâtă, nu atât prin nesiguranța viitorului, căci știa deja ce avea să i se întâmple, ci pur și simplu prin distanța în timp între momentul în care îți dai seama că vine necazul peste tine și momentul când chiar ți se întâmplă.

– Bine-ai venit, mă Lăzărete, de când te așteptam. După uniformă și însemne, era un maior de securitate. Sima N. Lazăr făcuse și primul și al doilea război mondial și învățase să recunoască imediat gradul și nația oricărui militar întâlnit, dar de când veniseră comuniștii și intrase moda imitării sovieticilor în toate, nu mai era așa sigur de el. Nou intratul era un bărbat ca la 40 de ani, uscăcios, cu păr creț și ochelari. Părea bucuros să-l vadă și i se adresa ca unui vechi prieten.

– Hai, că de când te căutam. Tu pe la noi nici haber n-aveai să vii. Păi se poate să faci propagandă dușmănoasă în contra noii orânduirii de stat și nici să treci să vezi ce facem noi mai exact? Ți-ai fi găsit argumente noi, scorneli, să sperii și mai tare poporul. Așa, tot alea, tot alea, normal că s-au săturat și oamenii de aceleași basme și nu ți-au mai dat crezare. Nu vezi că s-au dezlipit toți de partizanii tăi? Îi avem pe toți la mână. Hai să stăm noi *umpica* de vorbă.

L-au dus apoi pe alte coridoare, până într-un birou păzit la intrare de doi soldați. Soldații au salutat comandantul și apoi le-au deschis ușa. Înăuntru, un birou masiv din lemn, cu pete de arsură, probabil de la țigări, câteva scaune, un dulap mare de fier, încuiat cu cheia. Pe perete tablouri cu portretele lui Stalin, tătucul popoarelor, și al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. Pe birou, un telefon și un dosar gros cu diverse foi și acte. Lazăr

s-a așezat pe partea dinspre ușă a biroului, securistul de partea cealaltă. După o vreme, un alt securist intră. Era îmbrăcat într-o uniformă similară, mai scund și mai gras decât tovarășul său. În încăperea prost luminată, părea a fi roșu la față, poate de la băutură sau de la căldură, căci biroul, față de celulă, era încălzit.

Crețul era Alexandru Mărginean, pe numele lui adevărat Leibovicz, ungar maghiarizat de la Cluj. Asta a aflat-o Lăzărete mai târziu, de la tovarășii de carceră. Ai lui nu vorbiseră o boabă românește până la unire, apoi cu mare greutate învățaseră câteva cuvinte, suficiente cât să plece peste câțiva ani peste graniță și să se instaleze la Debrețin. Între timp, băiatul ajunsese s-o rupă bine în românește și în momentul în care a fost exmatriculat de la liceul din Debrețin, pentru agitație comunistă, a fugit înapoi peste graniță. Au urmat apoi ani aventuroși și periculoși de ilegalitate. Partidul l-a trimis când la Cluj, când la Oradea, când la București. Închis de câteva ori, s-a ascuns o vreme prin satele înghețate ale secuilor. Anii războiului au fost cei mai răi, căci și România și Ungaria intraseră în luptă de partea Germaniei, împotriva Uniunii Sovietice și îi vânau cu înverșunare pe comuniști. Cum reușise să scape n-ar mai fi putut nici măcar să povestească. Întâmplările, ascunzătorile, oamenii, datele i se amestecau acum în minte și nu mai puteau fi puse în ordine. Cert este că venise 23 August și izbăvirea. După război se dedicase trup și suflet comunizării României. Urmărise pe toate coclaurile, peste munți și văi, partizanii din zona Ardealului, așa numitele Sumane Negre sau Gărzile lui Maniu, și împușcase personal câțiva. Eficiența și zelul în apărarea idealurilor comunismului îi aduseseră promovarea ca șef al Securității din Regiunea Argeș, unde ultimii partizani umblau încă liberi prin munții și codrii Mușcelului.

Celălalt era un anume Vladimir Iurie, ceva curcitură de moldovean cu rus și ucrainian de la Dubăsari, din fosta Republică Socialistă Sovietică Autonomă Moldovenească, acum rămasă fără titlatura de *Autonomă* prin unirea cu Republica Socialistă Sovietică, de pe celălalt mal al Nistrului. Când au venit prima dată bolșevicii, la leat '917, el era deja adolescent, să fi avut vreo șaptesprezece ani, și se nărvise la jafuri, căci vremurile erau grele și altfel riscau să moară cu toții de foame. În haosul revoluției și al căderii frontului, treaba mergea bine. În curând își făcuse o ceată bine înarmată și băgau spaima în burghejii care mai aveau încă averi. O altă sursă de venit gras erau refugiații din fostul Imperiu Țarist, devenit de

acum Uniune Sovietică, care încercau să treacă granița în Regatul României. Treceau foști boieri, comercianți evrei acum faliti, culaci speriați de soarta celor ca ei. Cu toții pierduseră tot, dar ceva-ceva tot se mai găsește când ai revolverul la tâmplă. După ce pseudo-republicile ucrainiene și rușii albi au fost învinși de bolșevici, Vladimir s-a reorientat rapid spre noua putere. A venit și s-a pus la dispoziția noilor autorități, cu armele și banii strânși. Comuniștii atâta așteptau. Nu cunoșteau bine zona, nu aveau încă suficiente trupe ca să se impună în teritoriu, și nici moldovenii și ucrainenii din Transnistria nu ardeau de nerăbdare să adopte nobilele idealuri ale comunismului, așa cum le cerea tovarășul V. I. Lenin. Îndărătnicia țăranilor a fost înăbușită prin execuții și arderi de sate, cu ajutorul trupei lui Iurie, pentru care a fost răsplătit cu funcție de conducere. Belea mare însă, că odată cu funcția a venit și răspunderea. De la Odessa veneau tot felul de presiuni pentru a exporta revoluția și în România, regat burghezo-moșieresc care oropsea popoarele minoritare, dornice de libertate sub oblăduirea înțeleptă a Uniunii Sovietice. Vladimir Iurie a lungit-o cât a putut dar, până la urmă, tot a trebuit să treacă granița cu o adunătură pestriță de soldați și țărani ruși și moldoveni de pe ambele maluri ale Nistrului, ca să salveze norodul moldovenesc de palma cea grea a jandarmului român. Primele zile operațiunea a mers bine. Au atacat câteva posturi de jandarmi și pe reprezentanții opresiunii i-au liberat din funcție și din viață. Au adunat țăranii, veniți mai mult de frică, în fața primăriilor, ca să le vestească noua epocă de libertate și prosperitate ce avea să le sosească volens – nolens. Țăranii, speriați, au zis da, da, apoi au plecat la casele lor. Gloata revoluționară s-a apucat apoi să jefuiască gospodăriile mai bogate, au dat iama în provizii și s-au îmbătat ca porcii, în buna tradiție rusească.

Au venit însă românii peste ei, o trupă încropită în pripă de jandarmi și grăniceri. Cu ăștia nu mai era de joacă, i-au belit serios. Iurie a scăpat abia-abia, trecând Nistrul înot, noaptea, și doar pentru că cunoștea foarte bine zona. La întoarcere, ortacii din Republica Autonomă l-au primit bine, ca pe un erou al luptei anti-imperialiste, dar tovarășii de la Odessa n-au fost așa încântați de pierderea oamenilor și a materialului de război. Așa că a șters frumușel putina într-o noapte, trecând iar Nistrul în Moldova cea încă neeliberată de sub jugul burghezo-moșieresc. Acolo și-a schimbat numele și s-a dat la fund o vreme. Prin foștii camarazi de fapte rele a făcut rost de acte românești și s-a liniștit o vreme.

► DUMITRU CRUDU

În fiecare duminică, tenis pe strada Bucuriei

Așezat pe banca aia rece, lipită de un perete și mai rece, ascultam încordat cum arbitra anunța cu o voce aspră cine cu cine va juca, făcându-i pe jucătorii din jurul meu să sară în picioare și să alege voioși spre mesele din sală. Când a trecut la română, am înțeles că va anunța și meciul meu, pentru că doar jocurile mele le vestea în limba maternă a majorității tenismenilor din clubul ăla de tenis, după ce i-am făcut un scandal monstru. Lor nu le păsa însă și partidele lor, le înștiința în rusă, chiar și dacă ambii jucători erau români. Doar ea nu era româncă și nici proprietarii clubului ăla de tenis de pe strada Bucuriei.

Urma să joc cu dinozaurul bărbos, așa cum l-am poreclit noi pe bandit, al cărui nume civil nu-l rețineam niciodată. Nu l-am ținut minte nici acum. Dinozaurul bărbos deja mă aștepta la masa numărul cinci, penultima din latura dreaptă a sălii, rânjind iritat. Dinozaurul a zăcut și la pușcărie, pentru că a ucis un om de afaceri. Nu doar unul, ziceau tenismenii, când dinozaurul nu era de față. Treceam printre jucătorii care se încălzeau. Domnul Bobu juca cu Anatol. M-a oprit când tocmai treceam prin fața mesei lor. Mă întrebă de ce marțea trecută am refuzat să joc finala.

– Pentru că m-a istovit în semifinale Andronic, lăsându-mă fără niciun strop de energie.

– Vrei să-ți spun eu cum să joci cu Andronic fără să obosești?, mă întrebă Anatol.

– Cum?

– Să-l porți din colț în colț.

Andronic juca în celălalt capăt al sălii, cu spatele la noi, și nu ne auzea. Oricum ar fi fost, eu speram ca azi să nu ajung să joc și cu el, pentru că deja mă simțeam obosit. Un jucător mai incomod decât Andronic era însă dinozaurul care mă aștepta la masa cinci Dunăre de mânios.

– Bă, vântule, ție ți-o rămas măcar vreun pic de minte în căpățâna ta bleagă ca să înțelegi, că în loc să tălălăiești cu toți tonții, ar fi fost cazul să-ți miști fundul mai repede prin sală, ca să nu mă faci, p...ă ce ești, să te aștept atâta?

– Scuză-mă.

– Bagă-ți scuzele în fund și ascunde mingea.

– Dar nu ne încălzim și noi un pic?

– Nu, bă. Tu ești prost sau ce?

– Bine, am lăsat-o eu de la mine, și am ascuns mingea la spate.

– E în dreapta, a răcnit el și eu mi-am desfăcut ambele mâini în fața lui ca să vadă că a

greșit. Meciul l-am început eu. Am executat primul serviciu, tăind mingea și lovind-o foarte ușor, ca să cadă cât mai aproape de fileu. A băgat-o în plasă. Când m-am distanțat de el la opt puncte, a început să mă înjure iar.

– Dobitocule, târătură, vierme, jeg nespălat. Tu nu vezi, bă, cum puți? De ce nu te speli înainte să vii la turnee?

Nu-i răspundeam și încercam să mă concentrez pe fiecare minge. Primul ghem l-am câștigat eu. La începutul celui de-al doilea ghem, s-a cotilit o minge pe sub masa noastră și s-a oprit între picioarele dinozaurului, care, de regulă, nu se apleca s-o expedieze tensimienilor care jucau cu ea, lăsându-i pe ei să vină s-o ia, chiar și dacă pentru asta ar fi trebuit să străbată și toată sala. De data asta, a cules-o de pe podea și a izbit-o în direcția lui Buzu. M-am aplecat instantaneu, pentru că a lovit-o atât de năprasnic, că a trecut printre toți jucătorii, ricoșând în peretele din fundul sălii, la zece mese distanță de masa lui Buzu. A țintit în mine, cred că în ochi. Dacă nu mă aplecam fulgerător, acum aș fi urlat de durere, ca Buzu însuși când a jucat contra dinozaurului, care, pentru a nu-l lăsa să câștige, când Buzu ajunsese la două puncte de victorie, l-a lovit cu mingea în ochiul drept și Liviu a abandonat confruntarea și a părăsit sala, gemând de durere, iar arbitru i-a atribuit dinozaurului victoria din acel meci.

După ce l-am învins și în ghemul doi, s-a făcut foc și pară. Urla după fiecare punct pierdut ca o fiară rănită. Când scorul din ultimul ghem s-a făcut nouă la cinci pentru mine, a izbit cu paleta în podea, până a făcut-o țândări, iar eu mi-am amintit cum dinozaurul, după un meci ca acesta, l-a pizdit în vestiar pe Gioni, de față cu toți jucătorii și nimeni nu i-a sărit în apărare. Nici eu nu i-am luat apărarea și nu am chemat poliția. Dar am chemat ambulanța. Când medicii l-au întrebat cine i-a înnegrit ochii, Gion a zis că a căzut pe scări.

După ciomăgeala aia, Gioni a rămas fără un ochi și a renunțat pentru totdeauna la tenis. Dinozaurul și-a scos o altă paletă din geantă și, negru de furie, mi-a strigat să repun mingea în joc. Eram la trei puncte distanță de o mare victorie. Văzându-l cât de furios era, mă întrebam dacă nu o să mă melestuiască la fel ca pe Gioni. Puteam evita asta, pierzând meciul, dar cum să-l pierd, când îl conduceam cu doi zero și mă aflam la două puncte de a câștiga întâlnirea? Să mă las. Să-l las să câștige acest ghem, ca și următoarele două? Să-mi bat toate serviciile în aut sau în fileu? Asta era imposibil. Am câștigat și următoarele trei puncte și l-am învins, iar lui i-am spus să se ducă la doamna arbitru și s-o anunțe că el a câștigat partida aia.

► ALEXANDRU UIUIU

Arhitectul și Marea Verde

(fragment de roman aflat în pregătire pentru tipar)

– Să iei, dragă, vesta pe tine, că bate vânt rece dinspre munte, zise femeia care tocmai ieșise din casa scârilor, întinzându-i bărbatului haina.

Pe Svetlana nu o iubea și nu o iubise niciodată. Era un fel de țiitoare, de femeie în casă cu care, la vreme, s-a mai și culcat din când în când. Era o relație de sprijin reciproc între ei doi, de coabitare, ca între crocodil și pasărea care îi mănâncă dintre dinți și cu acest prilej curăță gura prădătorului. Coabitarea lor nu reușise să devină altceva, deși dura de mai bine de 40 de ani, dinainte de Revoluție. Securistul o găsisse prin anii 80, într-un concediu pe la mare, când tocmai își repara cu aerosoli sufletul rănit de plecarea Milei Carne, femeia vieții lui. Fata de atunci, Svetlana, era o fată cu privire blândă și sâni mari, refugiata din Moldova de peste Prut și el, animat mereu de sentimente patriotice ca în absolut tot ce făcea, a luat-o cu el, i-a oferit casă și masă și i-a făcut, uzând de toate pilele lui de prin partid, acte de Republica Socialistă România.

Svetlana Moldovan, că așa o chema pe fată, a rămas să trăiască alături de un securist, sub numele de Svetlana Călian Maglavais, pentru că o întoarcere în Moldova ar fi costat-o viața. Lăsase acolo un soț bețiv care o bătea mereu și un tată care o vânduse acestuia pe băutura. Avusese o viață de chin și așa a apreciat liniștea și siguranța pe care i-o dădea securistul care, de altfel, dădea, prin serviciul prestat în instituție, siguranță întregii țări comuniste și mai ales nomenclaturii și dictatorului – și a rămas cu el deși era mai tânără cu vreo 20 de ani. Oricum, la 80 și 60, diferențele acestea nu se mai vedeau clar.

Cu ea, Maglavais a exersat, cum se întâmplă în cuplurile plictisite, acolo unde lipsește dragostea, toate variantele sexuale, dar constant a apreciat una: cea în care ea, Svetlana, pune la pickup un cântec despre Bucovina, cântat de corul armatei și apoi se așeza cu sexul deasupra feței lui și se mișca ușor acolo. El o adulmeca și o mângâia pe buclele mari și din când în când își afunda fața în tufișul de păr din preajma sexului. Pe măsura crescendo-ului piesei patriotice, Călian avansa cu nasul și cu limba prin sexul Svetlanei, dând să intre de unde a ieșit și, de multe ori, ejacula în momentele cele mai dramatice ale cântecului, în țipetele Svetlanei care simula orgasmul, pentru că știa că așa îi place lui.

De fiecare dată, afundat în sexul Svetlanei, cu ochii închiși, o vedea în fața lui pe Mila Carne – femeia vieții lui, care l-a părăsit după ce i-a făcut un copil – zâmbind ironic și asta îi întetea efortul de a face plăcere altei femei. Au făcut asta des înainte, dar acum, în democrație, prilejurile se răriseră, poate și din cauza vârstei care nu îi mai ajuta să se contorsioneze în fel și chip.

Pe Călian îl mai durea spatele, dar în rest se ținea bine, ca omul bine trait, iar starea sănătății lui era bună și mereu verificată, pentru că avea bani pentru cei mai buni specialiști din țară și străinătate.

– Te văd tare binedispuș, mai zâmbi Svetlana înainte de a se întoarce și a intra în scara blocului. Iar ai avut visul ăla ?

Avea un vis care revenea din când în când și îl făcea să se simtă de fiecare dată bine, ca un semn primit de printre nori că este iertat și mântuit: se făcea că se afla pe un câmp plin cu păpădii cu globuri alb strălucitoare și întins pe spate lua câte una și îi sufla puful către cer. Venea câte un student cu părul creț și se așeza lângă el și sufla și el peste păpădii și îi spunea cu drag: „Tovarășe Călian, pentru că sunteți un om de bine, vreau să vă torn un coleg de-al meu, care nu îl iubește suficient pe tovarășul Nicolae Ceaușescu”. „Ia un pahar de nectar, și ceva ambrozie, măi, studente”, spunea el și studentul sorbea nectar și spunea tot felul de minciuni ca să își facă și el ușor norma lunară la informatori și informații.

După acel vis compensator, zile la rând și uneori săptămâni, uita complet de pumnii dați în gură, de zbierătele și amenințările cu bale la gură pe care le practica în anchete, de sângele și teroarea care i-au fost colegi de muncă prin beciurile instituției. Era liniștit ca unul care și-a făcut datoria în conformitate cu natura și a scos răul din oameni pentru gloria socialismului și propășirea multilaterală a comunismului, așa cum îi cereau postul și superiorii. Călian îi întoarse zâmbetul în semn de răspuns și spuse cu fața înseninată:

– Da, am avut iar visul acela...

Pământul era reavăn și se lega de hârleț, dar fiecare pas făcut înainte îi dădea o mare mulțumire securistului. Deodată, îi sună telefonul în buzunar și el a răspuns deranjat, dar și-a schimbat tonul vocii în unul secretos și patern, imediat ce și-a dat seama cine este interlocutorul:

– Da, da, un pic de agricultură, de fapt horticultură, ca să fim mai preciși... Da, da, cred că săptămâna asta îți pot da doi directori și cred că și un judecător. Aici, la ăsta, mai am de făcut o verificare, nu știu dacă e avocat sau judecător, dar află săptămâna asta. Vamă ? Nu prea am la vamă.

Studentii mei nu s-au făcut vameși, dar am să-ți dau piese cu profesii intelectuale, cu rang, oameni grei. Da, da, judecătorul are vreo douăzeci de file, poți să îl înfunzi clar, dar vezi înainte cum mișcă. La un director nu am decât vreo zece file, dar te descurci tu că aveți juriști buni acolo. Dacă ies cu protecția și vin cu avantajul, facem ca până acum, da, da, fără discuție, juma-juma. Legea e lege, onoare țărănistă! Te salut cu respect, mai zise, răzând mânzește, binedispus de gluma din final.

Pe celălalt trotuar al aleii s-a oprit un trecător de parcă plecaseră la cumpărături și își uitase portofelul acasă. S-a tot căutat în buzunare și într-un târziu a scos o brichetă cu care și-a aprins țigara. S-a întors spre cel ce se sprijinea în hârleț, în grădinața din fața blocului și a prins a striga către el:

– Sapă, sapă, mă, labagiule, că numa' de asta ești bun. Așa sapi și la oameni, suge-mi-ai pula de moșneag idiot!

– Du-te dracului în cartierul tău, că chem iar poliția pe tine, zise slab Călian după ce identifică autorul îndemnului.

– Așa, jigodie, numa' mână în mână cu poliția ți-ai făcut viața. Tu și miliția. Sapă, că poate dai de capul conducătorului iubit, că i-ai fost slugă și cu el v-ați bătut joc de tot poporul.

– Du-te dracului de bețiv că nu ai făcut nimic în viață, toată ziua ai stat la barul gării și faci pe deșteptul.

– Nu am încăput de voi, mă imbecililor, mă mediocrilor. Cine dracu a mai încăput de voi, mă mumie? Mă muie de mumie, mai zbieră Axel de peste drum și apoi își pierdu brusc interesul și își văzu de drum pentru că avea o întâlnire în gară. Călian băgă capul în pământ, hotărât să nu mai dea nici o replică, deși o buză îi tremura nervos. Dacă ar fi avut la îndemână un pistol... Uf. Avea prea multe de câștigat dacă își ținea gura și nu merita să se ia la ceartă cu bețivul care făcea așa când era troznit. Poporul...Hm...

O mai pățise cu el și nu merita efortul. Așa-s românii, a mai avut treabă și cu el și cu alții. Tatăl bețivului a murit în închisoarea comunistă pe motive politice, dar ce vină avea el? El s-a ocupat de cu totul altceva în securitate, el a avut grijă de starea de spirit a studenților, a avut un rol educativ, și unul dintre cele mai semnificative cazuri a fost acela în care vreo șase tineri au dat foc portretului lui Ceaușescu.

I-a adus la securitate și i-a constrâns să dea declarații de informatori și i-a lăsat în pace. Le-a dat câteva picioare în cur, câteva palme, pumni, dar așa se făcea atunci. Nimic special. A fost asta o crimă? El a fost un patriot și așa a rămas, indiferent

de regim. Și pentru celelalte cazuri avea justificări de serviciu, pentru că așa a fost sistemul și el a fost doar un om al sistemului. O rotiță în angrenaj, atâta tot.

– Fi-v-ar firea a dreacu să vă fie de nebuni, că nu vi se mai gată mizeriile. Să-mi sugi pula, cu toată securitatea ta nemuritoare, mă, labagiule, a mai strigat Axel înainte de a se pierde printre blocurile de peste drum.

Colonelul în rezervă Virgiliu Călian Maglavais a privit și el soarele în ochi la vremea tinereții. L-a iubit pe Eminescu și a învățat pe de rost „Dintre sute de catarge” și chiar câteva versuri din „Pe lângă plopii fără soț” pe care le recita pe vremuri cu voce tare, la chefuri, la Academia Ștefan Gheorghiu. Chefuri decente, cu băuturi fine, din străinătate, între tovarăși de învățătură și de muncă, nu ca altele.

Oameni care știau ce au de făcut cu viața lor dedicate partidului. A încercat și el literatura și a scris câteva poezii, dar a renunțat din pricina îndatoririlor de serviciu, dar a urmărit mereu sectorul literar și se tot mira de prestația tinerilor poeți cu care era contemporan, fără să înțeleagă ambiția lor de a-i depăși pe clasici.

Această lipsă de înțelegere s-a transformat în dispreț și chiar ură pentru poezii și literatura de după '89 când, i se părea colonelului Maglavais, că odată cu libertatea de exprimare lucrurile au luat-o complet razna. Limbaj indecent, stări confuze, nici o direcție, nicio supraveghere, niciun control.

A ajuns să îi considere pe toți niște drogați nebuni și să colaboreze cu conducerea Organizației Scriitorilor, cu clasicii din timpul vieții, activiști literari din vechea generație, ca să îi pună la respect. Scotea câte unul o carte apreciată, o dădea împotriva comunismului, era împotriva securității, vorbea de rău conducerea Organizației, se vorbea despre acea carte, avea succes, ei bine, atunci... pac, dosar! Pac, o găleată de căcat în cap! Pac, o modestie și o punere la punct. Știa Călian Maglavais să facă să se afle public că scriitorul era ori gay, ori pedofil, violator, ori informator al fostei securități, ori spionul statelor orientale, anti-europene... Avea el grijă, că avea oameni în presă destui, peste tot.

Ce credeau ei, că se puteau compara cu scriitorii adevărați, cu Eminescu, sau cu Adrian Păunescu..., sau cu... Sadoveanu? Era bună treaba și mergea, pentru că cei din conducere rămăneau conducători pe viață, fără concurență, iar el își lua partea.

Chiar a fost rugat să publice în reviste ale Organizației Scriitorilor locali, dar a refuzat. Nu mai avea chef de poezii. Prefera banii.

► BOGDAN-LUCIAN STOICESCU

Salutări de pe litoralul românescul... (II)

*Se spune că există o nostalgie a paradisului pierdut,
care este copilăria.*

*În realitate, copilăria este locul de refugiu
al problemelor insolubile.*

Marin Preda

(„Posibilitățile romanului”)

Turiștii francezi, în schimb, se distrau (bine de tot!) în extravagantul dar selectul *Club Mediterané*, care avea plajă privată dotată cu șezlonguri, umbrele din pînză sau papură, cu măsuțe din ratan pe care clienții își puneau mîncarea și paharele cu băuturi, bărci, *hidrobiciclete* (n-am înțeles niciodată de ce sînt numite așa și nu, pur și simplu, *hidrociclete*, că doar au două pedale și nu două roți, precum rudele lor extrem de îndepărtate de pe uscat!), iahturi și șalupe, terenuri de tenis de cîmp și minigolf, precum și o piscină cu apă încălzită, toate cu instructorii aferenți și un fel de mini-ludotecă, unde copiii se jucau sub atentă supravegere. În rafturile de cristal ale barului-restaurant-discotecă se găseau absolut toate băuturile străine și țigarele cele mai fine (inclusiv trabucuri și havane), multe dintre ele de proveniență franceză (firesc, nu?), pe care le văzusem doar în filme sau în reclamele din revistele *Paris-Match* și *Lire* sau din ziarele *Le Monde* și *Le Figaro*, pe care mi le dăruia, periodic, unchiul meu, care le primea cu regularitate, habar n-am de unde, după ce le citea el, știindu-mă iubitor de franceză.

De altfel, aceste publicații și multe altele se găseau și la un stand special amenajat (alături de binecunoscutele vederi cu *Salutări din Mamaia* sau *de pe litoralul românesc al Mării Negre*, despre care am mai pomenit) în luxosul club unde intrasem. Din difuzoare invizibile, susurau plăcut (nu gîjiit, ca la megafoanele de pe plaja noastră) șansonete și muzici ușoare franțuzești, interpretate de nume care făceau furori pe atunci și care multora dintre cei mai tineri sau mai puțin tineri de azi nu le mai spun nimic (Jaques Brel, Charles Aznavour, Claude François, Gilbert Becaud, Frida Boccara, Dalida, Johnny Hallyday, Serge Gainsbourg & Jane Birkin, Joe Dassin, France Gall, Adamo, Jean-François Maurice și mulți, mulți alții, ale căror nume nu-mi vin acum în cap).

Peste tot se învîrteau chelneri spilcuiți cu mânuși albe, pomădați și cu frizura dată cu

briantină, cu cămăși din mătase albă, cu papioane negre, veste cu spatele în dungi alb-negre, care păreau, datorită luciului, a fi tot din mătase și pantaloni negri cu vipușcă, secondati de picolițe tinerele, cu bluze albe și fustițe negre, mai mult guleraș, încinse în tăliuțele de viespi cu un fel de șorțulețe albe, apretate și dantelate pe margini, cu ciorapi lucioși de mătase *cu dungă* și pantofi negri, de lac, cu toc *cui*.

Toți afixau zîmbete tip, ale căror gramaje se măreau direct proporțional cu bacșișul pe care îl primeau, cînd te întrebau mîeros ce mai dorești, întîi în franceză, apoi, dacă nu reacționezi, în engleză. Știu toate acestea pentru că le-am trăit pe pielea mea, ceva mai tîrziu, în vara anului în care intrasem la facultate (1978), cînd îmi petrecusem acolo o zi întreagă, invitat fiind de familia unei june și inocente franțuzoaice din Nantes, Gislaine, cu care mă împrietenisem dezinteresat, hodoronctronc, pe plajă, în zona hotelului Dorna, în preajma celebrului *solar* amenajat pentru cei care se bronzau la... nudul gol! (sic!).

Cu incoștiența și aplombul specifice vîrstei de atunci, habar n-aveam io la ce mă expusesem (pe mine ca pe mine dar mai ales pe ai mei!), ducîndu-mă în clubul ăla. Noroc că vorbeam fluent limba franceză și, probabil, am trecut neobservat pentru băieții de la *ochiu' și timpanu'* (de care auzisem io ceva povești de la ai mei, dar lucruri destul de vagi și neinteresante) ori le-am părut complet inofensiv și neinteresant...

Una peste alta, în acel august al anului 1971, mă simțeam nespus de bine la Mamaia, mai bine ca oricînd. Nu eram pentru prima dată în această stațiune dar acum o priveam cu alți ochi.

Mă mărisem (aveam 13 ani și cîteva luni) și percepeam lucrurile altfel, începeam să înțeleg pe ce lume mă aflu. Plecam în fiecare zi însoțit de ai mei la plajă dis-de-dimineată, să prindem, odată cu răsăritul soarelui, ultravioletele dar și aerosolii, despre care zicea mama (care le știa pe toate, că doar d-aia era ea om mare, nu?) că îmi fac nespus de bine la gît, unde avusesem niscaiva probleme. Aerosolii, adică briza aceea binefăcătoare adiind dinspre largul mării, răcoroasă și îmbibată cu sare și iod, mirosind a alge, a scoici și a nisip, un parfum sublim, inefabil, care mi s-a fixat definitiv în memoria olfactivă. Și pe care briză trebuia s-o inhalez dimineața și în amurg, preț de 2-3 ceasuri...

Nu știu cît de bine mi-a făcut ea la gît, dar în acele preumblări pe malul mării am fost io martorul celor mai frumoase răsărituri și apusuri de soare din viața mea...

În urmă cu vreo doi ani îmi fuseseră scoase amiddalele, în urma unei prelungite infecții de gîlci

care nu mă mai slăbea. Excepționalul medic ORL-ist ploieștean, regretatul Gheorghe Romașcanu, al cărui client fidel eram din fragedă pruncie (din pricina sensibilității mele la nas, gât și urechi), a hotărât, după îndelungi ezitări, să procedeze la extirparea sus-pomenitelor glande, care-mi făceau viața un calvar cu ocazia fiecărei banale răceli, deși el nu era deloc de acord cu asta, spunându-mi, nu o dată, că ele au fost *montate* acolo nu întâmplător, însă din cauza infecției permanente, riscam să am probleme cardiace. Așa că, s-a salvat inima și s-au sacrificat amigdalele iar necazurile mele *otorinolaringologice* (îmi plăcea la nebunie cum suna cuvântul ăsta și, ori de câte ori mi se ivea prilejul, îl pronunțam ca pe o incantație, cu emfază, lăsându-mi prietenii de joacă cu gura căscată) s-au ameliorat simțitor după operație...

Dar trebuia ca de atunci încolo să merg în fiecare an pe litoral, minimum două săptămîni, pentru aerosoli marini, ultraviolete și împachetări cu nămol. Pentru a nu mai avea litigii cu gîlcile. Toate erau bune și frumoase, pînă la nămolul din lacul Techirghiol, cu care fusesem năclăit ani la rînd pînă atunci și pe care, datorită mirosului pestilential și ambianței în care avea loc supliciuul meu – de regulă la băile reci de la Eforie Sud –, îl uram din tot sufletul.

În acel an, venind cu ai mei la Mamaia, îmi plăcea și mai mult ca pînă atunci aici poate și din pricina faptului că mă iluzionam – vorba ceea: vis de vei visa, vis va rămînea! (sic!) – că nu voi mai trece prin cazele ritualului ungerii cu acel nămol sapropelic, cum citisem io în manualul de *Cunoștințe despre natură* că-i zice cu nume și prenume. Dar, în viață, de cele mai multe ori, de ce ți-e frică, d-aia nu scapi!

După vreo două-trei zile de prăjit și bălăcit pe auria plajă din Mamaia, uitasem complet de odiosul supliciu al ungerii mele cu nămol sapropelic scos din lacul Techirghiol și depozitat în niște troace de beton aflate nu departe, pe plajele băilor reci de la Eforie-Sud, plaje care, față de cele de la Mamaia, mi se păreau a fi complet meschine. Și ai mei parcă uitaseră să mă ducă la năclăit, atîta vreme cît mama își vedea în continuare, liniștită, de smacurile și alifiile ei sofisticate, despre care zicea că o ajută să se bronzeze la modul cel mai profi cu puțință iar tata fuma nepăsător, stînd turcește pe prosopul lui, imperturbabil și tăcut, citind absent din dosul ochelarilor săi de soare cu lentile fumurii ziarele pe care și le cumpăra cu regularitate în fiecare dimineață de la unul din chioșcurile de pe faleză, împreună cu nelipsitul pachet de țigări Snagov, pe care pînă seara îl dădea gata.

Asta pînă într-o bună dimineață, în care o balaoacheșă care vindea pe plajă tot felul de flecuștețe – de la șiraguri de mărgelă făcute din melcișori vopsiți în toate culorile curcubeului sau dați cu nitrolac, porumbi fierți sau copti, dar și niște obiecte nedefinite, rotunde și slinoase, de-un galben-mămăligos incert, purtătoare de găuri, pe care ea le numea „gughoși înforiate”, maimuțărind involuntar pe limba ei maternă îndemnul mobilizator *Ia gogoșa înfuriată, pe deasupra cu DDT și naftalină dată!*, care l-a făcut celebru de simpaticul actor Sebastian Papaiani în rolul lui Făniță din filmul *Un suris în plină vară*, emblematic pentru acea epocă post-proletcultistă din care tocmai ieșise România, peliculă care, deși apăruse cu ceva timp în urmă (prin '63, cred), rula destul de des pe ecranele improvizate ale teatrelor de vară sau în cinematografele în aer liber (sau *grădini*, cum li se mai spunea) de prin mai toate stațiunile litoralului, precum și alte produse specifice zonei, cum ar fi (re)numitele *namolu'* și *piatra di bai* (cu accent pe ultimul i), răcnite de paceaura aia, ca din gură de șarpe, printr-un cornet de carton în chip de portavoce – i-a oferit spre vînzare mamei nămol.

Glodul ăsta, pe care-l comercializau pe cîtiva leuți (1, maximum 3, în funcție de cantitate) vînzătorii ambulănți, era ambalat în niște borcane de sticlă (pentru România acelor ani încă nu se inventaseră PET-urile) legate la gură cu bucăți de plastic, „ermetizate” cu sfoară sau pus direct în pungă de plastic, în care încăpeau 3-400 de grame de clisă puturoasă, Made in Techirghiol.

Pietrele de baie erau niște bucățele paralelipipedice de piatră ponce, cam cît să-ți încapă în palmă, șlefuite stîngaci, poroase și ușoare, însă dure, provenite din spumă de mare pietrificată, pe care multă lume le cumpăra (tot pe cîtiva leuți) pentru curățatul mîinilor sau răzuitul pielii îngroșate de pe tălpi și călcîie.

Cu timpul, ambulănții au înlocuit piatra ponce cu o făcătură decupată din blocuri de BCA (în traducere liberă, *beton celular autoclavizat*, pe românește spus, un soi de maxi-cărămizi fabricate dintr-o mixtură de ciment și oxizi de aluminiu), produs care începuse să fie folosit pe scară largă la construcția locuințelor.

Avantajul era că prelucrarea BCA-ului se făcea mult mai lesne iar clienții neștiutori, care toceau pietrele de la un sezon la altul, aveau și „avantajul” că puteau contracta rapid și pe bani puțini, tot soiul de dermatoze, grație efectelor „benefice” ale oxizilor de aluminiu cancerigeni conținuți de falsele pietre ponce.

Ajunsă în dreptul nostru, balaoacheșă vînzătoare ambulantă de nimicuri și-a lăsat pe nisip sacii cu calabalîc să-și tragă sufletul. Atît i-a trebuit mamei, care s-a ridicat de pe cearșaf, cerîndu-i un borcan cu nămol. Pacea s-a luminat brusc la față și, crezînd că l-a prins pe însuși Bunul Dumnezeu de ambele picioare, a și început să turuie ca o moară hodorogită prezentîndu-și oferta, lăudîndu-și *marfurile* cu un lux de amănunte pentru care ar fi invidiat-o și cel mai aprig comis-voiajor al zilelelor noastre, deșertînd rapid pe nisip conținutul sacilor, foști cîndva albi.

Însă, pe mama n-o interesa – spre totala mea disperare – decît nămolul și nimic altceva, în ciuda îndemnurilor care de care mai mieroase ale oacheșei precupețe. A desfăcut vreo cîteva borcane și pungi, pipăind cu buricele degetelor puturosul lor conținut și, vădit nemulțumită de calitatea nămolului, i-a aruncat peste umăr femeii, cu o strîmbătură din nas asortată, să-și vadă de drum cu *noroiul* ei cu tot, că ea nu aruncă banii pe prostii și cu atît mai mult pe zoaiile alea cu pretenție de „nămol de Techirghiol”. Comersanta, în disperare de cauză, a mai plusat: *Aidi, cocoană, nu mai pregeta, ia fro daouă-tri borcane d-ăștia mai marili, că-ț' dau mai eften, că namol ca la mini nu gășhăști nicăirea p-acilea, să dai cu tunu'! E adus az' -noapte tomna dă la ghiolu' ăla, că mi-l scoate un tatar, unu' Selim, derect dă pă fundu' lacului ăla, e bun, dai pă copchil cu iel, la genuchi, face bine la toate halea, ia bolili și durerili ca cu mîna, că nu-l vînz dă ieri dă az', să mor io și famelia mea că nu te mișesc, zău așa!*

Mă uitam la toată scena asta desprinsă parcă dintr-un film neorealist italian cu inima cît un purice, de teamă ca nu cumva balaoacheșă s-o facă din vorbe pe mama și s-o covingă să cumpere, spre „binili” progeniturii ei, zoaiile-alea și să mă moscolească așa, de control, să vadă cum e. Însă mama s-a ținut tare și, reaşezîndu-se tacticoasă pe cearșaful ei, și-a tras pălăria pe ochi, și-a pus ochelarii și i-a zis vînzătoarei, pe un ton calm, aferată și plictisită de insistențele ăleia, că nămolul ei n-are nici cea mai mică legătură cu „originalul” și că ea nu-și murdărește copilul cu „conținutul acelor borcane”.

Am răsuflet ușurat nevoie mare de atitudinea fermă a mamei, însă bucuria mea a ținut doar cîteva secunde, că mama, așezîndu-se confortabil pe cearșaf, a mai adăugat, spunînd apăsător, suficient ca să-mi spulbere toate iluziile că voi scăpa de supliciul cu nămol în acel an: *Vezi-ți de drum, drăguțo, că de mîine fi-miu începe programul la Vasile Roaită, la «băile reci», acolo-i nămolul cel adevărat, nu-i dau eu copilului cu*

porcăriile voastre! Du-te cu Dumnezeu! Țiganca și-a strîns rapid bulendrele și-a șters-o iar eu, copilul, m-am dezumflat ca o minge de plajă întepată, cu toate visele-mi năruite, precum castelele de nisip. Așadar, mama nu uitase de tratamentul meu cu nămol cu parfum de ouă clocite și varză murată stricată, ci doar îmi amînase cu cîteva zile supliciul, care de a doua zi dimineață avea să se desfășoare în toată „splendoarea” lui pe plajele pestilențiale ale lacului Techighiol din stațiunea Eforie-Sud, fostă Vasile Roaită.

Vasile Roaită. Brusc, am fost stăpînit de senzația că absolut toate cerurile – senine și înorate dar și acelea cu cele mai dumnezeiești răsărituri și apusuri pe care le văzusem eu pînă atunci – se prăbușiseră, de-a valma, peste mine.

Mă simțeam pierdut. Așadar, fără nici un echivoc, a doua zi începeau caznele mele: năclăirea cu soioasa și puturoasa clisă scoasă de pe fundul lacului Techirghiol și depozitată în acele jgeaburi de beton aflate pe sărăcăcioasele plaje ale *băilor reci* din stațiunea Eforie-Sud.

Mama stabilise deja programul, spunîndu-i tatei, după ce balaoacheșă aceea cu *namolul* ei o ștersese, că de a doua zi dimineață – nu mai tîrziu de ora 8:30 – vom pleca, zilnic, spre *Vasile Roaită* (așa cum se numise pînă nu demult Eforie-Sud) la afurisele alea de *băi*. Pomenita stațiune maritimă, aflată la doar cîteva kilometri în sudul Constanței, nu-mi era deloc necunoscută. Mai petrecusem pînă atunci cîteva veri acolo, însoțit fiind de părinți, de unchi și mătuși dar și de bunici și uneori de cîteva familii prietene.

Mulți o numeau în continuare *Vasile Roaită* (așa cum fusese ea botezată începînd cu 1950 de noul regim comunist), deși din 1962 ea devenise Eforie-Sud. Singură bunică-mea, fie-i țărîna ușoară!, îi zicea tot *Carmen Sylva*, așa cum o pomenise ea din perioada interbelică, nume care reprezenta pseudonimul literar al Reginei Elisabeta a României, soția regelui Carol I.

Despre existența *Eroului de la Grivița*, așa cum era supranumit Vasile Roaită, aflasem (aidoma tuturor puștanilor generației mele) de la orele de *Istoria Patriei* pe care le făceam în gimnaziu o dată sau de două ori pe săptămîină. Însă multă vreme, legătura dintre numele sus-pomenitului ipochimen bucureștean și mica stațiune turistică dobrogeană, loc al suferințelor mele pricinuite de ungerea cu nămol, avea să rămînă de neînțeles.

Cum la fel de nepătruns îmi era și misterul botezării pieții centrale a Ploieștiului cu tembelul nume de *16 Februarie*. Să dai numele unei

localități după acela al unei personalități (chiar dacă între acel nume și orașul respectiv nu exista absolut nici o legătură, decît, poate, în mințile seci și bolnave ale activiștilor de partid) hai, mai trecă-meargă, dar să denumești cu o dată calendaristică (legată de un eveniment mai mult sau mai puțin important din istoria țării tale) o piață publică sau o stradă, asta mi s-a părut, de cînd mă știu, de-a dreptul o idioțenie.

Vasile Roaită – scria în manualele noastre – ar fi fost muncitorul ăla care trăsese sirena în ziua de 16 februarie 1933, pentru a-și anunța colegii, muncitori ceferiști de la Atelierele *Grivița* din București, că a sosit momentul declanșării mării greve. Așadar, în manualele noastre de *Istoria patriei*, istoriografii comuniști ai liderului Gheorghe Gheorghiu-Dej (un ex-lucrător la acele ateliere ale C.F.R.), relatau cu lux de amănunte povestea conform căreia tînărul „ceferist-martir” Vasile Roaită, în acea „fierbinte” zi de 16 februarie a anului 1933, pornise o sirena, chemîndu-și, în acest fel, colegii de muncă de la atelierele binecunoscutei uzine bucureștene la grevă generală, anunțîndu-I, totodată că vor fi atacați de forțele de ordine.

Colegii săi erau muncitorii în rîndurile cărora comuniștii desfășuraseră pînă atunci o deșănțată propagandă, Gheorghiu-Dej fiind unul dintre cei mai zeloși *militanți pentru drepturile muncitorilor*, activitate pentru care avea să fie ulterior întemnițat. Organizați de syndicate, muncitorii aleseseră această formă de protest pe fondul mării crize economice a anului 1933, care a avut ca efecte, printre altele, masive reduceri salariale (celebrele *curbe de sacrificiu*) și amputări ale unor alte drepturi, ceferiștii de la *Grivița* fiind printre cei mai afectați. Drept pentru care, aceștia încetaseră lucrul „ocupînd” atelierele și curtea uzinelor.

După eșuarea tratativelor dintre Ministerul Comunicațiilor și greviști, jandarmii și poliția au luat cu asalt atelierele, au deschis focul asupra greviștilor, în acest fel punînd capăt acțiunii lor revendicative. Printre cei șapte oameni împușcați mortal atunci, s-a aflat și Vasile Roaită, ucenic cazangiu, un tînăr „revoluționar” în vîrstă de 19 ani. Numele său a devnit public cu mare pompă abia în anul 1948, la cîteva luni de la preluarea puterii de către regimul comunist, după „abolirea monarhiei” și abdicarea forțată a Regelui Mihai I, la 30 decembrie 1947, sub amenințarea armelor reprezentanților mării *armate roșii eliberatoare* a puterii „prietene” de la răsărit, care după încheierea celui de-al doilea război mondial, devenise,

practic, o armată de ocupație, înlocuind-o pe cea a celui de-al Treilea Reich, fostul aliat al României.

Cam acestea ar fi, în linii mari, gogoșile care se scriau în cărțile noastre de istorie în anii '60 – '70 ai secolului trecut. Sigur că adevărul acestei povești era cu totul altul, propaganda comunistă nerecunoscînd niciodată faptul că, în paralel, comuniștii de la Grivița inițiaseră propriile lor acțiuni, mult mai radicale și chiar în contradicție cu cele ale sindicalistilor (membri ai altor partide sau nemembri), mergînd pînă la agresiune armată față de forțele de ordine, catalogate ulterior de istoricii și cercetătorii acelor evenimente drept provocări de tip bolșevic, cu scopul declanșării unei intervenții în forță a jandarmilor, care avea să se soldeze cu morți și răniți. Această violentă rezolvare a grevelor muncitorești avea să fie aspru criticată atunci în parlamentul țării de partidele din opoziție, evenimentele tragice de la Grivița avînd loc pe fundalul disputelor politice din epocă și a prestației lamentabile a regelui Carol al II-lea.

Povestea lui Vasile Roaită încheiată cu moartea „eroului de la atelierele Grivița” (astăzi, definitiv uitat), n-avea cum să reziste la infinit, pentru simplul fapt că era o... făcătură! Încă din timpul în care țara îl avea în frunte pe Gheorghe Gheorghiu-Dej (liderul comunist al României din 1948 pînă la moartea sa, survenită în 1965) se știa foarte bine că adevăratul om care trăsese sirena atelierele fusese un oarecare Constantin Negrea și nu Vasile Roaită. După moartea lui Dej, cercetările de arhivă au scos la lumină adevărul și anume faptul că Vasile Roaită fusese lovit din greșeală de un glonț care ricoșase și că, de fapt, junele cazangiu erau un turnător ordinar al Siguranței – cum îndeobște era cunoscută în perioada interbelică Direcția Generală a Poliției de Siguranță a Statului, cu rol de a apăra statul din punct de vedere informativ – care fusese infiltrat printre muncitori.

Însuși Constantin Negrea a fost acela care a mărturisit faptul că, în anul 1944, Dej și Chivu Stoica (un alt lider comunist marcant) l-au rugat să renunțe la „meritul” său în favoarea lui Roaită, deoarece un erou mort era mult mai de folos propagandei regimului care urma să preia puterea, decît unul viu! Astfel a fost fabricat unul dintre simbolurile proletariatului, făcut utecist post-mortem în anul 1948, al cărui nume a fost purtat mult timp de mai multe localități (printre care și de stațiunea maritimă devenită ulterior Eforie-Sud, ex-Carmen Sylva) sau de unele instituții precum spitalul bucureștean Vasile Roaită, numit ulterior Grivița, astăzi Sfînta Maria.

(va urma)

► CIPRIAN SPOIALĂ

Jurnal londonez (fragment)

M-am visat într-un autobuz gol

Dimineța, la ora șase. Autobuzul se mișca încet, ca și cum șoferul ar fi avut tot timpul din lume și nicio destinație reală. Geamurile erau aburite, și nu de la căldură, ci de la respirații fantomă. Ale cui? Nu știu. Poate ale mele din alte dimineți, când m-am urcat în același autobuz, cu ochii închiși și sufletul uitat cu ușa larg deschisă. Scaunele erau goale, dar parcă cineva tocmai se ridicase de pe fiecare dintre ele. Știi senzația? Când locul păstrează căldura corpului, dar omul nu mai e acolo. Exact așa era tot autobuzul: plin de absențe. Eu stăteam sprijinit de geamul aburit și îmi scriam numele cu degetul, ca un copil plictisit; dar literele se ștergeau singure, de parcă nici geamul nu voia să știe cine sunt. Afară era încă noapte, un fel de noapte palidă, obosită să mai fie întuneric. Am avut impresia că autobuzul nu merge pe șosea, ci printr-un fel de ceață lichidă. Șoferul era doar o siluetă, niciodată clară. Uneori, mi se părea că nici nu era om, ci doar un manechin care apăsa pe pedale din inerție. Și, am simțit, pentru prima oară, liniștea absolută. Nu era frumoasă. Era grea. Era ca și cum lumea toată murise și singurul lucru rămas în viață era motorul care mormăia încăpățânat, ca o inimă obosită care bate din reflex, nu din convingere.

M-am trezit brusc. Ceasul arăta 5:58. Și când m-am urcat în autobuzul real, la 7:10, am avut senzația stranie că visul nu s-a terminat. Că, de fapt, niciodată nu mă trezesc complet. Doar schimb autobuzele.

Dimineată. Autobuz plin

Toată lumea e pe modul de supraviețuire pasivă. Nimeni nu respiră prea tare, nimeni nu clipește mai mult decât e necesar. O liniște de muzeu. Atunci a urcat el. Un domn din Mumbai – sau poate Croydon – cu o geantă, o caserolă și o misiune spirituală: să ne amintească tuturor că viața are miros. Mult miros. A scos caserola ca pe o relievă sfântă și a deschis-o cu o demnitate care spunea „nu e doar mâncare, e tradiție”. Într-o secundă, tot autobuzul s-a transformat într-un tandoor¹ pe roți. Aerul a devenit vizibil. Îl puteai tăia felii și pune pe naan². Mirosea a turmeric, a usturoi, a dorință de reîncarnare într-o cameră cu geamuri deschise. Noi? Spectatori captivi într-un documentar BBC despre „Cum miroase karma”. Fiecare respirație era o aventură. Nasul meu

experimenta culori noi. Sinusurile? Curățate. Forțat, dar curățate.

Când credeam că momentul suprem a trecut, omul scoate telefonul. Pe speaker, evident – că doar n-o să păstreze intimitatea unei conversații în hindi la ora 8 dimineța. De la capătul celălalt, un văr din Mumbai țipa ceva despre unchiul care trebuia să vină marți, dar a zis că vine miercuri, dar de fapt venea joi. O dramă familială în Dolby Surround³. Tonul vocii lor trecea de la „namaste” la „telenovelă cu sfinți nervoși” în mai puțin de o secundă. Între timp, caserola continua să emane arome care depășiseră granițele legale ale politiei publice. Am simțit cum geaca mea a început să miroasă a curry, a regret și a viză de ședere prelungită. O bătrână s-a închinat. Un adolescent a deschis geamul, dar geamul a renunțat. Șoferul s-a uitat în oglindă, dar și el părea împăcat cu ideea că murim toți în vibrație de coriandru.

Când omul a coborât, am rămas în tăcere. Un fel de tăcere grea, spirituală, post-mistică. Fiecare dintre noi devenise un pic mai... indian. Nu în suflet, ci în haine. Încă miros a dal makhani³ și rușine socială.

Iubesc mirosul de cărți vechi

Are ceva ce niciun parfum scump nu poate imita. O combinație de timp, praf și amintiri care n-au vrut să plece. E mirosul unei lumi care n-a avut Wi-Fi, dar a avut sens. Fiecare pagină miroase a cineva care a citit-o cândva și a înțeles altceva. E liniștea aceea care nu te judecă, doar te așteaptă. Și, uneori, mă gândesc că, dacă aș putea, m-aș muta acolo – între pagini, în praf, unde totul e vechi, dar nimic nu e pierdut.

După ce am ieșit din restaurant

Am simțit că am trecut printr-un ritual de purificare forțată. Papilele mele gustative erau în șoc post-traumatic, iar stomacul scria deja plângeri către Protecția Consumatorului. Mergeam pe stradă amețit, ca după o ședință de terapie făcută de un șaman beat cu ghimbir pe frunte.

Ajuns acasă, am desfăcut un borcan de zacuscă. A mirosit a pace, a România profundă. Mi s-au umezit ochii puțin. Și mi-am jurat solemn ca de fiecare dată când voi fi tentat să testez bucătării exotice, să-mi aduc aminte că stomacul meu n-a fost niciodată la meditație. El vrea cartofi prăjiți, nu karma.

Se lăsase o seară dubioasă peste Chinatown

Un amestec parfumat de vită gătită în sos de motorină și gogoși cu parfum de polistiren expandat. Printre turiștii care se pozau cu fiecare felinar, ca și cum tocmai descoperiseră

electricitatea, El. Un român autentic, aproape o relicvă de muzeu ambulant. Avea o mustață stufoasă, genul de mustață cu care poți să măturî curtea sau să sperii copiii din sat. Era îmbrăcat într-un trening lucios, verde fosforescent, din acela considerat „costum de ocazie”. În mâini – un saxofon ruginit care părea că și-a dat duhul prin 1987, dar a fost resuscitat cu șireturi și vodkă. Cânta Lambada. La picioarele lui – un cărucior de cumpărături abandonat, folosit ca portofel de trotuar, în care odihnea un snickers mucegăit și un pliant cu oferta de bufet all-you-can-eat (valabilă acum doi ani). Fermecat de absurditatea situației și pentru că nu aveam alte planuri, am scos 10 lire și i le-am pus în palatial push⁵. Și atunci a început totul. Românul s-a oprit brusc din suflat. A ridicat saxofonul în aer, ca Excalibur-ul, și a strigat:

– Fraților, s-a deschis sezonul de dans și aprobare universală!

Din colțuri ascunse au început să apară oameni. Ca într-un coșmar coregrafic. Un bătrân chinez cu un acordeon minuscul a sărit de pe un scuter și a început să cânte un *Something vaguely* tragic în stil minor. O băbuță cu un papagal pe umăr și-a dat jos papucii și a început să danseze lambada, cu o grimasă care părea o combinație între criză de sciatică și simț artistic. Un tânăr dubios cu un ukulele spart a strigat „YOLO!” și s-a alăturat, lovind frenetic o singură coardă. În cinci minute, trotuarul se transformase într-un flashmob multicultural de oameni care n-aveau nimic în comun în afară de ideea că „ce se întâmplă acum e clar ilegal undeva, în vreo țară normală.” Și al nostru? Al nostru sufla în saxofon cu o disperare de om care încearcă să resusciteze un hipopotam. Din saxofon ieșea un zgomot hibrid: puțin Lambada, puțin Titanic când se scufundă, puțin tractor de la C.A.P. pornit pe ger.

La un moment dat, vine Poliția. Două mașini de patrulă cu girofarurile pornite. Un agent ridică porta-vocea și, în mod absolut fantastic, nu strigă „Opriți-vă!” sau „Plecați!” În schimb, aud „Cine știe pasul de Lambada să rămână! Restul, la pământ!”

Eu mă trezesc dansând lambada cu o statuie vivanță vopsită în auriu care, între două mișcări, îmi șoptește: „Boss, viața e scurtă, dar Lambada e eternă.” Între timp, românul striga din toți bojocii: „Pentru 20 de lire, vă bag și-o doinăka saxofon!” Un polițist copleșit de moment, a început să plângă discret. O turistă japoneză a scos un selfie stick și a immortalizat momentul. Un cerșetor beat a început să recite din Eminescu, în timp ce o femeie îmbrăcată în Pikachu țopăia în

ritm de Lambada. Și eu? Eu am dat încă 5 lire și am strigat:

– Cântă-ne, maestre! Cântă până crapă saxofonul și se deschide o gaură neagră aici, între restaurantul cu bufnițe moarte și magazinul de gogoși radioactive! Și el a cântat. Și lumea s-a scufundat, pentru câteva minute, într-un haos perfect. Un haos de Lambada, saxofon, sandale cu șosete și speranță amară.

O greutate discretă

Am stat azi pe marginea patului cu o cană în mână. Goală. Nu pentru că n-aș fi avut ce pune în ea, ci pentru că nu mai știam ce să-i cer. Apă? Cafea? Viață? Îmi era greu să-mi dau seama. În ultima vreme, parcă toate senzațiile au început să poarte același nume: oboseală cu aromă de nimic. Ții o cană goală în mână și-ți spui că e doar o cană. Dar nu e. E locul în care ar fi trebuit să fie ceva. Ceva cald. Ceva bun. Ceva care să te țină drept într-o zi care altfel te împinge în genunchi. Dar nu pui nimic în ea. Nu că n-ai putea. Ci pentru că ți-e teamă că nu o să simți nimic nici dacă torni tot universul acolo. Și te întrebi când ai început să te obișnuiești cu golul. Cu tăcerile. Cu așteptările care nu mai duc nicăieri. Când ai început să accepți că unele lucruri nu se umplu, oricât ai vrea. Că unii oameni nu revin, oricât ai spera. Că unele dimineți sunt doar uși închise, nu începuturi. Așa că lași cana pe noptieră. Neumplută. Neînțeleasă. Ca tine. Și continui ziua cu o liniște care nu vindecă, dar măcar nu mai doare. Pentru că, până la urmă, ai învățat ceva: nu fiecare gol trebuie umplut. Unele doar se poartă. Ca o greutate discretă, care îți amintește că încă ești aici. Și încă, cumva, mai încerci.

¹ **Tandoor** – Cuptor cilindric din lut sau metal, de obicei îngropat în pământ sau fixat, care utilizează cărbune sau lemn pentru a atinge temperaturi de peste 480°. **Tandoori** se referă la o metodă de gătit și la un stil de preparate culinare indiene, originare din Punjab, în care carnea (de obicei pui) este marinată în iaurt și condimente, apoi gătită la temperaturi înalte într-un cuptor de lut cilindric numit **tandoor**. Acesta oferă o aromă afumată, suculentă și o culoare roșiatică distinctă, fiind un fel de mâncare emblematic al bucătăriei Sud Asiatice (n.red.).

² **Naan** – pâine plată, moale și pufoasă, specifică bucătăriei indiene și din Asia Centrală, coaptă tradițional într-un cuptor de lut numit tandoor. Este o lipie dospită, preparată din făină, iaurt, drojdie și sare, având o formă ovală caracteristică, adesea unsă cu unt (ghee) sau usturoi (n.red.).

³ **Dal Makhani** – este un preparat culinar clasic indian, originar din provincia Punjab, renumit pentru textura sa extrem de cremoasă, bogată și aromată. Se bazează pe linte neagră întreagă (urad dal) și fasole roșie (rajma), găsite lent timp de mai multe ore cu unt, smântână, roșii și condimente, rezultând o mâncare reconfortantă, de tip „comfort food” (n.red.).

⁵ Sintagma **palatial push** este o expresie idiomatică având o conotație figurativă puternică, sugerând un efort sau o presiune de a obține ceva grandios. Altfel spus, înseamnă un efort intens, de amploare, pentru a atinge un nivel superior sau a obține o imagine grandioasă (n.red.).

► ADRIAN VICTOR VANK

Neuro ludic

Tu știi să vorbești fără să deschizi gurița? a întrebat fetița cu păr blond și cu două codițe atent împletite, având la fiecare capăt câte o fundiță portocalie. Dacă te uitați atent la căpușorul fetiței, iar eu asta fac, mă uit atent, desi în urmă cu o secundă, exact o secundă, puteam să jur că am alunecat în somn, puteai observa că semăna cu o portocală. O portocală pistruiată din care curgeau două codițe. O portocală cu doi ochi albaștri și migdalați care îl fixau pe noul venit, un băiat care atârna de mâna unei femei aduse de spate.

Băiatul, dar mai bine să-i spunem băiețelul, mergea asemeni unei marionete stricate sau, mai bine zis, asemeni unei marionete dirijate de o mână nedepinsă cu mânuirea marionetelor. Piciorul drept părea normal, dar cel stâng era mai scurt, aspect ce plasa centrul de echilibru al corpului băiețelului într-un alt punct decât la ceilalți copii, pe care ne ferim să-i numim normali. Nici mâinile nu păreau să aparțină aceluiași corp și aici avem în vedere nu doar dimensiunile, pentru că mâna corespunzătoare piciorului normal era mai scurtă decât cea corespunzătoare piciorului mai scurt, ci și aspectul lor, mânuța mai scurtă având un discret aspect cianotic. Mâna femeii era singurul punct de sprijin care îl făcea pe băiețel să-și poată păstra echilibrul, așa că se ținea de ea cu ambele sale mâini.

Băiețelul-marionetă (haideti, pentru început, să-i spunem așa, bietului băiețel) era îmbrăcat cu o pereche de pantaloni scurți din material reiat de culoare verde închis, susținuți de o pereche de bretele prinse de turul pantalonilor cu clapete argintii, iar pe materialul semielastic al bretelelor apăreau desenați ursuleți în diverse ipostaze: mirosind o floare, cu lăbuța într-un borcan pe care scria „HONEY”, cântând la o trompețică roșie sau la o tobă de jucărie agățată de gât. Tricoul polo care acoperea partea de sus a corpului slab al băiețelului-marionetă, era alb și nu avea niciun imprimeu pe el.

În capul băiețelului a rezonat întrebarea fetiței-portocală (pentru început, haideti să-i spunem fetiței fetița-portocală, deși pe parcursul poveștii fetița va avea și alte nume) *tu știi să vorbești fără să deschizi gurița?* Ochii băiețelului-marionetă au căutat prin încăperea sursa întrebării pe care o auzise, fără a o auzi. Pupilele i se mișcau rapid de la dreapta la stânga, așa că a reușit relativ

târziu să-și focalizeze privirea pe fetița cu capul ca o portocală pistruiată din care curgeau două codițe atent împletite.

Glasul era de fetiță, întrebarea nu era un gând de-al lui, prin urmare, s-a gândit băiețelul-marionetă, întrebarea nu putea veni decât din partea fetiței cu codițe, fetița-portocală. Ceea ce l-a uimit pe băiețelul-marionetă au fost pistruii fetiței. Erau foarte mulți. Primul gând al băiețelului-marionetă a fost *nu știu să vorbesc fără să deschid gurița, nici nu cred că e posibil așa ceva, ce întrebare ciudată. Ba, știi, te-am auzit, se aude din nou vocea zglobie a fetiței-portocală în capul băiețelului-marionetă. Ce prostie, gândi băiețelul. Nu e nicio prostie, e foarte adevărat, auzi din nou băiețelul vocea fetiței, în timp ce se uita la ea cum zâmbea. Fetița asta e ciudată, a gândit băiețelul-marionetă, buzele nu i se mișcă, iar mie mi se pare că îi aud vocea în cap. Imediat după acest gând nerostit a auzit din nou vocea fetiței-portocală ... nu sunt ciudată, doar că noi putem vorbi fără să deschidem gurița. Asta nu este o ciudățenie, este doar ... altceva. A fost nepoliticos să-mi spui că sunt ciudată, dar te iert. Băiețelul-marionetă a focalizat cu greu gura fetiței-portocală și i s-a părut că a surprins un zâmbet. Poate chiar a fost un zâmbet, a gândit băiețelul. Sigur că a fost un zâmbet, a auzit vocea fetiței-portocală în cap, zâmbetul că te iert, dar numai de data asta.*

Femeia de mâna căreia atârna băiețelul-marionetă, care tocmai aflase că poate vorbi fără să deschidă gurița, și-a pus poșeta ieftină pe unul dintre scaunele înșirate de-a lungul peretelui pe care erau lipite câteva afișe cu reclame la produse farmaceutice. Pe un afiș mai mare, chiar lângă televizorul prins aproape de tavanul încăperii, era reprezentat un corp uman cu capul întors spre dreapta, picioarele puțin desfăcute și mâinile întinse lateral. Pe corp un desenator a schițat schematic traseele nervoase. Televizorul era deschis și fixat pe un post muzical. Videoclipurile muzicale erau întrerupte din când în când de reclame intens colorate și foarte dinamice. Imaginile și culorile se succedau rapid, foarte rapid, uneori stroboscopic. Imaginile, coloristica și dinamismul acestora sunt capcane sigure pentru retina unui copil.

Ori de câte ori reclamele luau locul muzicii, ochii albaștri ai fetiței-portocală devorau ecranul și totul murea în jurul ei, până în clipa în care se termina calupul publicitar, explozia de lumină și culoare. După ce și-a așezat poșeta pe scaunul alăturat, femeia s-a așezat fără a lăsa libere mânuțele băiețelului-marionetă, după care l-a luat protector în brațe și a oftat, spunând încet... of,

doamne, cu ce-am greșit? În încăperea a intrat un bărbat îmbrăcat într-un tricou negru și pantaloni de in de aceeași culoare. În picioare purta o pereche de pantofi lejeri. Înainte de a saluta, a exclamat: *Diana, ridică-te de acolo!* Se adresa fetei-portocală, care stătea întinsă într-o poziție nefirească pe gresia maronie și prăfuită a încăperii. Era întinsă pe spate, iar capul era îndreptat spre televizor. Pe ecran tocmai rula un calup de reclame, astfel că fetița-portocală nu a dat atenție bărbatului și a continuat să privească vrăjită la ecranul pe care se succedau reclame intens colorate și foarte dinamice. Bărbatul s-a aplecat, a ridicat fetița și a așezat-o pe unul dintre scaune, după care s-a așezat pe scaunul alăturat, la două scaune de cel pe care stătea femeia cu băiețelul în brațe. În tot complexul mișcărilor, pentru o secundă, sau chiar mai puțin, legătura dintre ochii fetei-portocală și ecranul dinamic și multicolor a fost întreruptă. În acel moment, fetița portocală a gemut lung, ca un animal rănit, și l-a lovit pe bărbat cu pumnii în piept. După ce legătura cu ecranul a fost restabilită, fetița s-a liniștit ca prin minune. *Bună ziua, mă scuzați, am uitat să salut,* i-a spus bărbatul femeii care îl ținea în brațe pe băiețelul-marionetă. Femeia s-a uitat lung la bărbat și a murmurat ... *de parcă de politețuri ne arde nouă.* Văzând că fetița era tot cu ochii la ecran, bărbatul a ridicat-o în brațe și a mutat-o pe canapeaua de sub televizor, pentru a o feri de capcana luminoasă. Fetița-portocală a gemut din nou și s-a trântit pe podea, alegând o poziție din care să poată vedea ecranul televizorului.

Ușa încăperii s-a deschis și a intrat o bătrână cu picioare groase. Mică de statură, îmbrăcată într-o pereche de pantaloni de stofă de culoarea vișinei putrede și cu o bluză ieftină din bumbac, femeia a salutat cu voce timidă persoanele aflate în sală. Femeia cu băiețelul în brațe a înclinat discret capul în semn de salut, iar bărbatul, exasperat de faptul că fetița-portocală nu se putea desprinde de ecran, a salutat apăsător, semn de nervozitate. Bătrâna ducea de mână un băiețel grasuț, care își ținea patru dintre cele cinci degete ale mâinii stângi în gură și, dacă nu s-ar fi ținut de mâna bătrânei, ar fi mers de-a bușilea prin încăperea. Bătrâna s-a așezat la un scaun distanță de cealaltă femeie, cea care ținea în brațe băiețelul-marionetă

Tu știi să vorbești fără să deschizi gurița? au auzit cei doi băieți vocea fetei-portocală în cap. Fetița-portocală îi adresase aceeași întrebare noului venit. Noul venit, fără să scoată degetele din gură, a răspuns, *știi, sigur că știi.* Nici nu era nevoie să-și elibereze gura, fiindcă cei trei copii

comunicau altfel decât majoritatea copiilor, pe care, așa după cum am mai spus, evităm să-i numim normali. Fetița-portocală a continuat, *pe mine mă cheamă Diana. Pe voi cum vă cheamă?* Băiatul grasuț a răspuns primul, *pe mine mă cheamă Adam.* Băiețelul-marionetă a întârziat cu răspunsul. Încă nu se dumirise ce era cu vorbitul fără să deschidă gurița. Jocul i se părea interesant. El vorbea și cu gura, dar comunicarea era doar prin gemete și vaiete care voiau să anunțe senzația de foame, de sete, sau vreo nevoie urgentă. A încercat și cu cuvinte, dar acestea se opreau undeva înăuntrul lui și se încăpățâneau să nu-i iasă pe gură. Vaietul lung, spre exemplu, era semnalul că vrea să-și facă nevoile, dar acest lucru îl știa doar mama lui, femeia care îl ținea în brațe și care, din când în când, ofta prelung și murmură, ca într-un monolog, *of, doamne, cu ce-am greșit?*

Unele vecine de pe strada pe care locuiau ea și fiul ei, pentru că băiețelul-marionetă era fiul ei, cele răutăcioase și proaste, evident, îi spuneau *madame of-doamne-cu-ce-am-greșit?* Bineînțeles, acest aspect este total lipsit de relevanță în această poveste. *Radu, mă cheamă Radu,* răspunse băiețelul-marionetă în timp ce trăgea puternic de ambele bretele din pricina emoției. Iată, știa și el să vorbească fără să deschidă gurița. Apoi s-a gândit: *dacă mămica nu m-ar fi adus în acest loc și dacă nu aș fi cunoscut-o pe Diana, nu aș fi știut că pot vorbi fără să deschid gurița.* Fetița-portocală, Diana, și băiețelul rotofei, Adam, au auzit gândurile lui Radu și au chicotit înfundat. Radu a continuat să vorbească în gând, întrebându-se de ce mămica lui nu îi înțelege gândurile, așa cum o fac noii lui prieteni. Vocea lui Adam s-a auzit prima, *nici bunica mea nu-mi aude vocea din gând. Orice aș gândi, oricât de frumos și interesant ar fi gândul meu, ea nu spune decât ... scoate degetele din guriță, de parcă tot ceea ce vede la mine este faptul că țin degetele în gură. Așa sunt eu, așa mă simt bine, dar asta nu înseamnă că nu am gânduri pe care aș vrea ca bunica să le audă. Nici mămica și nici tăticul nu-mi auzeau gândurile. Poate că ei sunt altfel decât noi, s-a auzit vocea Dianei. Oricum, ei sunt ai noștri și îi iubim, chiar dacă nu ne aud gândurile,* a continuat Diana. Radu a intervenit în timp ce trăgea de bretele, gata să le smulgă, *da, dar tu l-ai lovit cu pumnii pe tatăl tău.* Diana a replicat pe loc, *voia să-mi ia culorile, iar eu nu pot trăi fără culori.* Pe ecranul televizorului au început să curgă din nou spoturi publicitare, iar ochii Dianei s-au îndreptat și au rămas lipiți de ecran, de parcă tot ceea ce era în jurul ei ar fi încetat să existe.

Tatăl Dianei a decis să recurgă la o măsură radicală, s-a ridicat de pe scaun și a traversat încăperea până la măsuta din fața canapelei, a luat telecomanda televizorului și l-a oprit. Negrul ecranului a înghițit toată explozia de culori, iar fetița-portocală, Diana, a început să geamă asemeni unui animal rănit de moarte, tăvălindu-se pe pardoseala încăperii. Corpul ei mic și firav se contorsiona entropic, de parcă ar fi fost într-un spectacol de circ cu pitici. Era asemenea unei păpuși mecanice dezarticulate, cu mișcări alandala, dezordonate, dar cu resortul interior, arcul, forța motrice, tensionat la maximum. Când corpul se îndrepta, era ca un titirez căzut la pământ, dar căruia energia cinetică nu i se epuizase. Bătrâna, bunica lui Adam, a dus palma stânga la gură și a exclamat, *doamne, să nu se rănească!* Înainte ca tatăl Dianei să poată interveni pentru a pune capăt spectacolului, Adam s-a arcuit în scaunul pe care îl pusese bunica lui, s-a lăsat să se scurgă pe podea și a pornit de-a bușilea spre Diana. Radu a început să urle și și-a rupt una dintre bretele. Era un vibrato entropic în toată încăperea. Chiar și aerul tremura în acea încăpere a nerostirilor. Totul a pornit de la oprirea televizorului, de la dispariția luminilor dinamice care însoțesc un calup de spoturi publicitare și setea de culori a unei fetițe-portocală. Radu nu a reușit să se elibereze din brațele mamei sale, pentru că femeia care îl ținea în brațe, madame *of-doamne-cu-ce-am-greșit*, îl ținea foarte strâns. Era obișnuită cu mișcările neașteptate ale copilului. Radu, la fel ca Adam, voia să ajungă lângă Diana, noua lui prietenă, cea care îi dezvăluise ceva ce el nu știa despre el însuși, faptul că putea vorbi fără să deschidă gurița, că dincolo de comunicarea reală și limitată la gemete și vaiete, putea articula cuvinte, putea formula propoziții și fraze. S-a smucit, a gemut, dar mama lui îl ținea strâns în brațe. A rupt și cea de-a doua bretea, dar nu a putut evada din strânsoarea brațelor ei, astfel că a rămas spectator pasiv la zvârcolirile Dianei. Deși corpul îi era scuturat de spasme, capul Dianei rămăsese orientat spre televizorul care avea ecranul negru, iar privirea ei părea să implore ecranul să-i redea culorile în dinamica lor, acestea fiind pentru fata-potocală ceea ce apa era pentru un om rătăcit în deșert, viață.

Primul care a ajuns lângă Diana a fost Adam. Deși mergea de-a bușilea, a fost mai rapid decât tatăl fetei. A prins-o de mână și a gândit intens un singur cuvânt ... *liniștește-te*, pe care l-a repetat în timp ce strângea mână Diana. Tatăl Dianei a ajuns după ce Adam a luat-o de mână pe Diana. S-a aplecat și a luat-o pe Diana în brațe. Adam a lăsat liberă mâna Dianei, speriat de

intervenția adultului, și s-a retras de-a bușilea spre scaunul pe care stătea bunica lui. Bărbatul a strâns-o la piept pe fetița-portocală și a repetat de câteva ori ... *gata, gata, gata, prințesa mea*. În ciuda tonului calm, liniștitor al bărbatului, mușchii fetei continuau să se contracte din cauza sevrajului cromatic. Bătrâna, bunica lui Adam, s-a ridicat de pe scaun și a privit încrunțat spre tatăl Dianei, a pășit spre măsuta din fața canapelei, cea pe care stătea telecomanda, și a deschis televizorul. Muzica a umplut camera, iar mușchii Dianei au încetat lupta, fata-portocală s-a relaxat în brațele tatălui, iar capul i s-a întors spre televizor. Bunica lui Adam a trecut pe lângă tatăl Dianei și i-a spus cu un ton de mustrare, *nu așa se rezolvă problema fetei, mai rău îi faci*. Adam a revenit pe scaun alături de bătrână, Diana stătea în brațele bărbatului cu capul spre ecranul televizorului, iar Radu se liniștise în brațele mamei sale, cu capul pe pieptul ei și cu un firicel de salivă care i se scurgea, din gură, pe bluza femeii.

Diana a spart tăcerea din mințile celor trei copii, *ar fi fost nostim să vorbim ca ceilalți copii!* Băieții au tăcut, nu se așteptau ca Diana să-și revină atât de repede. Radu, mai curios din fire, a întrebat scurt, *de ce?* Nu a răspuns Diana, ci Adam, căci el era conștient de faptul că poate vorbi fără să deschidă gura, înainte de a se întâlni cu Diana și Radu. *Păi, ar fi fost nostim pentru că am fi vorbit stricat, am fi folosit sunetul „l” în loc de „r” și poate „s” în loc de „ș”*. Diana nu ar fi spus ... *tu poți să vorbești fără să deschizi gurița, ci ... tu poți să vorbești fără să deschizi gulița*. Radu a râs, iar Diana a continuat jocul de-a vorbitul ca ceilalți copii ... *nu lăde, măi Ladule*.

Un nou calup de publicitate a confiscat-o realității pe fetița-portocală. Imediat după ce spoturile publicitare au lăsat loc muzicii, Diana a ridicat mâna dreaptă și a rotit-o prin aer. În urma mâinii a apărut un curcubeu de parcă în încăperea-nerostirilor ar fi plouat. Radu și Adam se uitau uimiți la curcubeul creat de mâna Dianei. Adulții nu păreau să bage de seamă ce se întâmplă în încăpere sau poate că nu vedeau.

Există o mulțime de lucruri pe care le fac copiii, dar care trec neobservate pentru adulți și poate faptul că o fetiță-portocală, dependentă de jocul culorilor, putea crea un curcubeu era unul dintre lucrurile invizibile pentru un adult, chiar dacă acesta era tatăl ei. Curcubeul a început să plutească prin încăpere. Radu a întins mâna și a atins marginea minunăției colorate. În momentul în care degetul a atins curcubeul, acesta a tremurat exact ca suprafața unui lichid la atingerea unui deget. Degetul lui Radu s-a colorat în albastru, iar

acesta zâmbea încântat de noul joc. *Ce zi minunată, și-a spus, mai întâi am aflat că pot vorbi fără să deschid gurița, iar acum mă joc cu curcubeie.* Adam a atins și el curcubeul și degetul arătător i s-a colorat în galben. *O să-ți spunem fata curcubeu, nu Diana,* a spus Adam care, după ce a rotit de câteva ori degetul prin aer, a dat naștere unei spirale galbene. În timp ce curcubeul și spirala galbenă pluteau prin încăperea, Adam a spus *am și eu un secret, dar cred că sunteți de incredere, așa că îl voi împărtăși cu voi.*

În timp ce copiii se jucau cu curcubeul, trimițându-l de la unul la celălalt, Adam le-a povestit cum a aflat el că poate vorbi fără să deschidă gurița. Era vorba despre prima vară în care părinții l-au dus la bunica sa, într-un orașel de munte. Părinții au uitat să mai vină să-l ia, dar lui îi plăcea să stea cu bunica lui, chiar dacă aceasta nu știa să vorbească fără să deschidă gurița. În centrul orașului se afla un parc plin cu veverițe, iar bunica îl scotea în parc zilnic, câteva ore. Îl plimba în cărucior. Mai întâi îl plimba pe marginea râului care traversa orașul. Arunca bucăți de pâine rațelor, care se zbenguiau în apele râului. Bunica îl ajuta să se ridice din cărucior, să vadă războiul păsăretului pentru un coltuc de pâine. Tare era distractivă gălceava rațelor. Radu și Diana au râs când au auzit despre războiul rațelor pentru bucata de pâine. După ce termina jumătatea de franzelă luată de acasă pentru joaca cu rațele, a continuat Adam povestea sa, bunica împingea căruciorul până în parc și amândoi stăteau câteva ceasuri la umbra unui brad.

Bunica citea dintr-o carte sau răsfoia o revistă, iar el privea uimit oamenii care treceau pe lângă banca pe care stăteau. Adam a crezut tot timpul că pe lume există două feluri de oameni, mergători și stătători, iar el era un stătător. Stătător era și bătrânul de la intrarea în parc, un bătrân care i s-a părut straniu lui Adam, stătea într-un scaun cu rotile, asemănător cu al lui, dar mai mare și avea în poale un borcan asemănător cu borcanele în care bunica lui ținea castraveții murați, singura diferență fiind aceea că în borcanul bătrânului erau câțiva bănuți.

În momentul în care Adam le-a povestit noilor prieteni, Diana și Radu, despre mergători și stătători, Diana l-a întrerupt și vocea ei s-a auzit în mintea băieților ... *asa e și cu vorbitul ... există oameni care vorbesc cu gurița și oameni care nu au nevoie de guriță pentru a vorbi.* Adam a continuat povestea secretului său, spunându-le că a constatat că unii trecători încetineau pasul la vederea lui și a bunicii. Uneori, oamenii își făceau cruce, unii se apropiu de bunica lui și îi adresau

câteva cuvinte. Odată, o femeie și-a făcut cruce și a vrut să-i dea bani bunicii, dar aceasta a refuzat politicos.

Pe ecranul televizorului din încăperea nerostirilor a început un nou segment de publicitate, iar Diana a rămas cu ochii la ecran. *Să așteptăm să se termine,* a spus Radu, *Diana nu este cu noi pe durata acestui război al culorilor și nu cred că ar vrea să piardă amănunte din secretul tău.* Adam a fost de acord și a avut răbdare până la terminarea publicității. De fapt, îi plăcea Diana, această fată-portocală-curcubeu și voia ca fata să nu piardă niciun amănunt din povestea lui, din secretul lui, secretul care tocmai își pierdea calitatea de secret. După terminarea calupului publicitar, Adam s-a asigurat că Diana era din nou prezentă și a continuat povestea fără a o lungi prea mult. Adam le-a mai povestit câteva din întâmplările din parc, dar Diana era nerăbdătoare, *de la cine ai aflat?* Adam a scurtat povestea, *de la Vera.* Diana și Radu au fost uimiți să afle că Vera nu era o persoană, un om, ci o veveriță, *cea mai destoinică veveriță din parcul din centrul orașului,* a spus Adam. *Din ziua în care am cunoscut-o pe Vera,* a încheiat Adam povestea, *am stat de vorbă cu ea aproape de fiecare dată când mă scotea bunica în parc și am aflat o mulțime de lucruri interesante de la ea.* În final, Adam le-a destăinuit prietenilor cum a ajuns să o cunoască pe Vera. Bunica lui îl învățase tertipul cu nucile lovite între ele. Zgomotul produs de coaja nucilor lovite era irezistibil pentru veverițe, iar acestea veneau pentru a-și lua premiul, nucile.

În încăperea nerostirilor a intrat o femeie îmbrăcată într-un halat alb și și-a notat numele celor trei copii, în ordinea sosirii, pe un carnețel cu coperte argintii. Imediat ce femeia în halat alb a părăsit încăperea, Diana a spus, *Radu, tu nu ai nimic să ne spui?* Radu bănuia că îi va veni rândul și a început să se foiască în brațele mamei sale. În cele din urmă, s-a oprit din foială, și-a făcut curaj și le-a spus noilor să-i prieteni: *eu am o poiană în care îmi place să stau și să mă gândesc la cine sau ce sunt.* Diana a chicotit și a întrebat, *pe noi când ne duci în poiana ta? Sunt convinsă de faptul că singur te plectisești, oricât de frumoasă ar fi poiana asta a ta.* Radu s-a fâstâcit. Nu s-a așteptat ca Diana să vrea să-i vadă poiana. Adam a intervenit, *și eu aș vrea să-ți vad poiana. Bine, dar poiana aceasta este foarte departe și ar trebui să zburăm până acolo, iar noi nu avem aripi.* Adam a zâmbit așa cum doar un copil care le știe pe toate poate zâmbi și le-a spus Dianei și lui Radu că învățase de la veverița Vera cum poate transforma copiii în animale sau păsări.

Adam nu s-a așteptat ca Diana și Radu să-și exprime uimirea și a bătut de două ori din palme. Imediat după cea de-a doua bătaie de aripi, pe podeaua încăperii-nerostirilor au apărut, parcă de nicăieri, trei porumbei călători. Porumbeii și-au luat zborul printr-o fereastră deschisă, s-au învârtit de două ori deasupra încăperii-nerostirilor și au țâșnit spre cer. Pe măsură ce se îndepărtau, se micșorau. M-am uitat în urma lor și am văzut cum s-au micșorat la dimensiunile unei vrăbii, apoi au fost ca trei bondari, iar în cele din urmă au fost doar trei puncte negre pe albastrul cerului, care au dispărut de parcă nici nu ar fi fost.

Ceea ce deosebea cerul de deasupra încăperii-nerostirilor de cerul ce acoperea poienița lui Radu era, în primul rând, culoarea: cerul de deasupra încăperii-nerostirilor era albastru, iar cerul de deasupra poieniței era gri și, în al doilea rând, faptul că cerul albastru era nesfârșit, așa cum îi place cerului să fie, iar cerul gri acoperea doar poienița. Începea unde începea poienița și se sfârșea odată cu aceasta.

Pe cerul gri și finit al poieniței apărură trei puncte negre. Pe măsură ce se apropiau de iarba gri a poieniței, pentru că aceasta era culoarea ierbii și a tuturor celorlalte plante din colțul imaginat de Radu, cele trei puncte s-au transformat în trei bondari, apoi în trei vrăbii, pentru ca, în final, pe iarbă să aterizeze trei porumbei. Unul dintre porumbei a fâlfâit din aripi și porumbeii s-au transformat în trei copii, Diana, Adam și Radu.

Ce frig este aici, a spus Diana, iar Adam a fost de acord, adăugând, ... *și ce gri este totul. Dacă nu ar fi jocul luminii și al formelor, nici nu am putea să deosebim iarba de copaci*, a spus Diana. *Uf*, a continuat fata, *ce ciudat este râul acesta gri*. Radu, uitându-se rușinat în jos, spre iarba gri, a spus, *am făcut singur acest loc, singur-singurel, atâta m-am priceput eu. Singura mea mulțumire era că pot merge de colo, colo fără să am nevoie de sprijinul mamei*. Într-adevăr, un observator atent ar fi sesizat că cei trei copii erau altfel decât în încăperea-nerostirilor. Adam s-a așezat turcește pe iarba gri și și-a frecat palmele de frig. A urmat Diana și, în cele din urmă, Radu. *Este frigul și griul singurătății*, a conchis Adam, *dar acum nu mai ești singur, suntem noi cu tine*.

Diana, fetița-curcubeu a ridicat brusc ambele mâini în aer, de parcă ar fi vrut să îmbrățișeze cerul rece și gri. Din palmele ei au țâșnit șuvoaie de culori pastelate. Albastrul a urcat până la cer și l-a colorat, astfel că cerul a devenit albastru și infinit, asemeni cerului adevărat. Verdele, cu toate nuanțele lui, a colorat vegetația. Imediat ce iarba, copacii, florile și tufele au prins

culoare, a început să bată vântul, un vânt blajin, de început de vară. Râul a prins și el culoare, pietrele, la fel. Diana râdea fericită. Nu mai avea nevoie de imaginile de pe ecranul unui televizor, avea suficiente culori în suflet, iar faptul că le putea dăruii și altora îi sporea fericirea. Radu, ale cărui pupile nu se mai mișcau haotic, era bucuros pentru faptul că poienița lui prinsese viață datorită culorilor dăruite de fata curcubeu. Frigul și griul singurătății erau trecut, prezentul era plin de viață, căldură și culoare.

Adam a dus mâna la buzunarul pantalonilor săi. Se știe prea bine că buzunarele pantalonilor croiți pentru copii sunt mai mari, pentru a încăpea în ele diverse comori: scoici, bile de sticlă, pietre, mărgelile, fursecuri, ba chiar și o praștie sau un pistol cu apă. Adam nu a găsit în buzunarul său niciunul dintre aceste lucruri, dar a găsit șase nuci mari. Le-a scos din buzunar și i-a întins Dianei două nuci. Două le-a păstrat pentru el, iar celelalte două le-a întins lui Radu. Cei trei au început să lovească nucile una de alta, iar păcănitul s-a auzit hăt, departe, până în parcul de lângă râul în care câteva rațe se războiau pentru un coltuc de pâine aruncat de o bunică ce își plimba nepoțelul cu scaunul cu roțile.

Primul foșnet s-a auzit în stejarul din capătul nordic al poieniței. Printre frunze, au început să se joace perechi de mărgelile strălucitoare. Copiii s-au ridicat și au înaintat spre stejar. Mărgelile se agitău de colo, colo, alergând pe crengile stejarului. Pe măsură ce se apropiau de copac, mărgelile prindeau un contur mai mare decât ambele mărgelile la un loc. Abia când au ajuns sub copac, copiii au văzut că acesta era plin de verigițe roșii, care alergau de colo până colo și săreau din creangă în creangă.

Una dintre verigițe a aterizat pe creanga cea mai apropiată de cei trei, iar Adam a exclamat, *Vera!* Într-adevăr, era Vera, prietena cu coadă stufoasă a lui Adam. Aceasta auzise zgomotul nucilor ciocnite și a venit însoțită de toate prietenele ei, verigițe și ne-verigițe. De ce spun ne-verigițe? Pentru că poienița se umpluse de animale: popândăi, două mâțe siameze, un ogar afgan și o familie de iepuri albi alergau și țopăiau de parcă ar fi fost la o petrecere câmpenească. Pe malul râului, o maimuță făcea haz de un cârd de rațe care se războiau pentru o bucată de pâine.

S-a înserat; apoi s-a înnoptat; au venit zorile și au trecut anotimpurile; exact ca într-o poveste care începe în sala de așteptare a unui cabinet de neuropsihiatrie și se sfârșește într-o poeniță, un loc în care ar trebui să se sfârșească poveștile tuturor copiilor.

▶ IULIA DRAGOMIR

La palavre

Intr-una dintre zilele de iarnă, când totul părea amorțit după sărbători, Ion și Ilie se întâlniră pe ulița vechii mori a satului. De multă vreme, nimeni nu o mai folosea, dar așa rămăsese numele străzii străjuite de pruni. Casele înalte, cu panouri solare, nou construite, păreau a-i privi cu ochii umezi, cu plete de umbre moi, încetoșate. Cei doi bărbați, împovărați de gânduri și de bătrânețe, traversau drumul spre magazinul lui Ghiță, cu vreo două franzele sub braț.

– Ziua bună, măi, Ilie! Ce mai faci? Nu te mai văzui în ultima vreme. Stai numa' în casă? Mai treci și tu pe la noi! Aseară chiar întrebuse Vica de tine.

– Ziua bună, Nelule! E, uite, m-au durut șalele și m-am mai hodinit. Oi trece zilele astea.

Sănătoși, voinici? Ai mai auzit și tu câte ceva, de careva?

– Da, mă, băiatule, văzui aseară pe Facebook o postare de-a Ioanei a lui Radu Dumitru. Avea o lumânare la poza de profil. Cică s-a dus și ta-su. Mi-am amintit de el, măi Ilie. Am revăzut chipul lui blând, bălai, în poză, la fie-sa. Noroc cu internetu' asta de mai aflăm și noi ce se mai întâmplă prin sat! Era tot așa frumos. Îl vizitam pe vremuri, cu tușa Ioana. Țiu minte zona în care avea casa și căldura pe care o răspândea chipul lui. Îmi pare rău că s-a prăpădit și el. Era în vârstă, știu, dar tot m-a surprins vestea. Cică a avut o problemă la genunchi, a făcut o operație și în spital a făcut un infarct. I-a năucit pe toți evenimentul ăsta nefericit.

– Ciudat! Din pandemie, se întâmplă tot felul de lucruri. Ai auzit ce zicea Fane? Când s-o vaccinată Sanda și Pătruș, până seara, să și dusă. Tu te-ai vaccinat, mă? Mai știi când nu am putut să intrăm în biserică de Paște și umbra popa Vasile prin sat cu lumina? Sau când respectau doctorii nu știu ce protocol și nu le mai dădură pilulele internaților pentru bolile de care suferea fiecare? Știi că ai lui Buzatu au fost întrebați, după ce muri al bătrân, dacă vor să le dea nește bani și să îl declare de covid? Bă, lucruri necurate s-au întâmplat! Cum apăru ăsta din spuma mării? Văzui un film pe net că fu un virus făcut să mai scape ăștia de noi, cică suntem prea mulți și tre' să ne mai împuțineze. Văzuși emisiunile alea cu aia căroră li să dădea oxigen? Auzi? Mitică, atunci când avu boala asta împuțită, stătu în casă două săptămâni; și fiică-sa nu intra la el, îi lăsa mâncare în gard. Auzi, tu? Ce face frica din om! Desparte părinte ce

copil. Iar Chivuța, de peste drum, nici nu se mai culcă cu barba-su de frică să nu ia boala. Cât p-aci s-o lase ăla. I-o luam eu dacă o lăsa el. Ha-ha!

– Da, mă! Cum să uit! Păi, mă vaccinați și eu, mă. Trei doze. Scăpai să fi-miu? Și uite că nu avui nimic. Și eu am auzit tot felul de povești. Cine știe care o fi adevărul? Crezi tu că ăștia chiar ne zic nouă ce se întâmplă? Am auzit că atunci când intrau în spital bolnavii, li se luau telefoanele și nu mai puteau vorbi p-acasă, ăi d-acasă ținea legătura doar cu personalul. Chivuța care și-a internat tatăl în 2021, nu știi ce a pățit? Nea Ion avea cancer de prostată, îl duse pe picioare câțiva ani, i-au făcut ăia testul covid și a doua zi l-au declarat mort. Cum vine asta? Așa, tam-nisam?! Și nici nu i-au dat voie să îl înmormânteze creștinește. Ce nenorocire! Să îngăduie la înmormântare doar câțiva oameni și omul să fie îngropat într-un sac! Ce țără de creștini mai e și asta, mă? Încotro se îndreaptă lumea? Pe vremuri, oamenii erau foarte evlavioși și nu era atâta tulburare, cel puțin în satul nostru, măi Nelule.

Toți știam unii de alții, te duceai la vecin cu o plăcintă, cu o țuică, ceva, ne împrumutam unii de la alții; ba o cazma, ba o lopată, o mână de mălai, stăteam seara pe la porți la taclale. Acu, nu mai iese nimeni. Văzuși?

– Pai, na! Ne-am modernizat! Toți suntem acum cu ochii în telefone! Găsim p-aci mediul necesar pentru ce ne interesează. Și eu mă trezesc ca o lighioană, cum pierd timpul p-acilea, ce crezi? Una, două, pă Tik-Tok. Să vezi și să nu crezi! Fel și fel de filmulețe. Aflai acolo de la unu, Bărbosu, să fac o mâncare de milioane.

– E bun și telefonul, neică, mai afli de mersul lumii.

– Afli o laie. Nu afli nimic. Crezi că ăia îți spun ție adevărul? D-aia o ducem noi așa, dă bine?

– E, hai, că mai îți clătești ochii pă colo, pă dincolo. Nu zisăși că îl urmărești pă Bărbosu? Înainte ce vedeai? Plecai cu vitele la pășune, acu ai timp berechet, cine mai are vacă? Iei de la Lidl sau de la magazinul ăsta, lapte, iei ce vrea sufletul tău.

– Ha! Ha! Cine știe ce om mai mânca! Nici nu știm. Ia, când făcea buna o lipie, o tăvăleam prin zacăr și ou, era de o mie de ori mai gustoasă decât plaivasurile alea din vitrină.

– Crezi? Mie îmi plac, mă. Hai să luăm o cafea de la tonomat!

– Te-ai șmecherit? Da la aragaz ce are, dacă o facem?

– Luăm și noi una de aia cu rom. Hai mai repede, s-a pornit ploaia.

– Crezi tu că vremea asta nu e și ea făcută, mă?

– Cum, căpiași dă tot!?
 – Păi, nu vezi cum e năclăit cerul mai mereu, cum de fiecare dată când tre să se adune ăștia prin București la vreo revoltă, trânteste câte o răpăială? Alegerile alea crezi că fură drepte? Citiși o postare despre o mașinărie, Harp sau Harap, cum mama mășii i-o zice?

– Fugi, mă, că numai drăcovenii zici! Oi crede și tu că dispar și banii ăștia de hârtie cum îl aud pă fi-miu din București!

– Să vezi când ți-or bloca ăștia pensia! Nici fântâni nu mai avem, barem să ne luăm apă curată de acolo! Unde să ne mutăm, mă?

– Ce îți faci atâtea griji? Văzuși că ne vaccinarăm amundoi și suntem bine. ăștia bagă frica în noi de ne topim pă picioare dă griji. Cât crezi c-om mai trăi? Ne zice taica părintele o slujbă de ne curățăm dă toate păcatele. Ne-om duce direct în rai. Ha! Ha! Io, mai ales, că fusăi mai cuminte!

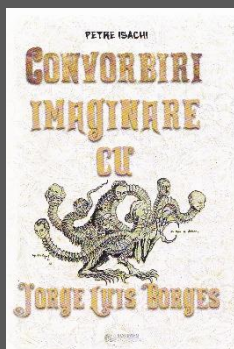
– Fugi d-acilea! Ia s-o întreb eu pe Leana a lu' Chibrit cât de cuminte fusăși! Ea fu prima mea drăguță. Varsă tot, de o întreb.

– Ha! Ha! Io mai stau p-acilea. Îl aștept pe fi-miu, vine mâine din Italia. Nu mi-am văzut nepoții din mai. De când s-or mutatără, vin rar. Ce-or crede ei, că sunt căini cu covrigi în coadă pă acolo? Amira, a mică, nici nu vorbește bine românește.

– Ce nume e ăsta, mă?

– Unu ales de ei. Ce să le fac? Tineretul asta s-a luat după ăia pe unde merg ei. Măcar să fie ei sănătoși. Cică sunt bine. Sami e și el la o facultate, tot p-acolo. Când n-oi mai munci eu în ogradă, cine știe ce s-o alege de casă! Nu cred că se mai întorc ăștia acilea. Hai! Hai! Ne așteptă cafeaua aia. Vezi să apeși bine pă butonu ăla! Să aibă și zacăr.

– O fac ăștia muzeu. Tu nu vezi ce îți mai turuie gura aia, ca televizoru? Apăs. Cu rom, zisăși?

Nu m-a preocupat dialogismul discursului literar, cât mai ales, raportul dialogic dintre voci, cel care face posibil apariția lui Eu și Tu, încât un „personaj” îl recuperează pe Celălalt și odată cu el își păstrează propria subiectivitate.

Petre Isachi

► TIBERIU AXENE

Un cadou neobișnuit

Noaptea trecuse repede, plină de visuri colorate, iar eu mă trezisem nerăbdător, convins că mă aștepta cea mai frumoasă zi din viața mea. Era ziua în care împlineam treisprezece ani – vârsta despre care bunica spunea mereu că desparte copilăria de drumul către maturitate.

Pe Vistamar, ziua de naștere nu este doar o sărbătoare, ci un ritual. Casele din cristal plutitor se aprind în culorile sufletului copilului care pășește într-un nou an. Grădinile cântă, florile își deschid petalele în același timp, iar cei patru sori își împletesc razele ca niște harpe de lumină, umplând aerul de vibrații. Îmi imaginam mesele întinse, pline de fructe dulci care strălucesc ca nestematele; prietenii alergând desculți prin iarba de smarald; farsele pregătite de mine, gata să stârnească hohote de râs. Așa îmi închipuiam dimineața aceea. Așa visam că va fi. Dar în loc de toate acestea, m-am trezit într-o liniște stranie.

Stăteam nemișcat pe patul meu țesut din fibre vii, care de obicei își schimbau culoarea după visele mele. Acum, însă, țesătura era cenușie, lipsită de orice strălucire, ca și cum cineva ar fi stins lumina dinăuntrul ei. Am ascultat încordat.

În locul murmurului obișnuit al dimineților de pe Vistamar – cântecul păsărilor cu pene de safir, foșnetul frunzelor legănate de adiere, clinchetul izvoarelor plutitoare – era doar tăcere. O tăcere densă, care îmi apăsa tâmplile. Am clipit încet. Poate încă visam.

O rază de lumină pătrundea prin perdeaua subțire, dar nu era lumina caldă, aurie, a celor patru sori. Era palidă și obosită, ca o respirație pe moarte. Am simțit cum pielea mi se răcește sub atingerea ei. Am întins mâna spre marginea patului, unde îmi aruncasem haina cu o seară înainte. Țesătura era acolo, familiară, liniștitoare pentru o clipă. „Totul e bine”, mi-am spus în gând. Dar liniștea aceea stranie a crescut brusc, înălțându-se în jurul meu ca un val nevăzut.

Am tras perdeaua și am încremenit. În fața ochilor nu se mai întindeau câmpiile de smarald ale Vistamarului, nici grădinile luminoase, nici cerul jucăuș plin de sori. În locul lor se căsca o întindere moartă, o rană ce se prelungea până la orizont. Pământul era acoperit de un strat gros de gunoaie. Mobile de plastic, cutii ruginite, resturi aruncate la întâmplare. Crengile goale ale unor copaci uscați purtau pungii sfâșiate, atârinate ca niște stafii în

bătaia vântului. Aerul, sufocat de praf, era cenușiu, iar norii apăseau cerul cu greutatea lor murdară. Dincolo de geam, lumea întreagă părea un mormânt fără viață.

– Ce coșmar... am șoptit, dar vocea mi s-a stins, înghițită de tăcere. Am citit cu voce tremurată: „Dragă Veloci, pentru ziua ta am ales să-ți dăruim o excursie pe Terra. Nu te speria, camera ta a fost recreată în interiorul unei nave spațiale. Toate întrebările tale vor primi răspuns prin acest șervețel conectat la un computer puternic, construit de tatăl tău. Bucură-te de aventură. Te iubim, Mama.”

Cuvintele au rămas strălucind pentru o clipă, apoi s-au estompat încet, lăsând în urmă doar țesătura albă, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Am clătinat din cap, incapabil să cred. Terra? Doar rostind acel cuvânt, un val de amintiri m-a copleșit. Bunica îmi povestise istorii despre pământeni: ființe crude și flămânde, capabile să se sfășie între ele pentru hrană. Eu râdeam mereu, convins că erau doar legende menite să mă sperie. Dar acum... mă aflam chiar aici, în mijlocul acelei lumi pustiite. Am atins geamul cu palma. Era rece ca gheața. Pământul de dincolo părea mort, lipsit de orice urmă de frumusețe.

– Nu se poate... am murmurat. O glumă? Un experiment? Cum să mă trimită părinții mei în această groapă de gunoi? Am smuls șervețelul de pe masă, hotărât să-l rup. Dar, înainte să-l arunc, literele au reapărut, arzând din nou cu o lumină vie: „Nu este o glumă. Te afli pe Terra, în Țara Trandafirului.” Un hohot scurt, amar, mi-a scăpat din piept.

– Țara Trandafirului? am izbucnit. Unde sunt trandafirii, șervețelule? Tot ce văd sunt gunoaie, cenușă și pustiu! Literele s-au conturat din nou, line, ca și cum vocea aceea nevăzută nu se supăra deloc pe neîncrederea mea: „În urmă cu un secol, părinții tăi au trecut pe aici. Atunci, Țara Trandafirului era plină de flori și parfum. Ei au dorit să-ți ofere aceeași bucurie.”

Un nod mi s-a strâns în gât. Dacă i-aș fi avut lângă mine, le-aș fi țipat că m-au aruncat într-un loc blestemat, că darul lor seamănă mai degrabă cu o pedeapsă. Dar nu aveam cui să țip. Aveam doar șervețelul mut, care scria și răspundea cu o răbdare stranie, de dincolo de cuvinte. Am închis ochii și am simțit cum podeaua îmi fuge de sub picioare.

– Și acum? am întrebat abia auzit. Ce fac eu aici? Vreau să plec!

Literele au reapărut, reci, precise: „Nava nu are destulă energie pentru a te aduce înapoi. Trebuie să aștepți un an sau să reciclezi 9999 de

obiecte. Fiecare obiect va elibera energie pentru întoarcere.” Genunchii mi-au cedat. M-am prăbușit pe marginea patului, cu șervețelul strălucind în poală. Nouă mii nouă sute nouăzeci și nouă? Un număr imens, o povară care mi-a tăiat orice speranță. Am rămas doar cu ecoul cifrelor în cap. Atunci stomacul mi-a mormăit, aspru, ca un avertisment biologic. M-am uitat la farfuria pregătită pentru micul dejun. Locul ei era gol. Pe șervețel a apărut imediat un alt rând de cuvinte: „Hrana se obține în schimbul obiectelor reciclate. Trei obiecte = un fruct. Cinci obiecte = o porție de mâncare gătită. Șapte obiecte = desert.”

– Nu! Nu pot trăi așa! am strigat și, în furia aceea, am aruncat șervețelul pe podea.

Disperarea m-a cuprins ca o umbră rece. Stomacul nu m-a lăsat să rămân în negare. A urlat din nou, mai vehement, iar foamea a venit cu claritatea unei legi absolute.

M-am aplecat, cu mâinile tremurânde, am ridicat șervețelul. Lacrimile mi se strâng în colțul ochilor, dar ele nu pot modifica reguli scrise cu lumină. Am respirat adânc, am numărat în minte cifra uriașă, și am știut, cum știi când ți se înregistrează un fapt inevitabil; nu mai aveam de ales. Am privit mult timp șervețelul strălucitor, ținându-l între degete ca pe un obiect blestemat. Literele se stinseseră din nou, dar ecoul lor rămânea în cap: „Trei obiecte = un fruct. Cinci = hrană gătită. Șapte = desert.”

Am închis ochii. Foamea nu era un moft ca pe Vistamar, unde mesele apăreau la dorință și fructele cădeau singure în palmă; aici, stomacul meu era un animal flămând care nu accepta refuzuri. Am inspirat adânc și m-am uitat spre ușă. Părea doar o ușă, dar dincolo de ea se întindea o lume străină și ostilă. Vântul șuiera, iar în minte mi se iveau poveștile bunicii: „Pe Terra, ființele își smulg hrana una de la alta.” Poate fuseseră doar înfricoșări, dar și dacă nu?

Am atins clanța rece; palma îmi tremura. Am deschis ușor. Un val de aer greu m-a izbit: miros de mușchi, de arsură, de putreziciune. Am făcut un pas afară. Pământul era acoperit de resturi – cutii sfărâmate, pungi sfășiate ce zburau ca stafii cenușii. Fiecare foșnet mă înspăimânta; inima îmi bătea ca o tobă. Am pășit doar câțiva metri, cu mersul nesigur al celui care descoperă libertatea după ce a fost închis. Atunci le-am zărit: trei bidoane de plastic, purtate de vânt până aproape de prag. Eram sigur că erau murdare și crăpate, dar pentru mine străluceau ca niște comori. Am alergat spre ele cu o sete nebună. Le-am apucat cu ambele mâini; materialul rece și unsuros mi s-a lipit de degete. Mirosul de petrol vechi mi-a intrat în nări,

dar l-am ignorat. M-am întors în grabă, am trântit ușa și m-am sprijinit de ea, tremurând. Respirația mi se scurtase; în urechi îmi răsunau doar bătăile inimii.

– Nu e nimeni afară, doar vântul, mi-am spus, încercând să mă liniștesc.

Dacă ar fi pericol, mama nu m-ar fi trimis aici. Dar chiar și în timp ce rosteam acele cuvinte, o parte din mine știa că mă mințeam. Am așezat bidoanele pe masă, ca un explorator care își aduce prada în tabără. Șervețelul a început să strălucească, iar literele s-au așternut grăbite: „Ai adunat trei obiecte. Poți obține un fruct. În debara găsești mașina de reciclat.”

Am depus bidoanele acolo unde mi se cerea, iar în fața mea lumina s-a strâns și s-a transformat într-un măr. Era roșu, rotund, cu coaja lucioasă. Am întins mâna cu grijă, ca și cum aș fi atins un diamant. Pentru o clipă, am simțit că țin în palmă cel mai prețios dar din univers. Am mușcat cu poftă. Sucul dulce mi-a umplut gura, iar gustul lui era intens, proaspăt, mai bun decât orice fruct mâncat vreodată pe Vistamar.

Am închis ochii și am lăsat aroma să-mi umple sufletul, uitând pentru câteva clipe de frică, pustiu și singurătate. Apoi am înțeles adevărul. Dacă voiam să supraviețuiesc și, într-o zi, să mă întorc acasă, trebuia să fac același lucru iar și iar. Nu trei, nu treizeci, ci nouă mii nouă sute nouăzeci și nouă de obiecte.

Oboseala mi-a revenit ca o povară. M-am lăsat pe podea, cu spatele lipit de peretele rece și am adormit cu gustul dulce încă pe buze. În vis, Terra nu mai era pustie. O vedeam plină de viață, de culori și râsete, dar când m-am trezit, geamul arăta aceeași lume cenușie, același vânt urlător, aceeași moarte plutind peste tot.

Zilele au început să curgă una după alta, identice, ca niște picături cenușii de ploaie pierdute într-un ocean murdar. Diminețile nu aduceau cântec de păsări, nici foșnet de frunze, doar urlatul vântului biciuind gunoaiele. Ieșeam grăbit, culegeam câteva sticle sau cutii, mă întorceam, le puneam în mașina de reciclat și așteptam mâncarea. Un ritual mecanic, repetat iar și iar, până când foamea mă obliga s-o iau de la capăt.

Totul era monoton, gol, cenușiu. Doar vântul îmi ținea companie – un vânt neobosit, care urla printre ruine ca o fiară rănită. Uneori, aveam impresia că îmi șoptește numele printre mormanele de plastic. Alteori, eram sigur că voi înnebuni dacă nu aud și o altă voce, vie și caldă.

Într-o după-amiază, când norii erau atât de grei încât păreau să strivească lumea, am văzut ceva ce mi-a înghețat sângele. Departe, dincolo de

mobilele de gunoaie, se ridica un fir subțire de fum. Se încolăcea nesigur în văzduh, sfidând vântul, dar era acolo, negru, sigur, încăpățânat. Am clipit de mai multe ori, crezând că mi se pare. Dar nu, fumul nu dispărea. Era real.

– Fum?... am șoptit. Cine face foc aici?

Inima a început să-mi bată nebunește, cu puterea unui toboșar nevăzut. Sângele mi s-a urcat în obraji, arzându-mi pielea. O parte din mine voia să alerge spre acel semn, să descopere cine sau ce se afla acolo. Dar cealaltă parte, mai puternică, striga să fug înapoi în navă, să trag perdelele și să mă prefac că nu am văzut nimic.

Am închis ochii și am încercat să respir adânc. Bunica îmi răsună în minte, cu glasul ei aspru: „Pământeni sunt fiare. Se sfâșie între ei. Dacă îi întâlnești, te vor mânca.” Am înghițit în sec. Poate că avea dreptate. Poate că dincolo de acel fir de fum nu era viață, ci primejdie. Și totuși, curiozitatea ardea în mine mai puternică decât frica.

Am rămas mult timp nemișcat, cu ochii ațintiți spre acel punct din depărtare. Fumul dansa, se ridica încet, semn că, undeva, cineva era viu. Nu eram singur pe Terra. Întrebarea care mă sfâșia era alta: cine trăia acolo? Prieteni sau monștri. Drumul părea fără sfârșit. Fiecare sunet rupea liniștea ca o amenințare. Cutii ruginite se izbeau unele de altele cu clinchete sinistre, pungi purtate de vânt mi se încolăceau de glezne, asemenea unor creaturi lipicioase, iar foșnetul sacilor sfărâmați îmi zgăria spinarea ca o gheară nevăzută.

Și totuși, ceva nevăzut, dar puternic, mă trăgea înainte. Dincolo de munții de deșeuri, fumul se ridica asemenea unei chemări. Inima îmi bătea sacadat, ca și cum ar fi vrut să ajungă înaintea mea, să vadă ce se ascunde la capătul drumului. În fața mea se ridica acum o casă dărăpănată. Pereții erau crăpați, acoperișul spart, iar jumătate din construcție părea deja prăbușită sub greutatea anilor și a nepăsării.

Cu toate acestea, din hornul vechi se ridica firul acela de fum pe care îl văzusem de departe. M-am ascuns după o movilă de gunoaie și am privit atent. Geamurile erau acoperite de praf și de mizerie, arătând ca niște ochi orbi. Prin crăpăturile lor, am zărit mișcare. Siluete. Oameni. Un fior rece mi-a străbătut șira spinării. Îmi simțeam genunchii moi, gata să cedeze. „Să bat la ușă? Să intru? Sau să fug cât mă țin picioarele?”

Am rămas acolo nemișcat, strângând pumnii până când unghiile mi s-au înfipt în palme. Respirația îmi era repezită, sacadată, iar fiecare bătaie de inimă răsună în piept ca o tobă de război. Am privit din nou spre casa aceea aproape

prăbușită. Dincolo de pereții ei scorojiți trăia cineva. Oamenii de pe Terra – acele ființe despre care bunica spunea că sunt crude, fiare fără suflet.

Mi-am mușcat buza și am simțit gustul de sânge. O parte din mine îmi spunea să fug, să mă ascund din nou în siguranța navei. Dar alta, mai puternică, mă ținea pe loc. Pentru prima dată, știam că nu eram singur pe planeta asta moartă. Și, mai devreme sau mai târziu, aveam să aflui cine trăia în acea casă.

Am stat zile întregi cu privirea ațintită spre casa dărăpănată. Nu aveam curaj să mă apropiu, dar nici nu puteam să-mi iau ochii de la hornul din care se ridica fumul. Era ca un semn tăcut, o dovadă că nu eram singur. Și totuși, frica mă ținea legat de navă ca de o ancoră. Îmi continuam rutina: dimineața ieșeam, adunam câteva sticle sau bidoane, mă întorceam, le schimbam pe mâncare, apoi priveam ore întregi în zare, spre casa cu hornul fumegând. Gândurile îmi zburau mereu acolo, la siluetele văzute prin geamurile murdare. Cine erau? Cum arătau? Oare știau de existența mea?

Într-o noapte, neliniștea și curiozitatea m-au învins. Vântul șuiera printre scândurile ruinate ale lumii, iar cerul era atât de negru încât părea că înghite orice urmă de lumină. Am ascuns șervețelul fermecat în buzunar și am pornit încet spre casa aceea, cu pași mășurați, atenți, ca un hoț care se strecoară în întuneric. Fiecare cutie pe care o atingeam, fiecare pungă purtată de vânt îmi părea o amenințare, dar dorința de a afla adevărul era mai puternică decât orice teamă.

Când am ajuns aproape, am șters cu mâneca geamul prăfuit și atunci i-am văzut. Trei copii. O fată cu părul negru, lung, și ochii mari, în care se citea o blândețe amestecată cu o tristețe veche. Părea mai mare decât mine, ca o soră ce purta pe umeri greutatea unei lumi. Lângă ea, un băiat înalt, cu privirea tăioasă și cu gesturi repezite, mereu gata să sară la ceartă. Chipul lui ascundea duritate, dar și o neliniște adâncă. Iar între ei, un copilăș firav, cu obrajii supti de foame, care plângea încet, cerând mâncare.

M-am oprit în fața ușii dărăpănate. Tremuram din tot corpul. „Dacă mă atacă? Dacă mă alungă?” Dar strigătul de foame al copilului mic îmi răsuna încă în urechi. Am ridicat mâna și am bătut încet. Ușa s-a deschis cu un scârțâit prelung, ca un oftat bătrân. Am intrat. Am pășit înăuntru, ținând coșul strâns la piept.

Podeaua scârțâia sub pașii mei, iar aerul era greu, amestecând mirosul de fum cu cel de mucegai. Lumina pătrundea cu greu prin ferestrele murdare, proiectând umbre lungi și neregulate pe pereți. Cei trei copii s-au oprit brusc. Fata și băiatul

mai mare au țipat și s-au ascuns după niște scânduri, inimile lor bătând parcă în același ritm cu al meu. Dar cel mic, atras de aroma fructelor, a alergat direct spre coș, fără teamă.

– Mâncare! a strigat el cu voce subțire și și-a înfipt mâinile murdare în mere și în pâine, mușcând cu lăcomie.

Sunetul crengilor și al pașilor mei tremurători părea că disparuseră din jurul lui. Am rămas nemișcat. Nu voiam să-i sperii, dar nici nu știam cum să reacționez. Respirația îmi era sacadată, iar coșul tremura în mâinile mele.

– Stați! am strigat, cu vocea tremurândă. Nu vreau să vă fac rău! Am auzit că vă e foame și am adus mâncare.

Fata a ieșit încet din ascunzătoare. Ochii ei mari, negri ca tăciunile, mă priveau cu suspiciune, analizând fiecare mișcare. Băiatul mai mare ridicase un băț, ca pe o armă improvizată, iar între ei, aerul era încărcat de tensiune.

– Cine ești tu? a întrebat fata cu voce joasă, dar tăioasă. Am înghițit în sec, simțind cum gâtul mi se usucă.

– Mă... mă numesc Veloci. Vin din Casa Selion, de pe planeta Vistamar.

Fata a scos un țipăt ascuțit, ca și cum aș fi rostit cel mai grav blestem.

– Fugiți! a strigat ea. E un extraterestru!

Băiatul a ridicat bățul mai sus și a urlat:

– Ne va mânca!

– Nu! am țipat cât am putut, ridicând mâinile în aer, ca să vadă că nu am arme.

– Nu vreau să fac rău nimănui! Vreau doar... să fim prieteni!

Timpul părea că se oprise. Singurul sunet era mestecatul micuțului care continua să ronțăie. Văzând că nu i se întâmplă nimic rău, ceilalți doi au început să-și piardă teama. Fata a făcut un pas mic înainte, iar băiatul a coborât încet bățul, dar privirea lui rămânea tăioasă, ca o sabie ridicată la judecată.

– Și ce cauți tu aici, pe planeta noastră? a întrebat el, mestecând cu gura plină, dar cu ochii fixați pe mine, ca două pietre ascuțite. Am oftat, simțind un nod de tristețe în piept.

– Părinții mei... mi-au făcut cadou o excursie pe Terra.

El a izbucnit într-un răs amar, plin de ironie.

– Cadou? În groapa asta de gunoi? Să fim serioși! Te-au trimis aici ca să scape de tine. Fata i-a dat o palmă ușoară peste ceafă.

– Nu fi răutăcios, Todki! a spus ea, cu vocea blândă, dar fermă.

– Dacă ești cu adevărat dintr-o altă lume,

cum de ne înțelegi? a întrebat Todki.

Nu am știut ce să răspund. Așa că am scos șervețelul din buzunar și l-am lăsat să vorbească pentru mine. Am privit cum literele se scriau singure, strălucitoare: „Costumul meu mă protejează de atmosfera Pământului și traduce telepatic orice limbă din univers.” Todki a dat din umeri, neîncrezător:

– Eu tot n-am înțeles nimic!

Atunci fata cu ochii limpezi a explicat cu blândețe:

– El vorbește în limba lui, noi în a noastră.

Costumul lui face ca fiecare să înțeleagă în propria minte.

Max s-a fosit, bombănind:

– Mă doare stomacul de atâta mâncare!

Eu nu l-am ascultat. Obrajii mi s-au înroșit și, cu timiditate, m-am întors spre Maia:

– Tu cum te numești? Cum ai ajuns aici?

Ea și-a lăsat privirea în jos, iar glasul i s-a frânt ca o frunză uscată în vânt:

– Mă numesc Maia. Aici e casa părinților mei. Au murit acum trei ani, răpuși de o boală misterioasă. Tata era regele nostru, iar toți cei loiali Casei Trandafirului s-au stins. Am rămas doar eu și Todki.

– Todki e fratele tău? am întrebat.

– Nu de sânge, dar așa îl simt. La fel și pe Max. Părinții lui erau prieteni cu ai mei. L-am găsit printre gunoaie și de atunci suntem împreună.

Mi-am lăsat privirea să alunece peste mormanele de resturi, peste colinele de metal ruginit. Nici urmă de trandafiri.

– De ce nu mai există flori?

– Grădinile noastre au devenit groapa de gunoi a țărilor vecine, mi-a spus Maia cu amărăciune. Dacă nu s-ar teme de blestem, ar fi luat totul de mult.

Todki s-a apropiat de mine, scrutându-mă.

– Cum e planeta ta, Veloci?

Am simțit cum sufletul mi se deschide și cuvintele curg singure:

– Vistamar este o lume protejată de patru sori. O planetă plină de viață. Case din cristal plutesc în văzduh, lăsând razele soarelui să mângâie totul. Florile, de toate culorile, se risipesc prin iarba verde, pictând pământul. Noi trăim în armonie cu natura. Cu apa, vântul, plantele, metalele. Totul respiră împreună cu noi.

– Și ce puteri ai? m-a iscodit Todki.

Mi-am plecat capul.

– Sunt prea mic. Nu am încă puteri. Dar într-o zi...

Max m-a întrerupt râzând:

– Trebuie să mănânci oameni ca să le

dobândești?

Am tresărit.

– Nu! Nu mâncăm ființe vii. Bunica mă speria cu povești despre pământeni care se devorează între ei...

– Nu e adevărat! l-a corectat Maia.

– Oamenii pot fi egoiști, dar nu mănâncă alți oameni.

Am zâmbit amar.

– Așa mă certa bunica, să fiu cuminte, că altfel vin pământenii și mă mănâncă.

– Și atunci? Aveți vreo putere sau doar te lauzi? a continuat Todki.

Atunci am simțit cum vocea mea devine grea, ca un clopot:

– Noi suntem apărătorii universurilor. Cei care stau în calea lăcustelor.

Todki a râs.

– Vă temeți de niște insecte?

Am ridicat privirea spre el.

– Dacă ai vedea o lăcustă cât un elefant, ți-ai mușca limba de frică, așa cum ea ți-ar înghiți trupul întreg. Cometele, asteroizii, tot praful cosmic sunt rămășițe ale lumilor cucerite. Ele înghit viața, sapă tuneluri în miezul planetelor căutând minerale. Când planeta moare, explodează în bucăți purtătoare de ouă. Așa se răspândesc.

Max a șoptit cu voce stinsă:

– Și nu le puteți opri?

– Doar le încetinim. Natura e aliatul nostru. Dar pentru a le nimici, există o singură armă: sabia din diamant. Deodată am tresărit.

– Sabia mea! Am uitat de ea. Trebuie să mergem la navă!

Am fugit fără să le spun nimic. Pașii mei răsunau pe podeaua metalică a navei ca niște lovituri grăbite de inimă. Simțeam cum ceva mă cheamă, cum o forță invizibilă mă trage către camera centrală. Când copiii au intrat după mine, m-au găsit în mijlocul încăperii, ținând în mâini o sabie mică, abia cât o jucărie. Lamele de lumină ale pereților se reflectau pe suprafața ei, făcând-o să pară vie. Todki a izbucnit într-un râs scurt și obraznic:

– Asta e sabia ta?

Am ridicat privirea spre el, cu ochii umezi, dar hotărâți.

– La nașterea mea, sabia a fost sculptată din os străvechi, spălat cu lacrimile mele și sfințit cu sângele părinților mei. Am început o nouă etapă. În următorii ani, pudra fină de diamant va crește odată cu mine, îmi va acoperi corpul ca o armură, iar această mică lamă se va transforma în sabie de diamant.

Todki a dat din umeri, dar colțurile gurii îi

tresăreau într-un zâmbet. Apoi, cu aceeași curiozitate nesăbuită, m-a întrebat:

– Și unde ai ascuns mâncarea?

Am zâmbit pentru prima dată în acea zi.

– Nu am ascuns mâncarea. La noi, hrana se obține prin reciclare. Maia s-a încrunțat ușor.

– Reciclare? Ce înseamnă asta?

M-am ridicat și am început să le povestesc, așezând sabia pe un suport de cristal din perete:

– Înțelepții planetei mele ne dau un exemplu simplu: putem refolosi resturile și ambalajele sau le putem arunca, otrăvind planeta. La noi, nimic nu se pierde. Totul se transformă. Mâncarea se obține prin schimb. Dacă aduci trei obiecte din plastic, primești un fruct. Cinci obiecte – mâncare gătită. Șapte – desert.

Max s-a uitat la hainele lui peticite, prea scurte pentru trupul lui crescut. Și-a tras mânecile zdrențuite și a murmurat:

– Și pentru haine?

Am clipit. Nu știam dacă puteam avea și haine, dar puteam întreba. Am scos șervețelul și am întrebat: *Șervețelule, putem avea și haine?* Suprafața lui s-a luminat, iar literele s-au scris singure, ca o vrajă: „Pentru fiecare obiect vestimentar sunt necesare douăzeci și unu de obiecte reciclate.” Max a sărit în sus, bătând din palme:

– Vreau haine noi!

Am râs și am întins mâna către ei:

– Atunci, haideți să adunăm bidoane de plastic!

Și, așa am făcut. Am colindat împreună prin gunoaie, printre cutii ruginite și mormane de fier, cu ochii atenți după sticle și pungii. Le-am adunat cu mâinile goale, cu bucuria unor copii care își caută comori. Când le-am adus înapoi, le-am schimbat pe rând: pentru Max, haine noi și moi, albastre ca cerul; pentru Todki, o haină lungă, cu buzunare adânci, în care și-a ascuns imediat „secretele”; iar pentru Maia, o rochie simplă, albă, care părea că strălucește sub luminile navei. Am rămas toți patru privind hainele noi, iar râsetele lor au umplut camera mea ca un cântec.

În acea clipă am simțit cum inima mi se încălzește. Mă simțeam... acasă. Au rămas peste noapte în camera mea. Și nu doar în noaptea aceea, în fiecare seară adormeam împreună, cu vocile lor povestind, cu râsetele lor răsunând, cu lumina slabă a navei mângâindu-ne fețele.

Împrejurimile s-au transformat odată cu noi, în cele trei luni petrecute împreună. La început, lumea aceasta părea sufocată de munți de gunoaie și aer greu. Încet, stratul gros de resturi s-a subțiat. Din pământul obosit, au început să răsără

insule de iarbă verde, iar printre ele câțiva trandafiri fragili, ca niște miracole roșii. Iarna rece și pustie s-a retras în tăcere, lăsând primăvara să aducă viață. În ochii copiilor am văzut aceeași schimbare.

Zâmbetele lor au devenit mai luminoase, încrederea lor mai puternică. Zilele noastre erau pline de râsete, de jocuri și de descoperiri. Eu, un străin printre ei, mă simțeam pentru prima oară acasă.

Dar, într-o clipă, bucuria s-a frânt. O durere puternică mi-a străpuns piciorul, ca o lovitură neașteptată. Am scos cu mâini tremurânde șervețelul de care aproape uitasem. „Ai reciclat 9999 obiecte. Nava va decola curând. Trebuie să urci urgent!” Cuvintele scrise m-au lăsat fără grai.

– Vrei să pleci, Extra... Veloci? m-a întrebat Todki, cu privirea lui sinceră, neștiutoare, dar plină de teamă.

– Nu o să mai fie mâncare? a murmurat Max, iar lacrimile îi tremurau pe obraji.

– Chiar trebuie să pleci? a întrebat Maia, și glasul ei m-a sfâșiat mai mult decât orice rană.

M-am uitat la ei și am simțit cum inima mi se rupe în două. Îmi venea să strig că nu pot, că nu vreau să plec, dar am întrebat doar șervețelul, cu disperare:

– Nu putem amâna plecarea?

„Nu este posibil. După ce va pleca nava, costumul tău se va degrada și nu vei mai fi protejat.”

Maia și-a coborât privirea, iar cuvintele ei au căzut ca un verdict:

– Trebuie să te duci acasă...

M-am împotrivit cât am putut:

– Nu vă pot abandona așa! Nu e corect! Șervețelule, nu-i putem lua cu noi?

Răspunsul a venit rece, fără urmă de milă: „Nava a fost construită doar pentru tine. Dacă am lua mai multe persoane, călătoria ar dura câteva secole. Totuși, putem lăsa mașina de reciclat din rezerva navei.”

Am simțit cum mi se frânge vocea. Tot ce puteam face era să cobor mașina de reciclat, o mică promisiune că nu îi las neputincioși. Apoi i-am strâns în brațe pe băieți. Max se agăța de mine ca și cum m-ar fi putut opri să urc în navă, iar Todki își ascundea lacrimile sub zâmbet.

Când am ridicat ochii spre Maia, am înțeles că toate cuvintele mele ar fi fost prea mici. Am simțit că timpul s-a oprit, că tot universul așteaptă acel moment.

Am întins brațele, am tras-o aproape și am rostit în șoaptă, ca o rugăciune:

– Mă voi întoarce...

TEATRU

LUCIAN-VICTOR BOTA

Dumnezeu în fața Legii

Comedie în 5 acte (concept teatral satiric)

PERSONAJE principale:

Pătru Miron – deținut filosof autodidact, convins că a găsit porțița legală spre absolut.

Judecătorul Stelian Gherasim – un magistrat obosit, ironizat de absurditatea lumii.

Grefiera Florina – tânără entuziastă, ia totul în serios.

Procurorul Dumitrescu – profesionist, dar cu un sarcasm adesea letal.

Avocatul Diavolului – personaj misterios, îmbrăcat impecabil, apărând paradoxal, pe Dumnezeu.

Preotul Marcel – reprezentantul auto-proclamat al „pârâtului”.

Dumnezeu – apare în moduri surprinzătoare, niciodată previzibil.

Publicul din sală – cor comic, reacționând și comentând în stil de satiră socială.

ACTUL I – Plângerea

(Scenă de tribunal provincial: ventilator șubred, dosare prăfuite, pancartă: „JUSTIȚIA ESTE OARBĂ, DAR ARE TERMEN LIMITĂ.”)

Judecătorul (boscorodind): Cine e următorul? Sper că nu alt divorț cu scandal...

Grefiera Florina (ridicând un dosar masiv): Domnule judecător... dosarul 1483/2005: „Miron Pătru vs. Dumnezeu”.

(Tăcere totală. Judecătorul clipește des, nevenindu-i să creadă)

Judecătorul: Poftim?

Grefiera (citind): Reclamantul solicită tragerea la răspundere penală a pârâtului Dumnezeu pentru... „înșelăciune, abuz de încredere, trafic de influență și luare de mită spirituală”.

Judecătorul: Aha. Știam eu că va veni ziua asta... Când canicula ajunge și la dosare.

(Intră Pătru Miron, cu lanțurile zornăind, dar cu privirea triumfătoare)

Pătru (mândru): Onorată instanță, am venit să fac dreptate cosmică! Mi s-a promis protecție divină. Am primit contrariul!

Judecătorul: Și pârâtul... unde îl cităm?

Pătru: La adresă fixă: Ceruri, fără număr. Dacă se poate, cu confirmare de primire.

Procurorul Dumitrescu (ironic): Dacă nu e acasă, poate semnează un arhanghel.

(Publicul râde. Pătru rămâne solemn)

Sfârșit Actul I

ACTUL II – Citația imposibilă

(Procurorul și grefiera încearcă să completeze citația)

Grefiera: Domnule procuror, trecem „Ceruri – fără etaj”?

Procurorul: Scrie așa. Poșta Română a dus colete și mai grele.

(Intră Preotul Marcel, scandalizat)

Preotul Marcel: Nu se poate! Eu trebuie să reprezint Biserica, deci automat îl reprezint pe pârât!

Procurorul: Aveți delegație?

Preotul (ridicând crucea): Am tradiție! Ajunge?

Procurorul: Categorie... nu.

(Luminile pâlpâie. Un vânt rece. Pe banca martorilor apare Avocatul Diavolului, impecabil îmbrăcat)

Avocatul Diavolului: Dacă îmi permiteți... eu îl apăr pe Dumnezeu.

Judecătorul (uimit):

Și dumneata cine mai ești?

Avocatul: Un vechi colaborator. Să zicem... fost angajat.

Preotul Marcel: Blasfemie! Diavolul nu poate apăra pe Dumnezeu!

Avocatul (calm): Ah, părinte... tocmai asta e problema. Aveți o gândire prea liniară.

(Publicul aplaudă spontan).

Sfârșit Actul II

ACTUL III – Procesul începe

(Tribunalul plin. Jurnaliști, curioși, o bătrână cu iconiță)

Pătru (cu patos): Onorată instanță, am plătit lumânări, acatiste, pomeniri. Am îndeplinit partea mea! În schimb, pârâțul a lipsit nejustificat! Solicit despăgubiri pentru protecția divină neprestată!

Avocatul Diavolului: Domnule Miron, Dumnezeu oferă libertate. Chiar și libertatea de a greși monumental.

Pătru: Eu am cumpărat libertatea? Nu! Eu am cumpărat protecția.

Scoate teancul de chitanțe. Grefiera le ia cu delicatețea unui muzeograf.

Judecătorul: Domnule avocat, pârâțul are vreo poziție oficială?

Luminile se sting.

Dumnezeu (Voce gravă, imensă): NU AM PRIMIT NICIO CITAȚIE.

Procurorul: Am zis eu. Poșta...

Dumnezeu: ȘI LUMÂNĂRILE SUNT DARURI, NU CONTRACTE.

Pătru (revoltat): Dar credința mea? Ea nu valorează nimic?

Dumnezeu: VALOREAZĂ. DAR NU E CLAUZĂ JURIDICĂ.

(Râsete. Preotul face semnul crucii)

Sfârșit Actul III

ACTUL IV – Apărarea divină

Avocatul Diavolului: Apărarea pârâțului se bazează pe trei puncte: Lipsa personalității juridice – Dumnezeu nu e SRL. Lipsa unui domiciliu în România – curierii nu livrează în Ceruri. Contractul reclamantului este simbolic, nu bilateral.

Pătru (agitat): Dar dacă simbolul meu a fost înțeles greșit?

Dumnezeu: SIMBOLURILE NU VIN CU INSTRUCȚIUNI.

Judecătorul (cu blândețe): Domnule Miron... poate problema nu e divinitatea, ci... propriile dumitale hotărâri.

Pătru (căzut pe gânduri): Atunci... De ce nu m-ai oprit, Doamne?

Liniște. Luminile devin calde.

Dumnezeu: PENTRU CĂ OAMENII AU ALEGERE. ȘI RĂSPUNDERE.

Avocatul Diavolului (tuse falsă): Și să fim sinceri, nici eu nu l-am împins. Eram ocupat cu alt proiect în perioada aia.

(Râsete generale.)

Sfârșit Actul IV

ACTUL V – Verdictul

Judecătorul bate ciocănelul.

Judecătorul: Instanța are în vedere respingerea acțiunii, deoarece pârâțul nu este subiect de drept. Reclamantul este încurajat să se concentreze pe propria reabilitare.

Pătru: Deci... niciun fel de despăgubire?

Dumnezeu: BA DA. PRIMEȘTI TIMP.

20 DE ANI, CA SĂ ÎNȚELEGI CE AI FĂCUT.

Pătru: Asta e pedeapsă, nu despăgubire!

Dumnezeu: DEPINDE CE FACI CU EA.

Avocatul Diavolului: Solicit cheltuieli de judecată în favoarea părții divine: o rugăciune sinceră și plata unui acatist. Ah, da! Și mai puțină birocrație în univers, dacă se poate.

Judecătorul ridică din umeri, neputincios.

Judecătorul: Cazul nu se amână. Dumnezeu poate părăsi sala.

Avocatul Diavolului: Ah, s-ar putea o amânare? Ce termen dați?

Pătru (ca pentru sine): Ce tot zici acolo? Iar să se amâne? Până când? Pân' la sfântu-așteaptă?

Avocatul Diavolului: Eh, să nu fim părtinitori. De ce nu zici pân' la dracu-n praznic!? El e mereu prezent. Hi-hi!

Dumnezeu (voce caldă): AM FOST AICI TOT TIMPUL.

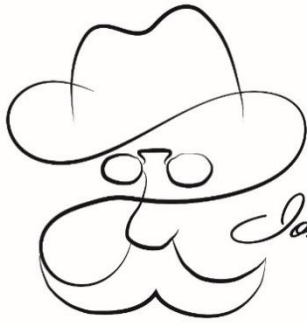
O lumină aurie inundă scena.

Pătru Miron (cu privind în sus): Ei..., măcar te-am întâlnit în instanță.

Dumnezeu: EU TE VĂD DE MULT.

(Cortina cade pe un amestec de răs, lacrimi și revelație.)

– Sfârșit –

Casa de Cultură
Ion Luca Caragiale
A Municipiului Ploiești

Casa de Cultură Ion Luca Caragiale

Piața Eroilor nr. 1A
Ploiești 100314

Cafeneaua lui Caragiale

Strada Toma Caragiu nr. 11
(aleea din stanga Teatrului Toma Caragiu)
Ploiești 100042

Email: fv.nicolae@gmail.com
Telefon: 0726 848 976

Asociația NORR

Bulevardul Independenței nr. 22, ap.3
Ploiești 100028
CIF: 50571682

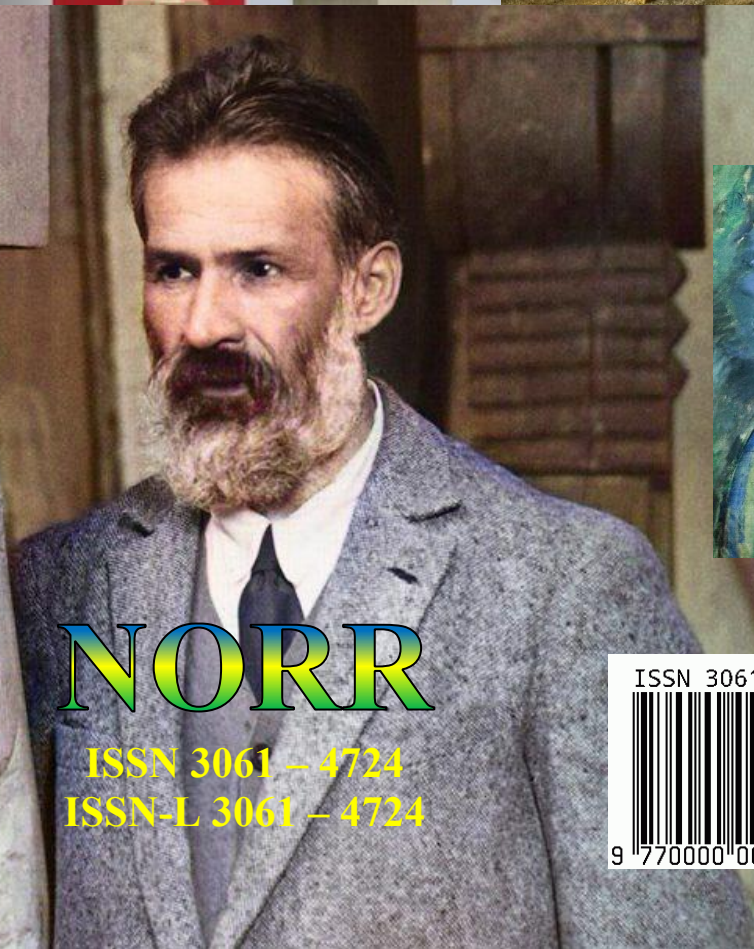
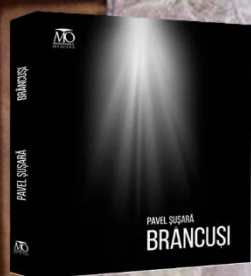
UNICREDIT BANK
LEI: RO61 BACX 0000 0027 4637 7000
EURO: RO34 BACX 0000 0027 4637 7001

norr-magazine.com

BRÂNCUȘI 150

- expoziții în lume 2026 -

@Amedeo Modigliani

NORR

ISSN 3061 - 4724
ISSN-L 3061 - 4724

ISSN 3061-4724

9 770000 009778